

Σχολή Επιστημών Υγείας και Πρόνοιας
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Βιοϊατρικών Επιστημών
Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία

Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Παιδαγωγικά μέσω Καινοτόμων Προσεγγίσεων, Τεχνολογίες και Εκπαίδευση

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η μετάβαση του παιδιού από το σπίτι στον Παιδικό Σταθμό: Προβληματισμοί και προσδοκίες της οικογένειας

POST GRADUATE THESIS

The child's transition from home to Nursery: Family's concerns and expectations

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ/ STUDENT'S NAME

Χατζηδημητρίου Ευτυχία - Φωτεινή
Chatzidimitriou Eftychia - Foteini

ΟΝΟΜΑ ΕΙΣΗΓΗΤΗ/ SUPERVISOR'S NAME

Μουσένα Ελένη
Mousena Eleni

ΑΙΓΑΛΕΩ/AIGALEO 2020

Faculty of Health and Caring Professions
Faculty of Administrative, Financial and Social Sciences
Department of Biomedical Sciences
Department of Early Childhood Education and Care

Inter-department Post Graduate Program
Pedagogics with New Approaches, Technologies and Education

POST GRADUATE THESIS

The child's transition from home to Nursery: Family's concerns and expectations

Chatzidimitriou Eftychia - Foteini

R. N. : 17081

Email: euti.xatzi@gmail.com

FIRST SUPERVISOR

Mousena Eleni

SECOND SUPERVISOR

Foti Paraskevi

AIGALEO 2020

Δήλωση περί λογοκλοπής

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ενυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας διπλωματικής εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδεών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάσει επιστημονικής παράφρασης. Αναλαμβάνω την προσωπική και ατομική ευθύνη ότι σε περίπτωση αποτυχίας στην υλοποίηση των ανωτέρω δηλωθέντων στοιχείων, είμαι υπόλογος έναντι λογοκλοπής, γεγονός που σημαίνει αποτυχία στην διπλωματική μου εργασία και κατά συνέπεια αποτυχία απόκτησης Τίτλου Σπουδών, πέραν των λοιπών συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλώνω, συνεπώς, ότι αυτή η διπλωματική εργασία προετοιμάστηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι, αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

Χατζηδημητρίου Ευτυχία - Φωτεινή

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της παρούσας ερευνητικής θα ήθελα ειλικρινά να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια της παρούσας διπλωματικής εργασίας, κ. Μουσένα Ελένη, Επίκουρη Καθηγήτρια στο Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής. Αρχικά για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε, την άμεση και ουσιαστική βοήθειά της στις δύσκολες στιγμές που προβληματίζομαι και την ενθάρρυνση που μου προσέφερε, αναγνωρίζοντας τις προσπάθειες που κατέβαλα καθόλη τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τις προϊσταμένες των Παιδικών Σταθμών των Δήμων Παιανίας - Γλυκών Νερών, Μεγαρέων και Κρωπίας, οι οποίες με μεγάλη προθυμία συμμετείχαν στην διεξαγωγή της παρούσας έρευνας, παραχωρώντας συνεντεύξεις για το θέμα της.

Τέλος, δεν θα μπορούσα να παραλείψω τις εγκάρδιες ευχαριστίες μου σε όλους τους γονείς, για την εμπιστοσύνη που έδειξαν στο πρόσωπό μου και μοιράστηκαν μαζί μου τις προσωπικές τους εμπειρίες.

Αφιερώσεις

Θα ήθελα να αφιερώσω τη διπλωματική μου εργασία στον παππού μου, Μπάλτα Αναστάσιο, ο οποίος με την στάση ζωής του με έμαθε να σέβομαι και να προσφέρω απλόχερα στους συνανθρώπους μου. Στο θείο μου, Τρίκαρδο Νικόλα, για τον προσωπικό χρόνο που μου αφιέρωσε στα κρισιμότερα χρόνια της εξέλιξης μου και για την εμπιστοσύνη που έδειξε στο πρόσωπό μου. Τέλος, αφιερώνω τη διπλωματική μου εργασία στο σημαντικότερο πρόσωπο της ζωής μου, τη μητέρα μου, Μπάλτα Ζαχαρούλα, η οποία στέκεται πάντα δίπλα μου, με ενθαρρύνει και με στηρίζει σε κάθε επιλογή και προσπάθεια που κάνω στη ζωή μου.

Περίληψη

Πλήθος οικογενειών κάθε χρόνο βιώνουν το γεγονός της μετάβασης του παιδιού τους από το προστατευμένο περιβάλλον της οικογένειας στον πρώτο θεσμό ευρύτερης κοινωνικοποίησης, αγωγής και φροντίδας, που εκπροσωπείται από τον Παιδικό Σταθμό και απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας έξι μηνών έως τεσσάρων ετών. Είναι μια περίοδος που χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερες απαιτήσεις και ανάγκες, με βαθιά επίδραση στην ψυχοσυναισθηματική ισορροπία τόσο της οικογένειας, όσο και του παιδιού, που βρίσκεται στα πρώτα στάδια της ανάπτυξής του.

Καταλυτικής σημασίας στην εξέλιξη ενός ατόμου, ως προς τον τρόπο που αντιμετωπίζει τη μάθηση, που συνάπτει σχέσεις, που βιώνει και διαχειρίζεται τα συναισθήματά του, αλλά και του τρόπου που αλληλεπιδρά με το περιβάλλον του, αποτελεί η φροντίδα που έχει λάβει στο πρώιμο στάδιο της ζωής του (Belsky, 2001).

Κάθε παιδί φέρει τις προσωπικές του επιρροές από την οικογένειά του. Με την είσοδό του στον οργανωμένο χώρο του Παιδικού Σταθμού καλείται να ισορροπήσει ανάμεσα στο πρωτογενές περιβάλλον της οικογένειας και το δευτερογενές του Σταθμού. Είναι η πρώτη περίοδος της ζωής του, που δέχεται ερεθίσματα και συμμετέχει ταυτόχρονα σε δύο διαφορετικούς κόσμους - χώρους, γι' αυτόν τον λόγο κύριο μέλημά μας θα πρέπει να είναι η καλύτερη και ομαλότερη προσαρμογή του παιδιού, μέσω μιας καλής και ουσιαστικής συνεργασίας ανάμεσα σε γονείς και παιδαγωγούς.

Σκοπός: Στην παρούσα ερευνητική εργασία, γίνεται προσπάθεια να καταγραφούν οι συναισθηματικές ανησυχίες της οικογένειας, κατά την περίοδο της μετάβασης των παιδιών τους στο προσχολικό περιβάλλον, η προετοιμασία, η οποία έχει διενεργηθεί από την οικογένεια καθώς και οι προσδοκίες τους από την προσχολική αγωγή και εκπαίδευση κατά τη διάρκεια της μετάβασης. Επιπλέον, να αναδειχθούν οι παράγοντες, που επιδρούν ενισχυτικά ή περιοριστικά στην όλη διαδικασία. Τέλος, επιχειρείται η βελτίωση της παρεχόμενης, από τον θεσμό του Παιδικού Σταθμού, ποιοτικής φροντίδας και εκπαίδευσης μέσω τις ανταλλαγής απόψεων και προτάσεων εκ μέρους της οικογένειας.

Μέθοδος: Για τη διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας ακολουθήθηκε η μέθοδος της συλλογής δεδομένων, μέσω των ημιδομημένων συνεντεύξεων, ώστε οι συμμετέχοντες να μπορούν να εκφράσουν, ευρέως και με πιθανές επεκτάσεις, τις απόψεις

τους. Το δείγμα της έρευνας προέρχεται από γονείς, των οποίων τα παιδιά έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με την προσχολική αγωγή, αλλά και άλλων, που βιώνουν τη μετάβαση των δευτερότοκων ή τριτότοκων παιδιών τους στις δομές της προσχολικής αγωγής. Οι συνεντεύξεις μελετήθηκαν, αναλύθηκαν και κατηγοριοποιήθηκαν για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων και των συμπερασμάτων.

Αποτελέσματα: Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν τις έντονες ανησυχίες της οικογένειας για το επερχόμενο γεγονός της μετάβασης. Οι ανησυχίες αφορούν τον αποχωρισμό, την ψυχολογική ισορροπία του παιδιού, τον σεβασμό της προσωπικότητάς του, την κοινωνικοποίηση και αλληλεπίδραση. Η οικογένεια είναι αυτή που σηκώνει όλο το βάρος της προετοιμασίας του παιδιού, χωρίς πολλές φορές να έχει γνώσεις ή επιστημονική καθοδήγηση. Ως προς το πλαίσιο της προσφερόμενης από το θεσμό συνεργασίας και των διενεργούμενων τεχνικών, η αξιολόγηση κρίνεται ανά περίπτωση, καθόσον η έρευνα διεξήχθη σε διαφορετικά παιδαγωγικά κέντρα και υπήρχε απουσία ενιαίου προγράμματος μετάβασης. Οι προτάσεις, που κατατέθηκαν για τη βελτίωση της διαδικασίας της μετάβασης, από την οικογένεια στην προσχολική αγωγή, αποτελούν απόρροια της βιωματικής τους εμπειρίας και καταδεικνύουν τον μειωμένο αριθμό ποιοτικών προγραμμάτων επί του συγκεκριμένου θέματος.

Συμπεράσματα: Η έρευνα απέδειξε την έλλειψη εφαρμογής ποιοτικών παιδαγωγικών και επιστημονικών προγραμμάτων, για την υποστήριξη της οικογένειας και του παιδιού κατά τη μεταβατική περίοδο. Οι σύγχρονες οικογένειες επιδιώκουν την ψυχολογική και κοινωνική εξισορρόπηση του παιδιού μεταξύ των δύο χώρων που ζει. Καταβάλλουν προσπάθειες που απορρέει από τα βιώματα τους για την ομαλή μετάβαση του παιδιού, καθόσον η Πολιτεία δεν έχει καταρτίσει ειδικά συμβουλευτικά, παιδαγωγικά και επιστημονικά προγράμματα, που θα ήταν υποστηρικτικά για τους εμπλεκόμενους κατά τη διάρκεια της μετάβασης.

Abstract

Introduction: Every year, families experience the transition of their toddler from the protecting family environment to preschool child education. The nursery school is the first educational establishment for children aged six months to four years. This is a challenging period for both the family and the child, where emotional and social needs and demands affect the psychological development and wellbeing of the child.

The care that the child has received during the infant period is fundamental to the development of its educational, social and emotional wellbeing as well as in the manner it interacts with the environment (Belsky, 2001).

Every child acquires its own experiences from the family. When entering the structured educational environment of a nursery, it is expected to find a balance between the primary exposure within the family environment and the secondary exposure of the nursery. It is the first period in the toddler's life that it receives different stimuli and is expected to interact with two separate worlds: the family and the nursery. Hence, this transition period could be facilitated by building a collaborative relationship between the parents and the educator.

Purpose: The aim of this project was to explore the emotional needs of the parents during the transition of their toddler from the family environment to nursery, and identify their perceptions in preparing the toddler for the change, their expectations of preschool education and the factors that influence the child's adjustment. The objective is to improve the quality of preschool education through the dialogue with and involvement of parents.

Method: Semi-structured interviews with the parents were used to collect data on participants' perceptions. Parents whose child, including first, second or third, transitioned to preschool education were invited to participate. The interviews were analysed thematically.

Results: The parents' main concerns of the transition period from the family environment to preschool education included the separation anxiety, the psychological balance of the toddler, the respect of the child's personality, and the child's interaction and socialisation. The family bears the burden of preparing the child for this transition without any guidance most of the time. There is heterogeneity in the approaches used by the educationalists to facilitate the transition of the child due to

the lack of policy and guidance. Our recommendations for future practice are grounded in the existing experiences of the parents and highlight the need for quality educational programmes and policy.

Discussion: Families anticipate their child will achieve a psycho-social balance during the transition period from the family environment to preschool education, and make significant experiential efforts to facilitate this process. This study demonstrated the lack of educational programmes and policy to support parents during the transition of their child to preschool education.

Περιεχόμενα

Δήλωση περί λογοκλοπής	iii
Ευχαριστίες	v
Αφιερώσεις	vi
Περίληψη	viii
Abstract	x
Συνοτομογραφίες.....	xv
Πρόλογος	xvi
Κεφάλαιο 1. Η ερευνητική της εργασίας	1
1.1. Προβληματισμός της έρευνας	1
1.2. Κριτήρια επιλογής του θέματος	2
1.3. Ερευνητικοί στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα	3
Κεφάλαιο 2. Η μετάβαση από την οικογένεια στην προσχολική αγωγή.....	4
2.1. Η έννοια της μετάβασης.....	4
2.2. Θεωρίες για τη μετάβαση στην προσχολική αγωγή.....	6
2.3. Στόχοι της μετάβασης	8
2.4. Πρακτικές που εφαρμόζονται κατά την μετάβαση από την οικογένεια στο προσχολικό κέντρο	9
Κεφάλαιο 3. Η σύγχρονη οικογένεια και η πολλαπλότητα του ρόλου της.....	11
3.1. Ο θεσμός και οι μορφές της σύγχρονης οικογένειας	11
3.2. Ο ρόλος της οικογένειας στην κοινωνικοποίηση του παιδιού	12
3.3. Οι σχέσεις μέσα στην οικογένεια σημείο αναφοράς στη ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού.....	13
Κεφάλαιο 4. Παιδικός Σταθμός: Η πρώτη οργανωμένη κοινωνική μετάβαση του παιδιού	15
4.1. Ο θεσμός του Π.Σ. στον 21 ^ο αιώνα	15
4.2. Η συνεισφορά του Π.Σ. στην ανάπτυξη του παιδιού	18

4.3. Ο σύγχρονος παιδαγωγός και η πολυπλοκότητα του ρόλου του	19
Κεφάλαιο 5. Ενσυναίσθηση και συνεργασία, τα κλειδιά για μια επιτυχημένη μετάβαση.....	21
5.1. Ο συναισθηματικός κόσμος του παιδιού κατά την μετάβαση	21
5.2. Η προετοιμασία από την οικογένεια	23
5.3. Η συνεργασία οικογένειας – παιδαγωγού	25
Κεφάλαιο 6. Μεθοδολογία της έρευνας.....	28
6.1. Η επιλογή της μεθόδου της έρευνας	28
6.2. Το εργαλείο διεξαγωγής της έρευνας.....	29
6.3. Χρονοδιάγραμμα συλλογής δεδομένων	30
6.4. Ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα	31
6.5. Επιλογή δείγματος	31
Κεφάλαιο 7. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων	32
Κεφάλαιο 8. Ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας.....	41
8.1. Ανάλυση και ερμηνεία των ανησυχιών, των προσδοκιών και της προετοιμασίας της οικογένειας πριν την μετάβαση του παιδιού στον προσχολικό θεσμό.....	41
8.2. Ανάλυση και ερμηνεία επί των διενεργηθεισών μεθόδων της μετάβασης ..	43
8.3. Ανάλυση και ερμηνεία των επιχειρηθέντων τρόπων μετάβασης	45
8.4. Προτάσεις των γονέων για βελτίωση της διαδικασίας μετάβασης.....	45
Κεφάλαιο 9. Συμπεράσματα της έρευνας	47
Κεφάλαιο 10. Προτάσεις για τη βελτίωση των μεταβατικών προγραμμάτων	48
Κεφάλαιο 11. Πιθανές επεκτάσεις της έρευνας.....	50
Αναφορές	52
Παράρτημα	59

Συντομογραφίες

Π.Α.	Προσχολική Αγωγή
Π.Σ.	Παιδικός Σταθμός

Πρόλογος

Κάθε άνθρωπος, από τη στιγμή της σύλληψής του και καθόλη τη διάρκεια της ζωής του, θα βρεθεί πολλές φορές αντιμέτωπος με συνθήκες, όρους και καταστάσεις μετάβασης.

Η πρώτη μετάβαση - προσαρμογή του ανθρώπου είναι η ίδια του η γέννηση. Το έμβρυο εγκαταλείπει την πρότερη, προστατευμένη, γνωστή κατάσταση και, κατά τη γέννησή του, αναπνέει ως νεογνό σε ένα εντελώς νέο περιβάλλον. Από αυτήν τη στιγμή, θα υπάρξουν στην πορεία της ζωής του άπειρες μικρές ή μεγάλες μεταβάσεις σε διαφορετικά περιβάλλοντα και καταστάσεις. Κάθε μετάβαση, είτε μικρή και φαινομενικά ασήμαντη, είτε μεγάλη, είναι κομβικής σημασίας και η αρμονική προσαρμογή σε αυτήν καθοριστική της εξέλιξής του.

Χιλιάδες παιδιά κάθε χρόνο, σε τρυφερή ηλικία, βιώνουν τη μετάβασή τους στους θεσμούς της προσχολικής αγωγής, χωρίς αυτό να αποτελεί κοινή εμπειρία για τα ίδια, καθόσον κάθε παιδί είναι ξεχωριστό, αλλά και κάθε κέντρο προσχολικής αγωγής έχει τη δική του δυναμική και κουλτούρα.

Το παιδί καλείται, στις περισσότερες περιπτώσεις χωρίς τη θέληση του, να αποχωριστεί την ολοήμερη φροντίδα, αγάπη και μοναδική μεταχείριση που δέχεται από το «σχολείο του συναισθήματος», όπως χαρακτηρίζεται η οικογένεια. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, το παιδί θα βιώσει το πέρασμα από το «Εγώ» στο ευρύτερο «εμείς», μέσα από την αποδοχή κοινωνικών όρων και τη συνεργασία με τους άλλους (Τζάνη, 1996). Θα κληθεί να αλληλεπιδράσει μέσα σε ένα σύνθετο πλέγμα θεσμών και υπηρεσιών, που στόχο έχουν τόσο τη φροντίδα αλλά και την εκπαίδευση (Ζαμπέτα, 2008).

Το κύριο μέλημα της προσχολικής αγωγής σε αυτήν την πρώτη μετάβαση, που θεωρείται κρίσιμη περίοδος για την εξέλιξη του παιδιού και της οικογένειας, είναι να σταθεί δίπλα τους και να καταστήσει όσο το δυνατόν λιγότερο τραυματικό το πρώτο άνοιγμα του παιδιού στη ζωή και την κοινωνική αλληλεπίδραση με τους άλλους.

Στη διάρκεια αυτής της περιόδου, θα δημιουργηθεί ένα τρίγωνο οικογένεια - παιδί - παιδαγωγοί, που θα συνεργαστούν και θα συμπορευτούν, ώστε να διευκολυνθεί και να υποστηριχθεί ένα υγιές ξεκίνημα, με σκοπό το παιδί να αποκτήσει θετική εικόνα για τον εαυτό του, για τη μάθηση και την κοινωνία.

Σύμφωνα με τον Ματσαγγούρα (2003) μία επιτυχής διαδικασία μετάβασης επηρεάζει την προσαρμοστικότητα, την ικανότητα επιτυχούς αντιμετώπισης εκπαιδευτικών και κοινωνικών προκλήσεων και αυξάνει τη θετική στάση του παιδιού απέναντι στο σχολείο, μειώνοντας τις πιθανότητες να το εγκαταλείψει πρόωρα.

Στη σύγχρονη εποχή, η σχέση συνεργασίας οικογένειας και προσχολικής αγωγής έπαψε να διέπεται από τις απόψεις του 19^{ου} αιώνα, στις οποίες στηρίχθηκε η παιδαγωγική της προσχολικής αγωγής, δηλαδή στην άγνοια και την αδυναμία των γονέων να «αναθρέψουν σωστά» τα παιδιά τους. Σήμερα, το κοινωνικό, πολιτιστικό και οικονομικό γίνεσθαι είναι διαφορετικό, οι γονείς, σε πολύ μεγάλο ποσοστό, είναι πιο απαιτητικοί, με περισσότερες γνώσεις, ανησυχίες και απόψεις για το παιδί, ενώ οι θεσμοί της προσχολικής αγωγής έπαψαν να είναι τα «σημεία φύλαξης» των παιδιών.

Η προσχολική αγωγή δεν διαφέρει ως προς τη δομή της από τους άλλους θεσμούς της τυπικής εκπαίδευσης, διαφέρει ωστόσο σε συγκεκριμένα σημεία, ιδιαιτέρως πρωτεύοντα, θεμελιακά και αλληλοεξαρτώμενα, την ηλικία του παιδιού και την οικογένεια (Κυπριανός, 2007).

Σε μελέτη του ο Bronfenbrenner (1979) περιγράφει το παιδί ως μέρος αλληλένδετων συστημάτων. Η οικογένεια και το σχολείο ανήκουν στο μικροσύστημα που έχει άμεση επιρροή στο παιδί. Έχουν συγκεκριμένο ρόλο στην ανάπτυξη του και η συνεργασία αυτών αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την οργάνωση και επιτυχή έκβαση της μετάβασης από το ένα περιβάλλον στο άλλο.

Αναγνωρίζοντας τον ρόλο του οικογενειακού περιβάλλοντος στην ομαλή μετάβαση του παιδιού στην προσχολική αγωγή, τίθεται το θέμα της έρευνας: «Η μετάβαση του παιδιού από το σπίτι στον Παιδικό Σταθμό: Προβληματισμοί και προσδοκίες της οικογένειας».

Σκοπός της έρευνας είναι να καταγραφεί πώς οι γονείς βιώνουν τη μετάβαση των παιδιών τους στον πρώτο οργανωμένο θεσμό κοινωνικοποίησης, ποιες είναι οι προσδοκίες τους από την προσχολική αγωγή, τους προβληματισμούς που αναπτύσσονται στην περίοδο αυτή, πώς αντιλαμβάνονται τη διαδικασία της μετάβασης, ποια είναι η συμπεριφορά των παιδαγωγών κατά τη διαδικασία της μετάβασης και η συνεργασία γονέων - παιδαγωγών.

Η καταγραφή των γονεϊκών απόψεων έχει σκοπό την ανάδειξη των παραμέτρων, που επιδρούν ενισχυτικά ή περιοριστικά κατά τη μετάβαση έτσι, ώστε,

μέσω εμπειριστατωμένων στοιχείων, να προαχθούν μέθοδοι για τη βελτίωση της παρεχόμενης ποιοτικής φροντίδας.

Η ερευνητική μελέτη που ακολουθεί αποτελείται από τρεις ενότητες. Η πρώτη ενότητα αποτελεί το θεωρητικό μέρος. Στο πρώτο κεφάλαιο αναπτύσσονται οι βασικοί προβληματισμοί για την έρευνα, τα κριτήρια επιλογής του θέματος και οι ερευνητικοί στόχοι. Στο δεύτερο κεφάλαιο ορίζεται η έννοια της μετάβασης, αναπτύσσονται θεωρίες σχετικές με τη μετάβαση των παιδιών στην προσχολική αγωγή, οι στόχοι και οι πρακτικές που εφαρμόζονται. Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στο οικογενειακό περιβάλλον και στους παράγοντες που επιδρούν, μέσω της οικογένειας, στην ανάπτυξη του παιδιού. Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τον θεσμό και τον ρόλο της προσχολικής αγωγής στην αρχή του 21^{ου} αιώνα, καθώς και για την επιρροή της στην ανάπτυξη του παιδιού. Το πέμπτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στη συναισθηματική κατάσταση του παιδιού και στη συνεργασία γονέων - παιδαγωγών κατά τη μεταβατική περίοδο.

Η δεύτερη ενότητα αποτελεί το εμπειρικό μέρος, όπου το έκτο κεφάλαιο αφορά την έρευνα. Επιλέχθηκε η διενέργεια ποιοτικής έρευνας με τη χρήση συνέντευξης, καθώς αυτή επιτρέπει μεγαλύτερο βάθος, σε σχέση με άλλες μεθόδους συλλογής στοιχείων, και δίνει τη δυνατότητα για συλλογή περισσότερων πληροφοριών σχετικά με την έρευνα, ενώ ταυτόχρονα μπορεί να γίνει χειρισμός δυσκολότερων ερωτήσεων (Cohen, Manion, & Morrison, 2008). Γίνεται αναφορά στη συλλογή του εμπειρικού υλικού, στον χρόνο διεξαγωγής της έρευνας, στα ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα καθώς και στον καθορισμό του πληθυσμού και του δείγματος. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας και ακολουθεί η ανάλυση και ερμηνεία τους.

Η εργασία ολοκληρώνεται στην τρίτη ενότητα, όπου παρουσιάζονται τα συμπεράσματα και διατυπώνονται προτάσεις, με στόχο τη βελτίωση της μεταβατικής διαδικασίας, ώστε να επωφεληθούν όλοι οι εμπλεκόμενοι.

Κεφάλαιο 1. Η ερευνητική της εργασίας

1.1. Προβληματισμός της έρευνας

Μία από τις πιο καθοριστικές περιόδους στη ζωή ενός παιδιού αποτελεί η πρώτη του επαφή με το ευρύτερο εξωοικογενειακό και θεσμικά δομημένο περιβάλλον. Η είσοδος του παιδιού στο πλαίσιο του Παιδικού Σταθμού δεν αποτελεί ένα στιγμιαίο περιστασιακό γεγονός, αλλά είναι μία χρονική περίοδος που σχετίζεται με το πριν, το γεγονός, αλλά και το ακόλουθο χρονικό διάστημα της εισόδου. Είναι μια περίοδος κρίσης, που άλλες φορές έχει εμφανή και, ίσως, βίαια σημάδια και άλλοτε υπολανθάνοντα (Σιδηροπούλου & Τσαούλα, 2008). Η μετάβαση στον Παιδικό Σταθμό, ανάλογα με τον τρόπο που αντιμετωπίζεται, σημαδεύει την ψυχοκοινωνική εξέλιξη του παιδιού επενεργώντας καταλυτικά στον τρόπο που αυτό μελλοντικά θα αντιμετωπίσει την κοινωνία και την εκπαίδευση. Οι τεχνικές και οι εξειδικευμένοι χειρισμοί, που θα εφαρμόσει η οικογένεια και οι παιδαγωγοί τη συγκεκριμένη περίοδο, καθώς και η συνεργασία που θα αναπτυχθεί μεταξύ αυτών, αποτελεί το κλειδί για την επίτευξη θετικών αποτελεσμάτων.

Η περίοδος της μετάβασης χαρακτηρίζεται από έντονες ανησυχίες, ενίοτε και φόβους, τόσο της οικογένειας, όσο και του παιδιού. Στην ψυχολογία του παιδιού επικρατεί η αναστάτωση του αποχωρισμού από τον κόσμο που γνωρίζει, η απώλεια της μοναδικότητας που απολάμβανε μέσα στην οικογένεια και ο έμφυτος φόβος για το άγνωστο. Λόγω του νεαρού της ηλικίας, δεν δύναται να εκφράσει λεκτικά την ψυχολογική του αναστάτωση και να κατονομάσει τα συναισθήματά του, έτσι εκφράζεται με το κλάμα, τη μελαγχολία, την άρνηση, την επιθετικότητα, αντιδράσεις που πολλές φορές παρερμηνεύονται από τον μη ειδικευμένο περίγυρο.

Οι γονείς πολλές φορές περιγράφουν τις πρώτες μέρες του Παιδικού Σταθμού ως εφιαλτικές, καθώς η διάθεση του παιδιού αλλάζει δραματικά. Αλλά και για την ίδια την οικογένεια αποτελεί ένα πολύ στρεσογόνο γεγονός, καθώς πολλές φορές αμφιταλαντεύεται για το αν πρέπει ή όχι να στείλει το παιδί στον Π.Σ., ενώ ταυτόχρονα βρίσκεται υπό την πίεση της ανάγκης για εργασία για την αύξηση του οικογενειακού εισοδήματος. Το παζλ της αντιμετώπισης του Παιδικού Σταθμού από την οικογένεια συμπληρώνεται από το άγχος του αποχωρισμού, κυρίως της μητέρας, την ανησυχία για τη σωματική και ψυχική υγεία του παιδιού, αλλά και για την αλληλεπίδρασή του με τους συνομήλικους και τους παιδαγωγούς.

Ο παιδαγωγός, κατά τη μετάβαση, καλείται να διαχειριστεί ετερόκλητες καταστάσεις, να αναμετρηθεί με τις υπάρχουσες ανισότητες και με αναστοχασμό, υπευθυνότητα και παιδαγωγικό ενδιαφέρον να σκύψει πάνω από κάθε παιδί, ώστε να καταστήσει την περίοδο της μετάβασης, ελάχιστα τραυματική έως και ευχάριστη. Κύριοι υποστηρικτές του επιβάλλεται να είναι οι γονείς, με τους οποίους θα οικοδομήσει μία γέφυρα επικοινωνίας σε συνθήκες αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

Η στάση της οικογένειας απέναντι στην προσχολική αγωγή, η πνευματική και συναισθηματική ατμόσφαιρα που επικρατεί στην οικογένεια, τα πολιτισμικά και μορφωτικά κίνητρα, που καλλιεργούνται και ενθαρρύνονται από το οικογενειακό περιβάλλον, θα αποτελέσουν σημαντικούς παράγοντες στη θετική αντιμετώπιση της εισόδου στον Παιδικό Σταθμό από το ίδιο το παιδί (Τζάνη, 1996).

1.2. Κριτήρια επιλογής του θέματος

Η επιλογή του ερευνητικού θέματος έγινε υπό τη σκέψη και την πεποίθηση ότι, στοχεύοντας σε μία σύγχρονη, μελλοντικά υγιή κοινωνία, οι βάσεις οφείλουν να τίθενται από τα πρώτα βήματα της κοινωνικοποίησης του παιδιού. Το πρώτο, κυριότερο και μεγαλύτερο βήμα προς την κοινωνικοποίηση είναι η μετάβαση από το οικογενειακό περιβάλλον στις δομές του Π.Σ..

Η διερεύνηση της καθημερινότητας στον τομέα της αγωγής και εκπαίδευσης, χρειάζεται συνεχή προσπάθεια για τη βελτίωση των προσφερόμενων ποιοτικών προγραμμάτων και γι' αυτόν τον σκοπό πρέπει να υπάρχει αμφίδρομη σχέση ανάμεσα στην οικογένεια και στον Π.Σ.. Αναλογιζόμενοι όσα αναφέρει ο Piaget για την εμπλοκή των γονέων στη διαδικασία της εκπαίδευσης, έχουμε πολλά να ωφεληθούμε από τη στενή και διαρκή επαφή μεταξύ των βασικών εμπλεκομένων στην ανάπτυξη της νέας γενιάς. Οι ανταλλαγές των απόψεων καταλήγουν σε αμοιβαία βοήθεια και συχνά σε μια πραγματική βελτίωση των μεθόδων. Πολλές φορές αποτελούν πραγματική πηγή έμπνευσης για τη νέα παιδαγωγική και πραγματώνουν έτσι την πολυπόθητη σύνθεση οικογένειας και σχολείου (Piaget, 1979).

Για την έρευνα επιλέχθηκαν οι γονείς, γιατί θεωρούμε ότι πρέπει όλοι να λένε την άποψή τους. Το θεσμικό σύστημα έχει οργανωθεί από την Πολιτεία και οι παιδαγωγοί εφαρμόζουν, σύμφωνα με τις οδηγίες, τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους, προγράμματα για τη μετάβαση των παιδιών στις δομές του Π.Σ.. Όμως η κα-

λύτερη κοινωνικοπολιτική κριτική προέρχεται απευθείας από τους ίδιους τους γονείς.

Στη σύγχρονη Ελλάδα, οι γονείς, που έρχονται σε επαφή με τον Παιδικό Σταθμό, έχουν διαφορετικό κοινωνικό, μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο. Επιπρόσθετα δε, λόγω των μεταναστευτικών ρευμάτων των τελευταίων δεκαετιών, έχουν και διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές και συνήθειες, στοιχεία από τα οποία απορρέουν διαφορετικές αντιλήψεις για το τί σημαίνει σχολείο (Εταιρία για την Ανάπτυξη και τη Δημιουργική Απασχόληση των Παιδιών, 2004). Αρκετοί από αυτούς είναι άπειροι, άλλοι χαίρονται τον ρόλο τους σαν γονείς, άλλοι αισθάνονται παγιδευμένοι, καθώς αγαπούν τα παιδιά τους, αλλά δεν ευχαριστιούνται τον ρόλο τους, χαμένοι μέσα στην καθημερινή βιοπάλη.

Επιλέξαμε να δώσουμε τον λόγο στους γονείς, προκειμένου να εκφράσουν τις απόψεις, τις απορίες και τις ανησυχίες τους, ως προς τη διαδικασία της μετάβασης. Να μη μείνουν κλεισμένοι στα δικά τους δεδομένα, αλλά να βοηθηθούν μέσα από την επικοινωνία, τόσο οι ίδιοι, όσο και τα παιδιά τους. Η συμβολή του Π.Σ. είναι καθοριστική στην μετάβαση και ένταξή τους στον νέο θεσμό με τον οποίο έρχονται σε επαφή. Μέσα από την επικοινωνία, γινόμαστε πιο κατανοητοί από τους άλλους, ενώ ταυτόχρονα, αντιλαμβανόμαστε τις απόψεις των άλλων και τους γνωρίζουμε καλύτερα. Η επικοινωνία βοηθάει στην ανταλλαγή πληροφοριών και οδηγεί στην αλληλοκατανόηση και αλληλεπίδραση.

Η προσοχή μας επικεντρώθηκε στους γονείς, γιατί χρειαζόμαστε να συλλέξουμε και να μελετήσουμε τις ανησυχίες και τις απόψεις τους έτσι, ώστε με αναστοχαστική διάθεση να αναλογιστούμε πιθανές βελτιώσεις στις πρακτικές, που ήδη παρέχουν τα ποιοτικά προγράμματα, κατά τη μετάβαση του παιδιού από το οικογενειακό περιβάλλον στην προσχολική αγωγή και εκπαίδευση.

1.3. Ερευνητικοί στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της εργασίας είναι η μελέτη του φαινομένου της μετάβασης από την οπτική της οικογένειας. Μέσω της καταγραφής των απόψεών της, επί των ερευνητικών ερωτημάτων, επιδιώκεται να προκύψουν δεδομένα τα οποία θα δύνανται να χρησιμοποιηθούν στη βελτίωση ή δημιουργία ποιοτικών μεταβατικών προγραμμάτων.

Τα ερωτήματα της έρευνας εξετάζουν τις απόψεις των γονέων σε σχέση με τη μεταβατική περίοδο των παιδιών τους κατά την είσοδό τους στην προσχολι-

κή αγωγή και εκπαίδευση. Επιδιώκεται η κατανόηση και καταγραφή των προβλημάτων των γονέων κατά την πρώτη περίοδο της απομάκρυνσης των παιδιών από τη σφαίρα της απόλυτης φροντίδας και μέριμνας της οικογένειας. Γίνεται προσπάθεια να ανιχνευτούν οι προσδοκίες των γονέων από το πρώτο προσχολικό κέντρο με το οποίο έρχεται το παιδί τους σε επαφή. Ποιο θα ήθελαν να είναι το αποτέλεσμα της διαδικασίας της μετάβασης, τί αναμένουν, τί είναι ικανοποιητικό κατά την άποψή τους. Διερευνάται η θετική ή αρνητική στάση των γονέων απέναντι στην εμπλοκή και ενδεχόμενη συμβολή τους, καθώς και στην όποια συνεργασία με τους παιδαγωγούς κατά τη διαδικασία της μετάβασης.

Επιδιώκεται η καταγραφή των απόψεων των γονέων ως προς την ικανοποίησή τους σχετικά με τις διαδικασίες και πρακτικές που ακολουθούνται κατά τη μετάβαση και τί πιθανόν θα ήθελαν να γίνεται. Πώς αντιμετώπισαν πιθανά προβλήματα που παρουσιάστηκαν και αν υπήρξαν βοηθητικές και ενισχυτικές ενέργειες από την πλευρά των παιδαγωγών. Τί ήταν γι' αυτούς περισσότερο ευχάριστο κατά τη διαδικασία και τί τους δυσκόλεψε περισσότερο.

Κεφάλαιο 2. Η μετάβαση από την οικογένεια στην προσχολική αγωγή

2.1. Η έννοια της μετάβασης

Η μετάβαση είναι μια διεργασία σύνθετη, καθόσον αποτελείται από πολλά στάδια και τύπους, και διαρκής, επειδή καλύπτει όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου. Ξεκινά με τη γέννηση και συνεχίζει να εξελίσσεται σε ολόκληρη τη διάρκεια της ζωής του ως το θάνατό του. Χαρακτηρίζεται ως πολύπλευρη, πολυεπίπεδη, πολυδιάστατη και διαχρονική (Γιούλτσης, 2003).

Η έννοια αυτή συνήθως χρησιμοποιείται ταυτόσημα με την αλλαγή, συχνά μάλιστα με τη μεγάλη αλλαγή. Είναι μια περίοδος μεταβολών, που αφορά το άτομο ή και ολόκληρο το σύστημα της οικογένειας. Αποτελεί σημείο αναφοράς για όλους όσους εμπλέκονται και σηματοδοτεί αλλαγές στην κατάσταση, στους ρόλους και στην οπτική, με την οποία κάθε άτομο αντιμετωπίζει τον εαυτό του μέσα στο μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Η διαδικασία της μετάβασης ενδέχεται να αντιμετωπιστεί θετικά ή αρνητικά. Η θετική αντιμετώπιση προκαλεί ευχάριστα συναισθήματα, όπως χαρά, αυτο-

πεποίθηση, ικανοποίηση, ευχαρίστηση και κίνητρα για περαιτέρω εξέλιξη. Αντίθετα, μέσω της αρνητικής προσέγγισης, εμφανίζονται συναισθήματα άγχους, φόβου, αγωνίας, άρνησης, ενόχλησης, αναστάτωσης και αβεβαιότητας (Αλευριάδου, Βруνιώτη, Κυρίδης, Σιβροπούλου - Θεοδοσιάδου, & Χρυσ αφίδης, χ.χ.).

Η μετάβαση του παιδιού έχει άμεση σχέση με τη διαφορετικότητα των πλαισίων που μετέχουν, των συνδέσεων που υπάρχουν μεταξύ των πλαισίων, τη δυναμική φύση των σχέσεων μεταξύ του παιδιού, της οικογένειας, των παιδαγωγών και του κοινωνικού περιβάλλοντος.

Πρόκειται για ένα στρεσογόνο γεγονός, ακόμα και όταν είναι αναμενόμενο και όχι αιφνίδιο, που αποδιοργανώνει το παιδί και την οικογένεια. Σηματοδοτεί έντονες αλλαγές, τόσο στην προσωπικότητα του παιδιού, όσο και στον οικογενειακό και κοινωνικό περίγυρο, εκθέτοντας το παιδί σε μια μεγάλη ποικιλία απαιτήσεων (γνωστικών, συναισθηματικών και κοινωνικών) (Παππά, 2016).

Στην παιδαγωγική, η μετάβαση του παιδιού στην προσχολική αγωγή αντιμετωπίζεται με μεγάλη ευαισθησία ως προς τις διαδικασίες αποχωρισμού του παιδιού από την οικογένεια, ενθαρρύνει και υποστηρίζει σε περιπτώσεις δυσκολιών τόσο το παιδί, όσο και τους γονείς, οι οποίοι παραμένουν τα πιο σημαντικά πρόσωπα στις σχέσεις δεσμού του παιδιού.

Σε βιβλίο της η Liz Brooker (2008) αναφέρει ότι, σύμφωνα με τους Kagan και Neuman, η μετάβαση από το οικογενειακό στο σχολικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται τόσο ως «κάθετο» αλλά και ως «οριζόντιο πέρασμα». Ως «κάθετη» μετάβαση θεωρείται μια σημαντική αλλαγή από μια κατάσταση σε μία άλλη, όπως η μετάβαση από την οικογένεια στον Π.Σ., ενώ η «οριζόντια» μετάβαση αναφέρεται στις επαναλαμβανόμενες καθημερινές εμπειρίες και βιώματα του παιδιού από το οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον.

Η διάρκεια της ομαλής μετάβασης δεν είναι χρονικά προκαθορισμένη. Εξαρτάται άμεσα από το αναπτυξιακό στάδιο του παιδιού, από τη διατάραξη της λειτουργικότητάς του στο κοινωνικό, ψυχολογικό και διαπροσωπικό επίπεδο. Επηρεάζεται, κατά μεγάλο ποσοστό, από την επιτυχή συνεργασία του τριγώνου παιδί-οικογένεια-παιδαγωγός, καθώς και από το χρονικό διάστημα που θα χρειαστεί, για να αναπτυχθεί μία ειλικρινής σχέση εμπιστοσύνης.

Για τον Παιδικό Σταθμό θεωρείται ότι η ένταξη του παιδιού κάτω των τριών ετών μπορεί να είναι ικανοποιητική, αν η παιδαγωγός γίνει πραγματικά το πρόσωπο εκείνο, με το οποίο έχει αναπτύξει σχέση πρωτογενούς δεσμού (Δηλαδή,

εάν για παράδειγμα είναι ικανή να παρηγορήσει το παιδί). Για παιδιά τριών έως πέντε ετών σημαντική πλευρά της φάσης της μετάβασης αποτελεί η ανάπτυξη σχέσεων όχι μόνο με την παιδαγωγό αλλά και με τους συνομηλίκους.

2.2. Θεωρίες για τη μετάβαση στην προσχολική αγωγή

Η μετάβαση στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας ορίζεται σαν διαδικασία αλλαγής, που βιώνουν τα παιδιά από το ένα πλαίσιο ή από το ένα στάδιο της εκπαίδευσης στο άλλο. Στην προσχολική εκπαίδευση φέρνει πολλές αλλαγές στο παιδί, στην οικογένειά του και στον κοινωνικό του περίγυρο, οι οποίες έχουν σχέση με την αυτοαντίληψη.

Η πρώτη μετάβαση από το σπίτι στον Π.Σ. χαρακτηρίζεται συχνά το μεγαλύτερο «πολιτισμικό σοκ» που αντιμετωπίζει ένα παιδί (Brooker, 2008). Οι απότομες αλλαγές και η προσπάθεια ανταπόκρισης σε αυτές από την πλευρά του παιδιού δοκιμάζουν τις συναισθηματικές και κοινωνικές του ικανότητες.

Τα τελευταία χρόνια έχουν διενεργηθεί έρευνες σχετικές με τα πλαίσια της μετάβασης, λόγω της σημαντικότητας που της αποδίδεται στη ζωή του παιδιού, και ιδιαίτερα στην πρώιμη παιδική ηλικία. Οι έρευνες αυτές υποστηρίζουν ότι ο τρόπος με τον οποίο τα παιδιά θα βιώσουν τις μεταβάσεις από το ένα πλαίσιο κοινωνικοποίησης και εκπαίδευσης στο άλλο, όχι μόνο θα κάνει τη διαφορά στην αρχή, αλλά θα έχει και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις, επηρεάζοντας την υπόλοιπη τους ζωή (Fabian & Dunlop).

Ο Erikson διακρίνει οκτώ στάδια στην αρχική κοινωνικοποίηση του παιδιού. Το πρώτο στάδιο είναι το στάδιο της εμπιστοσύνης, ενώ στη συνέχεια ακολουθούν τα στάδια της αυτονομίας, της πρωτοβουλίας, της φιλοπονίας, της ταυτότητας, της οικειότητας, της παραγωγικότητας και τέλος της ολοκλήρωσης του «Εγώ» (Cole & Cole, 2002). Στο στάδιο της εμπιστοσύνης βρίσκεται η εξήγηση για το αυξανόμενο άγχος του παιδιού, που αποχωρίζεται τη μητέρα του κατά το πρώτο έτος, ενώ κατά τη διάρκεια του δεύτερου έτους υπεισέρχεται η ανάγκη της αυτονομίας, οπότε παύει να αναστατώνεται στη διάρκεια σύντομων αποχωρισμών, καθώς βρίσκεται σε θέση να κατανοεί ότι το οικείο του πρόσωπο θα επιστρέψει.

Στη θεωρία των Epstein και Sheldom (2002) υποστηρίζεται το μοντέλο των «επικαλυπτόμενων σφαιρών επιρροής», το οποίο λαμβάνει υπόψη του την αλληλεπίδραση του τρίπτυχου οικογένεια - σχολείο - κοινότητα. Υποστηρίζει τις

δράσεις συμμετοχής και συνεργασίας μεταξύ τους για την ενίσχυση στην εκπαιδευτική διαδικασία, ώστε να δημιουργηθεί μια «κοινότητα φροντίδας», που θα ενισχύσει το παιδί, αλλά και όλους όσους εμπλέκονται. Τονίζεται πως ο τρόπος, με τον οποίο αντιμετωπίζουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα τους μαθητές, αντανακλάται στον τρόπο που αντιμετωπίζουν και τις οικογένειες αυτών.

Στο μοντέλο των δεξιοτήτων και ικανοτήτων, γνωστό και «ως μοντέλο αναπτυξιακής ετοιμότητας», η παιδαγωγική του φιλοσοφία αξιολογεί μια πετυχημένη μετάβαση ανάλογα με την ηλικία, το επίπεδο ωρίμανσης του παιδιού, αλλά και τις γνώσεις και τις ικανότητες που έχει αναπτύξει και αποκτήσει κατά την προηγούμενη φάση της ζωής του. Τέτοιες ικανότητες είναι η γνωστική ετοιμότητα, οι γλωσσικές δεξιότητες καθώς και τα προσωπικά χαρακτηριστικά, όπως ταπεραμέντο, εθνότητα, γένος κ.ά.. Ταυτόχρονα αξιολογείται και η ετοιμότητα της βαθμίδας εκπαίδευσης, αλλά και της οικογένειας, τη συγκεκριμένη στιγμή. Συνεπώς θεωρείται η μετάβαση ένα στιγμιαίο γεγονός, που υφίσταται σε μία δεδομένη χρονική στιγμή (Καρυδά & Κουτή, 2014).

Το μοντέλο του «οικογενειακού άγχους» (Rice, 2012) αφορά την προσαρμογή και τη ρύθμιση του παιδιού. Εστιάζει στις δυνάμεις και στις αδυναμίες της οικογένειας και στα σημεία που παρουσιάζονται δυσκολίες. Εξετάζει με ποιον τρόπο η οικογένεια εκτιμά καταστάσεις, επιλύει προβλήματα και αξιοποιεί τις δεξιότητες των παιδιών. Η συγκεκριμένη προσέγγιση διερευνά πώς μια οικογένεια προσαρμόζεται αρχικά σε μία αλλαγή και πώς ανακτά τις δυνάμεις της ύστερα από μία κρίση.

Το οικοσυστημικό – αναπτυξιακό μοντέλο (Bronfenbrenner, 1986), αντιμετωπίζει το παιδί ολιστικά, εμπλέκοντας στη διαδικασία της μετάβασης τόσο το σχολικό όσο και το οικογενειακό περιβάλλον. Λαμβάνει υπόψη τη σταθερότητα και τη δυναμική των σχέσεων μεταξύ των συστημάτων (σχολείου, οικογένειας και κοινότητας) καθώς το παιδί μετακινείται από το ένα περιβάλλον στο άλλο. Σκοπός είναι η απρόσκοπτη μετάβαση του παιδιού στην προσχολική αγωγή, με σεβασμό της προσωπικότητάς του, με την εξασφάλιση συνέχειας μέσα από δραστηριότητες που γεφυρώνουν το χάσμα μεταξύ οικογένειας και Π.Σ.. Επίσης η σύνδεση της ανάπτυξης του παιδιού με τους κοινωνικούς φορείς, τις υπηρεσίες οικογενειακής υποστήριξης και γενικότερα με το σύστημα της προσχολικής αγωγής και εκπαίδευσης.

Το «εννοιολογικό μοντέλο» για τη μετάβαση (Rous & Hallam, 2006), αναπτύχθηκε για την κατανόηση της πολυπλοκότητας της μετάβασης των παιδιών με αναπηρία και των οικογενειών τους. Αποτελεί ένα συνδυασμό δύο θεωρητικών πλαισίων των οικολογικών και των οργανωτικών θεωριών των οικοσυστημάτων.

Όλες οι θεωρίες και όλες οι μελέτες αναδεικνύουν παράγοντες που επηρεάζουν και ενέχονται κατά την μεταβατική περίοδο της πρώτης απομάκρυνσης του παιδιού από την οικογένεια προς την κοινωνικοποίηση και εκπαίδευση. Ως παράγοντες που αφορούν την ομαλή μετάβαση του παιδιού αναφέρονται το παιδί, η οικογένειά του, η εκπαιδευτική πολιτική, η διοίκηση του σχολείου, το νέο σχολικό περιβάλλον.

Στην Ελλάδα, κυρίως, αναγνωρίζονται ως σημαντικοί παράγοντες εκείνοι που αφορούν το παιδί και την οικογένεια, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα μειωμένο αριθμό προγραμμάτων μετάβασης στα ελληνικά σχολεία (Brooker, Ομαλή Μετάβαση στην Προσχολική Ηλικία, 2008).

2.3. Στόχοι της μετάβασης

Μια επιτυχημένη μετάβαση πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα να νιώθει το παιδί δυνατό, επαρκές και ικανό να διαχειρίζεται με αυτοπεποίθηση νέες εμπειρίες· να αναπτύσσει θετικές προδιαθέσεις για μάθηση (Sylva, Melhuish, Sammons, Blatchford, & Taggart, 2004)· να νιώθει κατάλληλο και ικανό για το σχολείο και να έχει την αίσθηση του ανήκειν.

Έχοντας απώτερο στόχο τη μελλοντική ευημερία του παιδιού, έχουν αναπτυχθεί προγράμματα σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης και χειρισμού των μεταβάσεων, των στόχων που τίθενται και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων.

Ο Ferre Laevers, ιδρυτής του προγράμματος Experiential Education, ορίζει την ευημερία ως μία κατάσταση, στην οποία τα παιδιά συμμετέχουν και απορροφώνται πλήρως στις δραστηριότητες που έχουν επιλέξει, με την υποστήριξη ευαίσθητων ενηλίκων, που εξασφαλίζουν την αυτονομία τους (Laevers & Heyllen, 2003). Το πρόγραμμα αυτό επικεντρώνεται στη μάθηση, όμως η ευημερία δεν μπορεί να είναι μόνο μάθηση.

Αντιθέτως, το πρόγραμμα Every Child Matters στην Αγγλία (Walker & Crawford, 2010), υποστηρίζει ότι η ευημερία επιτυγχάνεται μέσω πέντε σημείων:

σωματική υγεία, συναισθηματική ασφάλεια, απόλαυση και επίτευξη στόχων, θετική συνεισφορά και αποφυγή φτώχειας.

Στο βιβλίο της Fisher Julie (2002), η Gillian Pugh υποστηρίζει ότι οι μεταβάσεις συμβάλλουν στην ψυχική ανθεκτικότητα (επιμονή στις δυσκολίες), στην επινοητικότητα (ικανότητα επίλυσης προβλημάτων) και ενδυνάμωση της αμοιβαιότητας (συνεργασία και εποικοδομητική αλληλεπίδραση), ώστε τα παιδιά να είναι καλύτερα εφοδιασμένα για το μέλλον τους, που αλλάζει συνεχώς.

2.4. Πρακτικές που εφαρμόζονται κατά την μετάβαση από την οικογένεια στο προσχολικό κέντρο

Στην προσπάθεια να καταστεί η μετάβαση στον Π.Σ. όσο το δυνατόν λιγότερο τραυματική για τα παιδιά, χρησιμοποιούνται πρακτικές, οι οποίες έχουν εφαρμοστεί από την κοινότητα του Reggio Emilia και θεωρούνται ενισχυτικές (2013). Οι πρακτικές αυτές αφορούν όλους του εμπλεκόμενους, που αλληλεπιδρούν σε αυτό το διάστημα για την ομαλή μετάβαση του παιδιού.

Κάποιες από αυτές τις πρακτικές είναι:

- ❖ Ο Π.Σ. από την πρώτη στιγμή ανοίγει τις πόρτες και την αγκαλιά του στο παιδί και την οικογένειά του, ενεργώντας υποστηρικτικά στη συναισθηματική τους ανασφάλεια. Από την πρώτη κιόλας επαφή, κατά την εγγραφή, ανταλλάσσονται γενικές πληροφορίες και, αν ο γονέας συνοδεύεται από το παιδί και υπάρχει επιθυμία, μπορούν να ξεναγηθούν στους χώρους του.
- ❖ Κατά την έναρξη της ένταξης του παιδιού στο Π.Σ., οι παιδαγωγοί γίνονται τα «πρόσωπα αναφοράς». Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά έχουν την άμεση υποστήριξη και φροντίδα, που χρειάζονται τις πρώτες μέρες, ενώ ταυτόχρονα οι γονείς, καθησυχάζονται μέσω καθημερινής και εξατομικευμένης ενημέρωσης από τους παιδαγωγούς.
- ❖ Ανάλογα με την ανάγκη του κάθε παιδιού, η παιδαγωγός θα βοηθήσει και θα χρησιμοποιήσει κατάλληλες πρακτικές, ώστε οι πρώτοι αποχωρισμοί να γίνουν όσο το δυνατόν πιο ανεκτοί και ανώδυνοι για το παιδί.
- ❖ Στη προσπάθεια των παιδαγωγών, να σεβαστούν την ατομικότητα και προσωπικότητα του κάθε παιδιού, επιδιώκονται διερευνητικές συζητήσεις με τους γονείς, καθώς και προσεκτική παρατήρηση, ώστε να ανιχνευθούν οι

προτιμήσεις και οι αντιδράσεις του (π.χ. στη σωματική επαφή, στον τόνο της φωνής κ.ά.).

- ❖ Με φιλική και συνεργατική διάθεση, επιδιώκεται να αναπτυχθεί μεταξύ γονέων και παιδαγωγών μία σχέση εμπιστοσύνης. Μέσα από την ειλικρινή διάθεση συνεργασίας και εμπιστοσύνης, θα αναπτυχθεί το αίσθημα της ασφάλειας για το παιδί και την οικογένεια του και θα αντιμετωπιστούν πιθανές δυσκολίες, πριν καταλήξουν σε εντάσεις, που μπορεί να δημιουργήσουν αναστάτωση.
- ❖ Υποστηρίζεται η ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των παιδιών, εμπλέκοντας τα σε ομαδικές δραστηριότητες. Ακόμα κι αν ηλικιακά το παιδί μπορεί να βρίσκεται στο στάδιο του «μοναχικού παιχνιδιού», χαίρεται με τη συντροφιά των συνομηλίκων του.
- ❖ Επιδιώκεται η εφαρμογή ενός καθημερινού προγράμματος, ευχάριστου για το μικρό παιδί. Μέσα από ένα πρόγραμμα παρόμοιο με αυτό του σπιτιού, το παιδί νοιώθει σιγουριά ότι έχει τον έλεγχο των καταστάσεων. Η καθημερινότητα, πέρα από τις προβλέψιμες ρουτίνες (π.χ. φαγητό, ξεκούραση κ.ά.), συνειδητά περιλαμβάνει πλήθος διαφορετικών και ευέλικτων δραστηριοτήτων, ώστε κάθε παιδί να βρίσκει ενδιαφέροντα ως προς τον τρόπο συμμετοχής και εμπλοκής του, αλλά και προς τις αναπτυξιακές του ανάγκες και προσδοκίες.
- ❖ Συνειδητά, επιδιώκεται η συνεχής δημιουργία σαφών δεσμών μεταξύ των δύο χώρων που κινείται το παιδί. Τα παιδιά μπορούν να φέρνουν από το σπίτι αγαπημένα αντικείμενα, όπως παιχνίδια, φωτογραφίες, προσωπικές ή της οικογένειας, κάποια δημιουργία τους κ.ά., ενώ επίσης μπορούν να παίρνουν κάποιες δικές τους δημιουργίες στο σπίτι. Γίνονται συζητήσεις για το σπίτι, την οικογένεια, τη γειτονιά, τα παιχνίδια, για τη διαδρομή μέχρι το Π.Σ., αλλά κυρίως για την αναμενόμενη επιστροφή των οικείων προσώπων.

Αυτές και παρόμοιες πρακτικές κάνουν το παιδί να αισθάνεται ότι είναι πραγματικά αποδεκτό και αγαπητό από τις παιδαγωγούς και τους συνομηλίκους, ως λειτουργικό μέλος του περιβάλλοντος που βρίσκεται.

Κεφάλαιο 3. Η σύγχρονη οικογένεια και η πολλαπλότητα του ρόλου της

3.1. Ο θεσμός και οι μορφές της σύγχρονης οικογένειας

Η οικογένεια είναι ένας θεσμός, που απαντάται σε όλες τις κοινωνίες από την αρχή του ανθρωπίνου γένους. Βασικός σκοπός λειτουργίας της οικογένειας είναι η δημιουργία, η ανατροφή και η προετοιμασία της νέας γενιάς.

Αποτελεί τον φορέα διαμόρφωσης των αξιών του παιδιού, καθώς επίσης και τον φορέα μεταβίβασης των κοινωνικών θεσμών, αλλά και των ηθών και των εθίμων της κοινότητας (Ελληνική Εταιρία Ψυχικής Υγεινής και Νευροψυχιατρικής του Παιδιού, 1990).

Στη μακρά πορεία του θεσμού, η οικογένεια περνάει κρίσεις, υφίσταται αλλαγές και μεταβάλλεται ως προς τις μορφές, ανάλογα με τις εκάστοτε επιταγές και ανάγκες της κοινωνίας. Η πολυσυζητημένη κρίση των αξιών στη σημερινή κοινωνία, και ιδιαίτερα στην ελληνική, δεν θα μπορούσε να έχει αφήσει ανεπηρέαστη την οικογένεια ως βασικό κοινωνικό θεσμό. Η παλαιότερη αντίληψη, κατά την οποία η οικογένεια συνδεόταν με δεσμούς αίματος, στη σύγχρονη τεχνολογική και βιομηχανική εποχή, έχει αντικατασταθεί από μια νέα δομή, στην οποία κυριαρχούν οι συζυγικοί δεσμοί.

Οι αλλαγές, που πλήττουν άμεσα τη διαμόρφωση και τη μορφοποίηση της σύγχρονης οικογένειας, σχετίζονται με τις αλλαγές στον θεσμό του γάμου. Πιο συγκεκριμένα, έχει αλλάξει ο αριθμός, το μέγεθος, η διαμόρφωση και η σύνθεση των νοικοκυριών. Έτσι, από την «κρίση της οικογένειας» περνάμε στα «νέα μοντέλα οικογενειακής οργάνωσης» (Κογκίδου, 1995). Παρουσιάζονται σύγχρονες μορφές οικογένειας, όπως η πυρηνική, η διευρυμένη, η μονογονεϊκή, οι οικογένειες με ένα ή και δύο διαζευγμένους γονείς και πιθανά ετεροθαλή αδέρφια, ορφανά και παιδιά υιοθετημένα ή και χωρίς οικογένεια, ασυνόδευτοι μετανάστες, κ.ά..

Παλαιότερα, η εκτεταμένη οικογένεια έφερε την ευθύνη για τη μικρή οικογένεια (πυρηνική), σήμερα η πυρηνική οικογένεια εξαρτάται αποκλειστικά από τον εαυτό της (Κορώσης, 1997).

Παρά τις αλλαγές, που έχουν επέλθει στη δομή της οικογενειακής ζωής, μέσα στο εξελισσόμενο, σύγχρονο γίγνεσθαι, η οικογένεια αποτελεί πάντα το λίκνο της κοινωνίας και τον φορέα αγωγής και κοινωνικοποίησης της νέας γενιάς. Οι λει-

τουργίες της σύγχρονης οικογένειας συνοψίζονται στις ακόλουθες κατηγορίες: α) αναπαραγωγικές, β) οικονομικές, γ) εκπαιδευτικές και δ) ψυχολογικές.

Έχει ως μέλημα και υποχρέωση βασικούς τομείς της ανάπτυξης του παιδιού, όπως η φροντίδα και η ικανοποίηση των βιολογικών αναγκών του, η κοινωνικοποίηση, η διαμόρφωση και ενίσχυση της ψυχικής υγείας και η ανάπτυξη των γνωστικών ικανοτήτων. Η φροντίδα για την κάλυψη των βιολογικών αναγκών αποτελούν κατ' αποκλειστικότητα μέλημα της οικογένειας, ενώ στους υπόλοιπους τομείς της κοινωνικοποίησης, ψυχικής υγείας και των γνωστικών ικανοτήτων η οικογένεια διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, αλλά όχι αποκλειστικό, καθώς σε αυτά συμμετέχει, κυρίως μετά το πρώτο έτος, η κοινωνία και η προσχολική αγωγή και εκπαίδευση.

Όλα τα παιδιά δέχονται την προστασία και επιμέλεια κάποιου υπεύθυνου, για την ανάπτυξη και αγωγή, γονέα ή κηδεμόνα, ο οποίος συνδιαλέγεται με τους εκπαιδευτικούς της προσχολικής αγωγής.

Στην παρούσα εργασία, ως οικογένεια αναφέρονται οι κύριοι υπεύθυνοι για την ανάπτυξη και αγωγή των παιδιών, γονείς ή κηδεμόνες.

3.2. Ο ρόλος της οικογένειας στην κοινωνικοποίηση του παιδιού

Η οικογένεια είναι το πρωταρχικό και ισχυρότερο σύστημα, στο οποίο μπορεί να ανήκει το άτομο, και στην κοινωνιολογία αποκαλείται «ομάδα αναφοράς». Αποτελεί τον πρωτογενή φορέα της κοινωνικοποίησης του παιδιού (Τσιπλητάρης, 2011) και το υπόδειγμα, μέσα στο οποίο το παιδί διαμορφώνει την προσωπικότητά του και προσδιορίζει τη θέση του στις κοινωνικές δομές (Γκίβαλος, 2005).

Η ανταπόκριση του παιδιού στην ανθρώπινη επαφή, από τις πρώτες κιόλας στιγμές της γέννησής του, υποδηλώνει την ανάγκη του για κοινωνικοποίηση. Την ευθύνη της ικανοποίησης αυτής της ανάγκης αναλαμβάνει αρχικά η οικογένεια.

Η οικογένεια αποτελεί μία ομάδα, τα μέλη της οποίας έχουν κοινές επιδιώξεις, αξίες, συμπεριφορές και στηρίζουν κοινώς αποδεκτούς κανόνες και θεσμούς. Χαρακτηρίζεται από τις στενές διαπροσωπικές και συναισθηματικές σχέσεις μεταξύ των μελών της και την αλληλεπίδραση τους (Γεωργούλας, Κασιμάτη, Παπαϊωάννου, & Πράνταλος, 2012).

Μέσα από τον θεσμό της οικογένειας, όπως τονίζει ο Νταλάκας (1982), το νεαρό άτομο δέχεται σημαντικές επιδράσεις, από τα πρώτα χρόνια της ζωής του, τα οποία αποτελούν την πιο κρίσιμη περίοδο για την ανάπτυξή του.

Ειδικότερα, μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, το παιδί μαθαίνει τη γλώσσα, ιδέες, κριτήρια ηθικής αξιολόγησης, προσλαμβάνει παραστάσεις και αποκτά συνήθειες και τρόπους συμπεριφοράς, ώστε να εναρμονίζεται στις απαιτήσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος. Ταυτίζεται, μιμείται και υιοθετεί ρόλους και συμπεριφορές καθώς και χαρακτηριστικά ανάλογα των προτύπων - γονέων.

Με αυτόν τον τρόπο αρχίζει μια προπαρασκευαστική κοινωνικοποίηση σε ποικίλους ρόλους, ώστε να αναγνωρίσει το «Εγώ» του και τη δική του ταυτότητα, αποκτώντας την αίσθηση του «ανήκειν» ως λειτουργικό μέλος της οικογένειας και του κοινωνικού συνόλου. Η μετάδοση των αξιών, των κανόνων και των μορφών συμπεριφοράς από την οικογένεια γίνονται μεθοδευμένα και συνειδητά, αλλά και ασυνείδητα.

Η ποιότητα των πρώιμων σχέσεων μεταξύ γονέων και παιδιών επηρεάζει και καθορίζει τη μετέπειτα πορεία για την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και την ευκολία της κοινωνικής τους προσαρμογής. Η πορεία του παιδιού στην εκπαιδευτική διαδικασία και ακαδημαϊκή του εξέλιξη είναι συνυφασμένες με το κοινωνικο-οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων, με τις επιταγές, τις αξίες, τις συνήθειες και τις προσδοκίες της οικογένειας. Η προσαρμογή, η ενσωμάτωση και πιθανές δυσκολίες στο σχολείο αποδίδονται, κατά ένα μέρος, στο οικογενειακό περιβάλλον, που μεγαλώνει το παιδί, και στην ενίσχυση ή αποτροπή στην ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων (Μπάμπαλης, 2005).

3.3. Οι σχέσεις μέσα στην οικογένεια σημείο αναφοράς στη ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού

Η οικογένεια είναι ένας πολύπλοκος και πολυλειτουργικός θεσμός, που έχει άμεση, πολλαπλή και συνεχή αλληλεπίδραση με το παιδί. Χαρακτηρίστηκε ως «το σχολείο του συναισθήματος» λόγω των ποικίλων ψυχοσυναισθηματικών αλληλεπιδράσεων που αναπτύσσονται μέσα σ' αυτή.

Ο Παρασκευόπουλος (1985) αναφέρει ότι η οικογένεια αποτελεί τεράστια μορφοποιό δύναμη για την ανάπτυξη του παιδιού, γιατί το άτομο παραμένει υπό την άμεση επίδρασή της για μεγάλο χρονικό διάστημα, και μάλιστα στα πρώτα

χρόνια της ζωής, οπότε ο ψυχισμός του ατόμου είναι εύπλαστος. Επιπλέον, μέσα στην οικογένεια δημιουργούνται ισχυροί συναισθηματικοί δεσμοί, με αποτέλεσμα οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μελών της να έχουν ένταση και διάρκεια.

Η παιδική ηλικία είναι μια περίοδος συναισθηματικής ωριμότητας, αλλά και αντίληψης της προσωπικής αξίας του παιδιού. Σύμφωνα με τον Freud τα βιώματα της παιδικής ηλικίας είναι αυτά που καθορίζουν τη μετέπειτα ψυχολογική δομή του ατόμου (Χουρδάκη, 2000).

Το παιδί έχει ανάγκη να νιώθει την αίσθηση της ασφάλειας μέσα στην οικογένεια και να έχει ένα σταθερό, ήρεμο, ισορροπημένο και αρμονικό περιβάλλον, γεμάτο στοργή, χωρίς αγωνία και στρες.

Οι γονείς διαδραματίζουν τον κεντρικότερο ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας, των συναισθημάτων και της συμπεριφοράς των παιδιών. Ιδιαίτερα στη νηπιακή και προσχολική ηλικία, οι γονείς αποτελούν αναμφίβολα το κέντρο του κόσμου των παιδιών, το βασικό σημείο αναφοράς τους και το σημαντικότερο πρότυπο. Η συμπεριφορά των γονέων, η στάση τους απέναντι στο παιδί και οι ενδοοικογενειακές σχέσεις έχουν αποτελέσει θέμα ερευνών ως προς την επιρροή τους στην ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού.

Ο θεωρητικός ψυχολόγος Erikson αναφέρει ως πρωταρχικό δομικό στοιχείο στην ανάπτυξη μιας υγιούς προσωπικότητας «την βασική εμπιστοσύνη», δηλαδή την πλήρη αποδοχή του παιδιού από την οικογένεια, την αυθόρμητη γονεϊκή αγάπη και τρυφερότητα. Ενώ πιο σύγχρονες μελέτες και έρευνες του Πανεπιστημίου Stanford έδωσαν ένα ψυχομετρικό μέσο, γνωστό με τα αρχικά SPQ (Stanford Parent Questionnaire), που αξιολογεί 28 παράγοντες - διαστάσεις της ψυχοδυναμικής της οικογένειας, που επηρεάζουν την ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού (Παρασκευόπουλος, 1985).

Όλες οι έρευνες και οι μελέτες έχουν αποδείξει ότι σημασία έχει όχι τί κάνουν οι γονείς, αλλά πώς το κάνουν, καθώς τα παιδιά παρατηρούν, καταγράφουν και αναπαράγουν τη συμπεριφορά των γονέων, στην αρχή απλώς μιμούμενα, αλλά μετά υιοθετώντάς την ως στάση ζωής.

Η επικοινωνία μεταξύ γονέων και παιδιών πρέπει να είναι ουσιαστική και ανοιχτή, ώστε να μπορούν να επιλύονται τα προβλήματα και να αφιερώνεται τόσο ποσοτικός όσο και, κυρίως, ποιοτικός χρόνος.

Η ψυχοδυναμική της οικογένειας ως προς τον συναισθηματικό τόνο, τον τρόπο χειραγώγησης, τη σύνθεση της οικογένειας, τη σειρά γέννησης του παιδιού,

την προσωπικότητα των γονέων και τις ενδοοικογενειακές σχέσεις, καθορίζει την ψυχοσύνθεση του παιδιού (Παρασκευόπουλος, 1985).

Κεφάλαιο 4. Παιδικός Σταθμός: Η πρώτη οργανωμένη κοινωνική μετάβαση του παιδιού

4.1. Ο θεσμός του Π.Σ. στον 21^ο αιώνα

Ο θεσμός του Παιδικού Σταθμού στη νεότερη Ελλάδα έχει διανύσει με διαφορετικές μορφές, μια πορεία από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα έως τις μέρες μας. Σε αυτή τη διαδρομή η αφηγηρία τοποθετείται στην περίοδο ίδρυσης του νεότερου ελληνικού κράτους και είχε τη μορφή ορφανοτροφείου (1829).

Από το τέλος του 19^{ου} αιώνα και τις αρχές του 20ού, όλες οι μορφές μέριμνας για την παιδική ηλικία αποτέλεσαν αντικείμενο πρωτοβουλιών ιδιωτών και φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, με την ίδρυση του ορφανοτροφείου της Αίγινας, του Βρεφοκομείου Αθηνών, των Νηπιακών κήπων από την Αικατερίνη Λασκαρίδου, του Λαϊκού νηπιαγωγείου Αθηνών και του Π.Ι.Κ.Π.Α..

Το ελληνικό κράτος, για πρώτη φορά το 1922, παρουσιάζει έμπρακτα το ενδιαφέρον του για την παιδική ηλικία δημιουργώντας το «Τμήμα Πρώτης Παιδικής Ηλικίας» στο νεοϊδρυθέν Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας (Ρένζτου, 2011), δημιουργώντας το 1926 τους πρώτους 29 Εθνικούς Παιδικούς Σταθμούς (Κυπριανός, 2007), οι οποίοι έως το 1940 έφτασαν τους 46.

Από το 1942 έως το 1949 ιδρύθηκαν 45 Εθνικά Αγροτικά Νηπιοτροφεία (Ε.Α.Ν.), με σκοπό την ημερήσια περίθαλψη και διαπαιδαγώγηση των. Αυτήν την περίοδο υπήρξε μία προσπάθεια να αγκαλιαστεί το παιδί προσχολικής ηλικίας, από την περίοδο της κύησης έως και τα συμπληρωμένα έξι έτη (Λυκιαρδοπούλου - Κονταρά, 2006) και να δημιουργηθούν Π.Σ. για παιδιά μηδέν έως τεσσάρων ετών για εργαζόμενες μητέρες, με σκοπό την αγωγή και φροντίδα (Ρένζτου, 2011). Μέχρι το 1960 λειτούργησαν 113 Ε.Α.Ν..

Το 1960 ιδρύθηκε το Ίδρυμα Εργαζόμενου Κοριτσιού, το οποίο το 1984 μετατράπηκε σε Ίδρυμα Βρεφονηπιακών Σταθμών. Το 1973 τα Ε.Α.Ν. μετονομάστηκαν σε Εθνικούς Αγροτικούς Παιδικούς Σταθμούς, οι οποίοι μετονομάστηκαν εκ νέου, το 1984, σε Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς (Κ.Π.Σ.) και για τα βρέφη σε

Κρατικούς Βρεφικούς Σταθμούς (Κ.Β.Σ.). Επίσης δόθηκε το δικαίωμα ίδρυσης και σε άλλους φορείς, όπως οι δήμοι.

Το 1985 με νόμο ιδρύθηκαν τα Παιδικά Κέντρα, τα οποία ήταν μία προσπάθεια συντονισμού της λειτουργίας του νηπιαγωγείου και του Π.Σ., ώστε να καλυφθεί το ωράριο εργασίας των γονέων. Η προσπάθεια αυτή δεν μπόρεσε να υλοποιηθεί, καθόσον τα νηπιαγωγεία αποτελούσαν αρμοδιότητα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ενώ οι Κ.Π.Σ. του Υπουργείου Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Οι δύο φορείς δεν κατάφεραν να συντονιστούν καθόσον οι νηπιαγωγοί πίστευαν ότι θα υποβαθμιστούν (Ντολιοπούλου, 2011).

Το 1988 το Υπουργείο αποφάσισε την επιχορήγηση και άλλων φορέων για την ίδρυση Π.Σ. όπως, ιδιωτικούς Π.Σ., Δ.Ε.Κ.Ο., φιλανθρωπικά ιδρύματα κ.ά. (Παπαθανασίου, 2000).

Το 1991 με προεδρικό διάταγμα έγινε μεταβίβαση της οργάνωσης και λειτουργίας των Κ.Π.Σ. στους δήμους και τις κοινότητες, η οποία ολοκληρώθηκε το 2002. Οι δήμοι, παίρνοντας τους Κ.Π.Σ., ιδρύουν Νομικά Πρόσωπα δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.). Δυστυχώς, όμως, χωρίς υποδομή, ανάλογα εκπαιδευτικό προσωπικό και χρήματα, βρέθηκαν μπροστά στο πρόβλημα να διαχειριστούν ετερόκλητες μονάδες, όπως Κ.Π.Σ., Παιδικούς Σταθμούς του Π.Ι.Κ.Π.Α. και Παιδικούς Σταθμούς του Ι.Β.Σ.Α. (Παπαδάκος & Πολυχρονοπούλου, 2015).

Στην αυγή του 21^{ου} αιώνα, το 2011, με το πρόγραμμα «Καλλικράτης», οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) συγχωνεύτηκαν και αναγκάστηκαν να συμπτύξουν τα Ν.Π.Δ.Δ.. Έτσι, οι Π.Σ. βρέθηκαν να συνυπάρχουν με ετερόκλητες υπηρεσίες και να στερηθούν λειτουργικά έσοδα (Κωνσταντίνου & Σταθάκης, 2015).

Οι Π.Σ. χρειάζεται να έχουν συνεχή χρηματοδότηση, με αποτέλεσμα οι γονείς να πρέπει να πληρώσουν τροφεία. Έτσι, οι Παιδικοί Σταθμοί έγιναν κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων για παιδιά εργαζόμενων γονέων, αποκλείοντας με αυτόν τον τρόπο τους άνεργους γονείς ή αυτούς που δεν μπορούσαν να αποδείξουν την εργασία τους, καθώς και τους γονείς που ήταν κάτοικοι, αλλά όχι δημότες.

Από το 2017 ισχύει ο νέος κανονισμός λειτουργίας των Β.Π.Σ. όπως αυτός ορίζεται στο ΦΕΚ 4249/5-12-2017. Σκοπός της λειτουργίας της δομής των Β.Π.Σ. είναι η αγωγή και διαπαιδαγώγηση των παιδιών προσχολικής ηλικίας σύμφωνα με τα σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα. Η παροχή ημερήσιας διατροφής και φροντίδας όπως αυτό ορίζεται από τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας. Η σωματική,

νοητική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών. Η παράλληλη στήριξη της οικογένειας και η διευκόλυνση των εργαζομένων και άνεργων γονέων. Καθορίζει την οικονομική συμμετοχή των γονέων στα τροφεία, ανάλογα με το εισόδημα τους.

Παράλληλα από το ίδιο έτος έως και σήμερα, ισχύει το πρόγραμμα Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής, που χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς, δόθηκε η δυνατότητα στην Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, μέσω του εν λόγω προγράμματος, να ωφεληθούν της δράσης παιδιά εργαζόμενων οικογενειών με χαμηλό εισόδημα.

Τα τελευταία χρόνια, που η Ελλάδα βρίσκεται στη δίνη μιας μεγάλης οικονομικής κρίσης, παρατηρούμε ότι οι οικογένειες των παιδιών πλήττονται και αποδιοργανώνονται από την ακρίβεια, την ανεργία, την ημιαπασχόληση, τους χαμηλούς μισθούς, αλλά και πολλές φορές την ανασφάλιστη εργασία. Αποτέλεσμα αυτών είναι τα παιδιά να επηρεάζονται άμεσα, τόσο σε οικογενειακό επίπεδο, όσο και στις υπηρεσίες που τους προσφέρονται, λόγω έλλειψης χρημάτων (Νικηταΐδου, 2012).

Οι Παιδικοί Σταθμοί καλούνται να προσφέρουν στα παιδιά σταθερότητα, φαγητό, αγωγή, εκπαίδευση, χαρά και ελπίδα ότι όλο αυτό θα περάσει. Σήμερα, η χρηματοδότηση των Π.Σ. γίνεται από τα περιορισμένα κονδύλια των δήμων, με συμμετοχή των γονέων, χορηγίες ιδιωτών και από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι Π.Σ. υπήρξαν σε όλη τη διάρκεια της λειτουργίας τους εξελισσόμενα ενεργοί και λειτουργικά αναγκαίοι, τόσο σε προνοιακό όσο και σε αναπτυξιακό επίπεδο, για την οικογένεια και το παιδί. Αποτελούν την έκφραση της Πολιτείας για την ενίσχυση της οικογενειακής ανατροφής, προσφέροντας οργανωμένα, γνωσιακή και κοινωνική εκπαίδευση στα νήπια από δύο ετών, ενίοτε και από έξι μηνών με τη φύλαξη βρεφών, έως την περίοδο της φοίτησης στη στοιχειώδη εκπαίδευση, σύμφωνα με τον διεθνή ορισμό «Pre-school education».

Πλην όμως, στην Ελλάδα, στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, παρόλο που η Πολιτεία προσπαθεί να ακολουθήσει τις σύγχρονες παιδαγωγικές επιταγές και συστάσεις των διεθνών οργανισμών, σχετικά με την προσχολική αγωγή και εκπαίδευση, αμφιπαλαντεύεται ανάμεσα στη μέριμνα, την υγειονομική περίθαλψη και την προσχολική εκπαίδευση των νηπίων, μη καθιστώντας τους Π.Σ. μέρος της εκπαίδευ-

σης και στερώντας έτσι πόρους και δυνατότητες. Το δικαίωμα του παιδιού για προσχολική εκπαίδευση δεν αποτελεί ακόμα υποχρέωση της Πολιτείας. Η Πολιτεία δεν μπορεί να καλύψει συνολικά τις ανάγκες των παιδιών της προσχολικής ηλικίας, όπως κάνει με τη στοιχειώδη εκπαίδευση.

4.2. Η συνεισφορά του Π.Σ. στην ανάπτυξη του παιδιού

Η οριοθέτηση της παιδικότητας, όπως είναι σήμερα επιστημονικά αποδεκτό, δεν καθορίζεται αποκλειστικά από τα βιολογικά στοιχεία της ανθρώπινης ζωής, αλλά από το κοινωνικό περιβάλλον και τις πιέσεις που αυτό της ασκεί. Η παιδική ηλικία αποτελεί κοινωνική και πολιτισμική κατασκευή, με μεταβαλλόμενο περιεχόμενο στο χώρο και τον χρόνο (Δασκαλάκης, 2014).

Ο θεσμός του Παιδικού Σταθμού έχει πρωταρχικό σκοπό να βοηθήσει, με όλα τα σύγχρονα μέσα και μεθόδους, το παιδί να γίνει ένα υγιές ψυχικά, πνευματικά και κοινωνικά ενήλικο άτομο, που με τη χρήση των προσωπικών δυνατοτήτων του να μπορεί να εξυπηρετήσει τον εαυτό του και το κοινωνικό σύνολο στο οποίο ανήκει.

Οι σύγχρονες ιατρικές, κοινωνικές και παιδαγωγικές αντιλήψεις υποστηρίζουν ότι ένας επιτυχημένος ενήλικας ξεκινά από τη γέννησή του. Ένα μεγάλο μέρος των βάσεων αγωγής και εκπαίδευσης τίθενται πριν την ηλικία των τεσσάρων ετών (Φράγκος, 2006). Αυτό υποδεικνύει ότι η διαπαιδαγώγηση, που λαμβάνει ένα παιδί, δεν μπορεί να γίνεται μόνο μέσα στο σπίτι από την οικογένεια, αλλά χρειάζεται η παροχή σύγχρονων παιδαγωγικών προγραμμάτων από κατάλληλα πρόσωπα, σε κατάλληλα διαμορφωμένο και εξοπλισμένο περιβάλλον, που θα σέβεται την ιδιαιτερότητα. Χωρίς να χαθεί πολύτιμος χρόνος το παιδί έχει την ευκαιρία να αφομοιώσει γρήγορα όσα του προσφέρονται. Όχι μόνο φροντίδα, αγάπη και ασφαλή διαμονή στον χώρο με συνομήλικα άτομα, αλλά και να βάλει τα θεμέλια στη διαμόρφωση της προσωπικότητας και της μαθησιακής εξέλιξής του. Ουσιαστικά, ενισχύει τη δυνατότητα να πορευθεί στη ζωή του με δύναμη και γνώση.

Η οικογένεια είναι πάντα σεβαστή και αναντικατάστατη ως ψυχολογικό και πολιτιστικό πρότυπο, αποτελώντας το βασικό κύτταρο της κοινωνίας. Πλην όμως, προσφέροντας «νομιμοποίηση» των δικών της προτύπων και ιδεών, που εκφράζουν την ιδιαίτερη (ταξική) κοινωνική προέλευσή της, μπορεί να ενισχύσει, αντί να

μετριάσει, την «κοινωνική απόκλιση», δηλαδή την ανεπιθύμητη συμπεριφορά και τα αντικοινωνικά πρότυπα (Τζάνη, 2010).

Ο Π.Σ. αναλαμβάνει, μέσω της συναισθηματικής ασφάλειας, της αναγνώρισης και επιβεβαίωσης, να οδηγήσει το παιδί, που ξεκινά από μία κατάσταση, όπου βασιλεύει αποκλειστικά η οικογενειακή επιρροή και ο ασυνείδητος εγωισμός, σε μια σταδιακή κοινωνικοποίηση, η οποία θα εξελίσσεται σε όλη του τη ζωή. Μέσα από την ποικιλομορφία του περιβάλλοντός του, θα επιδράσει στη συμπεριφορά, θα ενισχύσει τις ευκαιρίες για δημιουργικότητα και θετική αντιμετώπιση της εξελικτικής κοινωνικής αλληλεπίδρασης και θα αναπληρώσει τις ελλείψεις ενός αποστερημένου οικογενειακού περιβάλλοντος, προς όφελος του παιδιού.

Στην πραγματικότητα ο Π.Σ. είναι ο ισορροπιστής ανάμεσα στην οικογένεια και την κοινωνία, που θα βοηθήσει, ώστε το παιδί να αναπτύξει μια υγιή αυτορρύθμιση του συναισθήματος, της συμπεριφοράς, της γλωσσικής και επικοινωνιακής δεξιότητας, της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων και κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Έτσι, το παιδί θα διαμορφώσει μια ισορροπημένη προσωπικότητα, που θα του επιτρέψει να προσαρμόζεται στις εκάστοτε απαιτήσεις του περιβάλλοντος στο οποίο ζει.

Μέσω του Π.Σ. προσφέρεται από πολύ μικρή ηλικία η κατάλληλη αγωγή και εκπαίδευση με μεγάλα μακροπρόθεσμα οφέλη, τόσο στις υψηλότερες ακαδημαϊκές επιδόσεις, όσο και στην καλύτερη κοινωνική ζωή. Η ενίσχυση και στήριξη του Παιδικού Σταθμού αποτελεί μέτρο πρόληψης για ποικίλα κοινωνικά προβλήματα, για τα οποία το Κράτος αργότερα ξοδεύει πολλαπλάσια χρήματα και ενέργεια (Campbell, και συν., 2012).

4.3. Ο σύγχρονος παιδαγωγός και η πολυπλοκότητα του ρόλου του

Ο σύγχρονος παιδαγωγός της προσχολικής ηλικίας είναι το άτομο, στο οποίο η οικογένεια και η Πολιτεία εμπιστεύεται καθημερινά τα παιδιά της στην πιο ευάλωτη, ευαίσθητη και ιδιαίτερα σημαντική βρεφική και παιδική ηλικία. Η θεώρηση των παιδαγωγών, ως τα άτομα που ασχολούνται με τη φύλαξη και φροντίδα των φυσικών αναγκών των παιδιών, κατά την απουσία των γονέων, είναι αναχρονιστική, απαρχαιωμένη και καταρρίπτεται από τις βασικές παιδαγωγικές έννοιες.

Αντίθετα, σήμερα ο παιδαγωγός είναι το άτομο εκείνο που, μέσα από επισημονική γνώση και κατάρτιση, καλείται να είναι το πρόσωπο, το οποίο, κατά τη διάρκεια περίπου μισής ημέρας, επί πέντε ημέρες την εβδομάδα, όχι μόνο θα φροντίσει, αλλά και θα οδηγήσει τα παιδιά στην ισορροπημένη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους· θα ανταποκριθεί στις προσωπικές ανάγκες του κάθε παιδιού και της κάθε οικογένειας, αλλά και στις επιταγές της κοινωνίας και της Πολιτείας.

Ο ρόλος του παιδαγωγού προσχολικής αγωγής είναι πολύπλευρος και πολύπλοκος. Όπως αναφέρει η Pape Charpangiér, «Το παιδί έχει έμφυτη διάθεση να μάθει... Θέλει όμως τον κατάλληλο οδηγό. Θέλει την παιδαγωγό που θα το προσανατολίσει το παιδί στον σωστό δρόμο γιατί μόνο του το παιδί χάνει τον προσανατολισμό του. Η καλή παιδαγωγός μοιάζει με τον ικανό καπετάνιο» (Ξηροτύρης, 1975).

Οι έννοιες της παιδαγωγικής φροντίδας, όπως αγωγή, μόρφωση, μάθηση, εκπαίδευση, αφορούν όλα τα στάδια της ανάπτυξης του ατόμου, από τη γέννησή του έως και την ενηλικίωση. Οι νευροεπιστήμες πιστοποίησαν την ταχύτερη ανάπτυξη του εγκεφάλου κατά τα τρία πρώτα έτη της ζωής και την ολοκλήρωσή του κατά 90% έως το πέμπτο έτος, τονίζοντας τη σημασία της αξιοποίησης και ενδυνάμωσης των 700 περίπου νευρώνων, που αναπαράγονται ανά δευτερόλεπτο στην ανάπτυξη του ατόμου, καθώς, αν δεν αξιοποιηθούν, αδρανοποιούνται (Πέιντερ, 2007).

Ο παιδαγωγός προσχολικής ηλικίας αποτελεί το άτομο εκείνο, που μπορεί να ασκήσει τη μεγαλύτερη επίδραση στην ανάπτυξη των συναισθηματικών, κοινωνικών και νοητικών δεξιοτήτων στα βρέφη και τα νήπια μετά τους γονείς (Heckman, Pinto, & Savelyev, 2013), μέσω της καλλιέργειας μιας ουσιαστικής σχέσης με όλα τα παιδιά και περισσότερο με αυτά που είναι ευάλωτα. Καθίσταται ο κοινωνικά υπεύθυνος για την παροχή ερεθισμάτων και αξιοποίηση των δυνατοτήτων του εγκεφάλου των βρεφών και των νηπίων, με τη χρήση κατάλληλων και ανάλογων επιστημονικών εκπαιδευτικών μεθόδων. Προσφέροντας στα παιδιά ερεθίσματα για την αξιοποίηση του νοητικού τους δυναμικού, τα εφοδιάζει με τις απαραίτητες γνώσεις, για να κατανοήσουν τον κόσμο, τα διευκολύνει στην αναγνώριση και έκφραση των συναισθημάτων τους, τα βοηθά στην ανάπτυξη υγιών διαπροσωπικών σχέσεων.

Όλα αυτά ο παιδαγωγός τα προσφέρει με αγάπη, μέσα από τη δημιουργία ενός ζεστού κοινωνικού περιβάλλοντος, καθόσον, όσο πλούσιο και αν είναι το παιδαγωγικό υλικό ενός Π.Σ., όσο και αν έχει σωστά οργανωθεί η ενασχόλησή των παιδιών, αν λείπει η έμπρακτη εκδήλωση αγάπης προς το μικρό παιδί, δεν θα έχει ευχάριστα αποτελέσματα για την ψυχική του υγεία (Ξηροτύρης, 1975). Εργάζεται με σκοπό να βοηθήσει το παιδί να γίνει σταδιακά ένα αυτόνομο άτομο, με θετική εικόνα υψηλής αυτοεκτίμησης, με κοινωνικές και ισορροπημένες ψυχικές ικανότητες, που θα το καταστήσουν ικανό να προσαρμόζεται αποτελεσματικά στο διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον που ζει, βασιζόμενο στις δυνατότητες και τα προτερήματά του.

Ουσιαστικά ο παιδαγωγός της προσχολικής ηλικίας είναι το πρώτο εξουσιοδοτημένο πρόσωπο της κοινωνίας και της Πολιτείας, που έρχεται σε επαφή με την πιο αθώα, τρυφερή και πολύτιμη μονάδα του, το παιδί. Αποτελεί πρόσωπο αναφοράς και ταύτισης, εκτός του οικογενειακού περιβάλλοντος, πρότυπο μίμησης, που πρέπει να διακρίνεται για τη συνέπεια των λόγων και των έργων του, καθώς τα παιδιά αναπαράγουν συμπεριφορές. Ο ρόλος του παιδαγωγικός, κοινωνικός, διδακτικός, εκπαιδευτικός, καθοδηγητικός, ρόλος λειτουργού. Προσφέρει συναισθηματική ασφάλεια, παιδαγωγική αγάπη, εμπιστοσύνη, θαλπωρή, αναγνώριση και επιβεβαίωση για την ικανοποίηση των αναγκών του παιδιού αλλά και της οικογένειας. Ταυτόχρονα, ευαισθητοποιεί τους γονείς πάνω σε θέματα της σύγχρονης παιδαγωγικής και ψυχολογίας, προσφέροντας την πληροφόρηση και την καθοδήγηση που χρειάζονται, μέσα από τη δημιουργία διαπροσωπικών σχέσεων και με σεβασμό στις ιδιαιτερότητες (κοινωνικές, πολιτισμικές, υγειονομικές) της κάθε οικογένειας.

Κεφάλαιο 5. Ενσυναίσθηση και συνεργασία, τα κλειδιά για μια επιτυχημένη μετάβαση

5.1. Ο συναισθηματικός κόσμος του παιδιού κατά την μετάβαση

Η μέρα που το παιδί πηγαίνει για πρώτη φορά στον Παιδικό Σταθμό αποτελεί γι' αυτό ένα μεγάλο βήμα για τη ζωή του. Αν και τα περισσότερα παιδιά έρχονται καθημερινά σε επαφή με άλλα παιδιά στην παιδική χαρά ή σε σπίτια συγγενών, στο σχολείο το κάνουν χωρίς την παρουσία ή τη συνδρομή των γονιών τους. Στον Π.Σ. μόνα τους μαθαίνουν να συνεργάζονται με τους συνομηλίκους τους, να σχηματί-

ζουν ομάδες, να λύνουν διαφορές, να βρίσκουν τις ισορροπίες τους, να ακούνε το ένα το άλλο και να αλληλεπιδρούν σε αρμονία με τον περιβάλλον.

Η αλλαγή που πραγματοποιείται κατά τη μετάβαση από την οικογένεια στον Π.Σ. σε πρώιμη ηλικία, όταν το παιδί συνδέεται ακόμα με ισχυρούς συναισθηματικούς δεσμούς προσκόλλησης με την οικογένεια, και ιδιαίτερα με τη μητέρα του (Τσιαντζή, 1998), αποτελεί την πιο κρίσιμη και ιδιαίτερα ευαίσθητη φάση, τόσο για το ίδιο, όσο και για την οικογένειά του.

Το παιδί πλέον αποκτά μια νέα κοινωνική θέση. Προκαλούνται συναισθηματικές αντιδράσεις και απαιτούνται προσαρμοστικές ικανότητες. Αντιδρά προσπαθώντας να βρει τις καινούριες ισορροπίες του, ξεπερνώντας εμπόδια ανάμεσα στον εαυτό του και το νέο περιβάλλον. Δοκιμάζεται η νοητική, κοινωνική και συναισθηματική του ωριμότητα, καθώς και η ικανότητά του να ανταπεξέρχεται σε δύσκολες καταστάσεις

Ο κόσμος του παιδιού είναι πολύ μικρός και η κάθε αλλαγή βιώνεται έντονα, καθώς δημιουργεί αίσθηση ανασφάλειας και απώλειας ελέγχου. Το γεγονός της μετάβασης εκλαμβάνεται από το ίδιο ως απειλητικό για τη ζωή του, όπως απειλητικός ήταν ο αποχωρισμός από τη μητέρα κατά τη γέννηση. Αναπτύσσει το άγχος του αποχωρισμού και το βιώνει έχοντας την αίσθηση της εγκατάλειψης και το συναίσθημα ότι παραμένει αβοήθητο.

Το άγχος αποχωρισμού αποτελεί μια φυσιολογική εκδήλωση της αναπτυξιακής πορείας της παιδικής ηλικίας από επτά μηνών έως έξι ετών. Τα μικρά παιδιά δυσκολεύονται να το αναγνωρίσουν ή να το περιγράψουν ως συναίσθημα άγχους, αλλά μπορούν να περιγράψουν τα συμπτώματά του. Συνήθως το έχουν παιδιά με χαμηλή αυτοεκτίμηση και μικρή εμπιστοσύνη στις ικανότητές τους στη διαχείριση νέων καταστάσεων. Ανησυχούν για τους γονείς τους, και κυρίως για τη μητέρα τους, παρουσιάζουν άρνηση, δεν θέλουν να πηγαίνουν στον Π.Σ. ακριβώς για να μην αποχωριστούν τα οικεία τους πρόσωπα, ενώ προφασίζονται διάφορες δικαιολογίες. Παρουσιάζουν σημάδια απελπισίας πριν ή κατά την ώρα του αποχωρισμού και σωματικά συμπτώματα. Ανάλογα με την ηλικία, έχουν μη ρεαλιστικές ανησυχίες ότι θα συμβεί κάτι κακό στα πρόσωπα προσκόλλησης. Έχουν επίσης κοινωνικές ανησυχίες αν θα τα κριτικάρουν, αν θα κάνουν λάθη ή θα τα κοροϊδέψουν. Νιώθουν πιεσμένα, ότι πρέπει να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες των γονέων τους, ώστε να τους κάνουν περήφανους.

Ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας, που προσδιορίζει τη μετάβαση και το πώς τη βιώνει το παιδί, αποτελεί η εμπειρία της οικογένειας σε σχέση με διαδικασίες αποχωρισμού και μετακίνησης από το ένα πλαίσιο στο άλλο, καθώς και η στάση της οικογένειας απέναντι στη σημαντικότητα του Π.Σ. (Παπαδάκη - Μιχαηλίδη, 2012). Συχνά η εμφάνιση του άγχους αποχωρισμού στα παιδιά εκφράζει προβλήματα στο οικογενειακό περιβάλλον. Οι γονείς οφείλουν να λύσουν τα δικά τους θέματα αποχωρισμού έτσι, ώστε να μην ενισχύουν τους φόβους του παιδιού (Καρπέτης, 2008).

Πριν ακόμα τα παιδιά πάνε στον Π.Σ., έχουν σχηματίσει δική τους εικόνα από πληροφορίες, που τους έχουν δοθεί από γονείς, αδέρφια, φίλους και άλλους. Πολλές πληροφορίες είναι καθησυχαστικές, άλλες πάλι προκαλούν ανησυχία και σύγχυση, καθώς είναι αντίθετες μεταξύ τους και μεταφέρουν βιώματα και εμπειρίες άλλων ανθρώπων (Λυκιαρδοπούλου, 1999).

Η προσωπικότητα του παιδιού παίζει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία της μετάβασης και προσαρμογής στο νέο περιβάλλον. Όταν το παιδί βιώνει χωρίς δυσκολία αυτήν την εμπειρία, τότε θεωρείται ότι η μετάβαση είναι πετυχημένη. Το παιδί που έχει κατακτήσει την εμπιστοσύνη στον εαυτό του, την αυτονομία και την δυνατότητα πρωτοβουλίας είναι πιο έτοιμο να ενταχθεί στο πλαίσιο του Π.Σ. και δεν θα συναντήσει δυσκολίες.

Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος, για να στηρίξουν οι ενήλικοι τα παιδιά στην αντιμετώπιση του άγχους που δημιουργείται, είναι η ενσυναίσθηση, η κατανόηση και ο σεβασμός της προσωπικότητάς τους μέσα σε πλαίσιο αγάπης και στοργής (Δήμου, 1961).

5.2. Η προετοιμασία από την οικογένεια

Σύμφωνα με τη διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, το παιδί έχει το δικαίωμα της συμμετοχής στην αγωγή και εκπαίδευση. Οι μεταβάσεις είναι μια σημαντική στιγμή για την άσκηση αυτού του δικαιώματος. Η νεαρή ηλικία των παιδιών στην προσχολική περίοδο, δεν αναιρεί αυτό τους το δικαίωμα. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να γνωρίζουν τί συνεπάγεται η διαδικασία, πριν προχωρήσουν σ' ένα άγνωστο περιβάλλον. Έχουν δικαίωμα να ρωτούν, να ζητούν εξηγήσεις για ό,τι έχουν διευθετήσει και διοργανώσει οι ενήλικες για λογαριασμό τους.

Οι γονείς είναι οι πρώτοι στυλοβάτες των μεταβάσεων των μικρών παιδιών. Η μεγαλύτερη πηγή δύναμης, που μπορούν να έχουν τα παιδιά, είναι οι εμπειρίες από την ίδια την οικογένεια και η προετοιμασία από τους γονείς. Γονείς που ακούνε, ενθαρρύνουν, παίζουν και δίνουν συμβουλές στα παιδιά για την επερχόμενη αλλαγή, βοηθούν εποικοδομητικά στην επιτυχημένη τους μετάβαση.

Τα παιδιά δεν πρέπει να τρομοκρατούνται. Η προσχολική αγωγή δεν είναι πιεστική ως προς τις ακαδημαϊκές γνώσεις. Δίνει κύρια προτεραιότητα στην ολοκληρωτική έννοια του όρου «υγεία» όσον αφορά το σώμα, το πνεύμα, την ψυχολογία και την κοινωνική θεώρησή της. Όταν ένα παιδί φοβάται να πάει στο σχολείο, ο γονέας πρέπει να ακούει τις ανησυχίες του, να του εξηγεί τί πρόκειται να συμβεί, δίχως να το φοβίζει (Dolto, 1993).

Μεγάλη σημασία έχει η προσοχή που θα δώσει ο γονέας στη συγκεκριμένη αυτή φάση. Αν το παιδί δεν έχει γνωρίσει άλλο περιβάλλον εκτός από το οικογενειακό, τότε αυτός ο πρώτος χωρισμός θα είναι πολύ δύσκολος. Μια βαθύτερη προετοιμασία είναι απαραίτητη. Οι γονείς πρέπει να προετοιμάζουν με θετικό τρόπο το παιδί τους για την είσοδο στον Π.Σ., να διηγούνται ευχάριστες στιγμές και αναμνήσεις από προσωπικές τους εμπειρίες και να δημιουργούν ευχάριστες προσδοκίες στο παιδί. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται θετική στάση για το σχολείο και τη μάθηση (Χρηστάκης, 2012). Έτσι αυξάνονται οι πιθανότητες να πάει το παιδί στο σχολείο ευχάριστα και να έχει ένα καλό ξεκίνημα και μια ομαλή προσαρμογή στο σχολικό περιβάλλον και στη μάθηση.

Οι γονείς μπορούν, πριν το παιδί φτάσει στον Π.Σ., να του εξηγήσουν όλα αυτά που θα αντιμετωπίσει, ώστε να είναι προετοιμασμένο με αξιόπιστες πληροφορίες. Ένα μικρό παιδί, που δεν έχει αρκετή εμπιστοσύνη στον εαυτό του, που συνεχώς ψάχνει μια μορφή επιβεβαίωσης από τους άλλους, δεν είναι αυτόνομο. Αν βιώσει τον αποχωρισμό χωρίς να νιώθει έτοιμο, θα του δημιουργηθεί άγχος και ανασφάλεια. Πρέπει να έχει ενημερωθεί για θέματα που το αφορούν, ώστε να αποκτήσει μια μορφή ανεξαρτησίας. Το καλύτερο είναι το παιδί να είναι ενημερωμένο πώς θα εξελίσσεται η καθημερινότητά του· να έχει τη διαβεβαίωση ότι τα αγαπημένα του πρόσωπα θα επιστρέψουν σύντομα· να γνωρίζει ότι όταν θα γυρίσει στο σπίτι, ο σταθερός του κόσμος θα το περιμένει ακριβώς όπως τον άφησε. Καλό είναι ο γονιός να βοηθήσει το παιδί να βρει τις λέξεις και να εκφράσει αυτό που το απασχολεί. Έτσι, το παιδί θα νιώσει ότι ο γονιός αποδέχεται τα συναισθήματα του

με ενσυναίσθηση και στοργή, με αποτέλεσμα να βιώσει πιο εύκολα αυτήν τη συγκινησιακή περίοδο.

Η ένδειξη εμπιστοσύνης στο παιδί, αλλά και στα πρόσωπα των παιδαγωγών, από τους γονείς, κατά την εγγραφή ή πριν την έναρξη του Π.Σ., θέτει τις βάσεις και βοηθάει πολύ το παιδί στη διαμόρφωση μιας θετικής σχέσης με τα πρόσωπα αυτά.

Ανάλογα υποστηρικτική πρέπει να είναι και η παρουσία της οικογένειας στο πλευρό του παιδιού στο ξεκίνημα των πρώτων ημερών. Η ένδειξη εμπιστοσύνης στις ικανότητές του, η εμπύχωση και η επιβεβαίωση της ξεχωριστής θέσης που κατέχει στη ζωή της, αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις στο νέο βήμα του παιδιού.

5.3. Η συνεργασία οικογένειας – παιδαγωγού

Η μετάβαση από την οικογένεια στον Παιδικό Σταθμό, σύμφωνα με τους Pianta et al. (1999), περιγράφεται ως μια διαδικασία δημιουργίας μιας σχέσης ανάμεσα στο σπίτι και στον Π.Σ., όπου ο βασικός στόχος είναι η ανάπτυξη του παιδιού. Η ονομαζόμενη από το πρόγραμμα Every child matters ως «ομάδα γύρω από το παιδί» είναι τα άτομα εκείνα, που έχουν τη δυνατότητα να φροντίσουν άμεσα το παιδί και να ενεργήσουν προς το συμφέρον του.

Η συνεργασία του φορέα της προσχολικής αγωγής και της οικογένειας είναι ένα θέμα σύνθετο, που χρειάζεται προσεκτικό προγραμματισμό. Είναι λανθασμένη η άποψη των γονέων ότι μπορούν να αφήσουν τα πάντα στα χέρια του σχολείου (Ουίτενμπερκ, Χένρι, & Όσμπορν, 1996) «αλλά και το να λεχθεί ότι θα τα καταφέρει από μόνη της η προσχολική αγωγή και εκπαίδευση, αν και είναι ευγενές ως προς τις προθέσεις, είναι μάλλον αφελές» (Κυπριανός, 2007).

Η παρουσία των γονέων στον Παιδικό Σταθμό και η συμμετοχή τους σε καθημερινές δράσεις διευκολύνει τη μετάβαση και προσαρμογή, ενισχύοντας τη συνοχή και αλληλεπίδραση του πλαισίου που περιβάλλει το παιδί. Είναι σημαντικό και ωφέλιμο, για το ίδιο το παιδί, να υπάρχει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αρμονία μεταξύ των δύο χώρων που μοιράζει τη ζωή του· να μην υπάρχουν αντιφατικές απαιτήσεις, διαφορετικές αρχές, που του δημιουργούν αβεβαιότητα και σύγχυση (Εταιρεία για την Ανάπτυξη και τη Δημιουργική Απασχόληση των Παιδιών, 2003).

Οι γονείς θέλουν να νιώθουν καλά σε σχέση με το σχολείο που πηγαίνει το παιδί τους. Πολλές φορές, όμως, δεν γνωρίζουν τί προσφέρει ο Π.Σ. στα παιδιά τους, τί μπορούν να κάνουν τα ίδια τα παιδιά, αλλά και τί μπορούν να κάνουν οι ίδιοι. Η δημιουργία καλού κλίματος βοηθάει τους γονείς να καταλάβουν εξ αρχής ότι ο παιδαγωγός είναι συνεργάτης, υποστηρίζει το έργο τους, μοιράζεται τις έγνοιες και κατανοεί τις ανησυχίες τους· ότι είναι ένας χώρος που υποδέχεται και αποδέχεται όχι μόνο το παιδί τους αλλά και τους ίδιους. Ο παιδαγωγός χρειάζεται τη συνεργασία των γονέων, για να κάνει πιο αποτελεσματική τη δική του δουλειά. Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη του παιδιού εξαρτάται από την ενεργό συμμετοχή και υποστήριξη των γονέων. Οι γονείς διαθέτουν μια μοναδική και ιδιαίτερη γνώση γύρω από θέματα που αφορούν το παιδί, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί έτσι, ώστε να συνεισφέρει σημαντικά στη μετάβαση στον Π.Σ. (Smith, 1980).

Δημιουργώντας μία θετική ατμόσφαιρα, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις να μειωθούν τα πρακτικά εμπόδια της απόστασης, της έλλειψης χρόνου, της γλώσσας κ.ά., με αποτέλεσμα να επιτευχθεί μια αμοιβαία κατανόηση, αποδοχή και ουσιαστική επικοινωνία. Με τη συνεργασία θα δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις προκειμένου να εκδηλωθεί το ενδιαφέρον των γονέων για το παιδαγωγικό έργο του Παιδικού Σταθμού. Δηλαδή, να διατυπωθούν ερωτήσεις για το πώς περνάει το παιδί την ημέρα του, με τί ασχολείται, για ποιο σκοπό, τί σημασία έχουν τα έργα που δημιουργεί. Έτσι, θα μοιραστεί ανάμεσα στον Π.Σ. και τους γονείς το ενδιαφέρον και η έγνοια για το κύριο υποκείμενο, που αποτελεί το μέλημα και των δύο.

Η οικογένεια έχει μια μοναδική και ιδιαίτερη γνώση σε ό,τι αφορά το παιδί της και αποτελεί την κύρια πηγή βοήθειας και πληροφόρησης για τους παιδαγωγούς ως προς αυτό. Αποτελεί μια πλούσια πηγή πληροφοριών, σχετικά με τον τρόπο συμπεριφοράς του παιδιού στο σπίτι, τις συνήθειες, τις προτιμήσεις, τις αντιπάθειες, τις διαθέσεις.

Όπως προαναφέρθηκε, η προσχολική αγωγή ενδιαφέρεται σε μεγάλο μέρος για την ψυχική υγεία και κοινωνικοποίηση του παιδιού. Η συνεργασία και οι καλές σχέσεις των γονέων με την προσχολική αγωγή είναι καθοριστικές στην έκβαση της μετάβασης και εξαρτάται από πολλές παραμέτρους. Από την πλευρά των γονέων, σημαντικός παράγων είναι το κοινωνικο-οικονομικό και μορφωτικό τους επίπεδο, οι θρησκευτικές τους πεποιθήσεις, οι συνθήκες εργασίας και καθημερινής τους ζωής, οι προσωπικές τους εμπειρίες και η σχέση που είχαν οι ίδιοι με το σχολείο και τη μάθηση, η θέση του παιδιού στη ζωή τους και άλλα. Από την

πλευρά της προσχολικής αγωγής, καθοριστικός παράγοντας είναι η στάση του θεσμού, κατά πόσο δηλαδή θα ανοίξει τις πόρτες και θα τους υποδεχτεί, θα τους θεωρήσει συνεργάτες και θα επινοήσει τρόπους εμπλοκής τους, αντιμετωπίζοντάς τους ισότιμα και χωρίς προκαταλήψεις ως προς την όποια διαφορετικότητά τους.

Οι απόψεις της κάθε οικογένειας για την ανάπτυξη και αγωγή του παιδιού της είναι διαφορετικές. Κάθε οικογένεια έχει διαφορετική αντίληψη για καίρια ζητήματα, όπως η πολιτισμική ή θρησκευτική ταυτότητα, το φύλο, η εξάρτηση και ο έλεγχος. Αν τα ζητήματα αυτά συζητηθούν με τους γονείς, είτε σε προσωπικές συναντήσεις, είτε σε συναντήσεις του συλλόγου γονέων, τότε ο παιδαγωγός μπορεί να διαβεβαιώσει ότι θα σεβαστεί τις πεποιθήσεις τους, ενώ θα μπορέσουν να λύσουν τις διαφορές τους και να κάνουν τους απαραίτητους συμβιβασμούς, ώστε τα παιδιά να νιώθουν σαν στο σπίτι τους στον προσχολικό χώρο.

Οι καλές σχέσεις οικογένειας και παιδαγωγών, που νοιάζονται για τα παιδιά, βοηθούν όχι μόνο να μάθει ο γονέας τις αδυναμίες του παιδιού του και τον τρόπο να τις αντιμετωπίσει αποτελεσματικά, αλλά και να εξασφαλίσει, με τη βοήθεια των παιδαγωγών, την επίλυση προβλημάτων συμπεριφοράς.

Οι γονείς και οι παιδαγωγοί, που έχουν καλή σχέση μεταξύ τους, μπορούν να καταλάβουν καλύτερα το παιδί, καθώς μοιράζονται εμπειρίες, πληροφορίες και απόψεις, ενώ συνεχώς υποστηρίζουν και ενθαρρύνουν ο ένας τον άλλον. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να δημιουργηθεί το κατάλληλο πλαίσιο στήριξης, στην περίπτωση που προκύψουν προβλήματα σχετικά με την ανάπτυξη ή τη συμπεριφορά του παιδιού. Μέσα από τη συζήτηση και την ανταλλαγή απόψεων, μπορούν να επιλεγούν τεχνικές, που θα βοηθήσουν τα παιδιά να εκφράσουν τα συναισθήματά τους, και να αναζητηθούν θετικοί τρόποι χειρισμού των δυσκολιών που πιθανόν να υπάρξουν.

Είναι γεγονός ότι όλες οι έρευνες, που έχουν διενεργηθεί επί του θέματος της συνεργασίας της οικογένειας με το σχολείο, έχουν κοινό πόρισμα ότι, όσο μεγαλύτερη είναι η εμπλοκή των γονέων, τόσο μεγαλύτερα και τα οφέλη, τα οποία αποκομίζουν τα παιδιά. Αυτό ισχύει για όλες τις ηλικιακές ομάδες των παιδιών. Επίσης, έχει καταγραφεί ότι το μεγαλύτερο ποσοστό συνεργασίας παρατηρείται στις πρώτες βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Το πλαίσιο συνεργασίας των γονέων και των Π.Σ., περιγράφεται από την Joyce Epstein (1995) στους εξής έξι τύπους συνεργασίας, που αφορούν άλλωστε και όλες τις βαθμίδες της υποχρεωτικής εκπαίδευσης: Τη βοήθεια προς τους γο-

νείς, ώστε να προσφέρουν στήριξη στο παιδί· την επικοινωνία σχολείου – οικογένειας, για την αποτελεσματική και ισόρροπη ανταλλαγή πληροφοριών για το παιδί· την εθελοντική προσφορά υπηρεσιών των γονέων προς τον Π.Σ.. Επίσης, την υποστήριξη των δραστηριοτήτων που διεξάγονται ή οργανώνονται και αφορούν το πρόγραμμα του Παιδικού Σταθμού· τη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων μέσω της στήριξης του συλλόγου των γονέων· τη συνεργασία με τους τοπικούς φορείς για συντονισμό και προσφορά του Π.Σ. στην κοινότητα (Νόβα - Καλτσούνη, 2010).

Κεφάλαιο 6. Μεθοδολογία της έρευνας

6.1. Η επιλογή της μεθόδου της έρευνας

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μία προσπάθεια για την ανάδειξη της σημαντικότητας του φαινομένου της μετάβασης του παιδιού από την οικογένεια στην προσχολική αγωγή. Επιδιώκεται η εξέταση και αποτύπωση των απόψεων των γονέων σχετικά με την σημαντικότητα του φαινομένου και πώς προσλαμβάνουν τα γεγονότα που εξελίσσονται κατά τη διάρκεια του.

Η μετάβαση αυτή, αν και θεωρείται ιδιαίτερη και σημαντική για την ψυχοσυναισθηματική και μαθησιακή εξέλιξη του παιδιού, στη χώρα μας δεν έχει αποτελέσει θέμα μεγάλης διερεύνησης, με αποτέλεσμα στην Ελλάδα να μην υπάρχει μεγάλη βιβλιογραφία. Στις χώρες του εξωτερικού τις τελευταίες δεκαετίες έχει διενεργηθεί επιπλέον εμβάθυνση, με αποτέλεσμα να έχουν διεξαχθεί αρκετές έρευνες.

Μέσω της παρούσας έρευνας δεν επιδιώκεται η στατική μελέτη του φαινομένου, αλλά κυρίως η κατανόηση και περιγραφή των βιωμένων εμπειριών των υποκειμένων που λαμβάνουν μέρος στην έρευνα (Πούρκος & Δαφέρμος, 2010). Το γεγονός αυτό κατατάσσει την έρευνα στο πεδίο των επιστημονικών ποιοτικών ερευνών. Ως ποιοτική έρευνα, στόχο δεν έχει να γίνουν μετρήσεις του φαινομένου και να ποσοτικοποιηθούν τα αποτελέσματά της, αλλά να δοθεί έμφαση στους υποκειμενικούς παράγοντες και στην υποκειμενικότητα και την επενέργεια των συμμετεχόντων. Λαμβάνεται σοβαρά υπόψιν το τί λένε ή κάνουν τα υποκείμενα, τους δίνεται χρόνος και χώρος να εκφραστούν.

Προσπαθώντας η έρευνα να είναι ανοιχτή επιχειρείται μέσα από την εκφορά του λόγου να κατανοηθούν οι βαθύτερες σκέψεις. Προσεγγίζοντας το θέμα μέσω της ποιοτικής έρευνας, λαμβάνεται υπόψιν η ποικιλία των απαντήσεων, αντι-

δράσεων και δραστηριοτήτων των υποκειμένων και όχι οι τυπικές στατιστικές στάσεις. Η μέθοδος αυτή προσφέρει αξιοπιστία και εγκυρότητα και τα αποτελέσματα αναλύονται και δεν ποσοτικοποιούνται.

Η ποιοτική προσέγγιση επιτυγχάνεται με τον τρόπο που εξετάζονται τα φαινόμενα, με τα ερευνητικά ερωτήματα, με τους στόχους που τίθενται, καθώς και με το είδος της γνώσης που παράγεται. Το ενδιαφέρον εστιάζεται στις υποκειμενικές διαστάσεις του φαινομένου, στις εμπειρίες, στα βιώματα των υποκειμένων και στο πως όλα αυτά είναι πλαισιωμένα στην πραγματικότητα, στον χρόνο, στις διαπροσωπικές σχέσεις και στο κοινωνικό πολιτισμικό status.

Μέλημα είναι η καταγραφή πρωτογενών δεδομένων, τα οποία μπορούν να γίνουν αντιληπτά και να ερμηνευθούν με διαφορετικούς τρόπους. Τα πρωτογενή αυτά δεδομένα είναι αξιόλογα, καθώς μπορούν να υπάρξουν μέσα από την υποκειμενική εμπειρία και τους τρόπους εκφοράς τους (συμπεριφορά, σιωπές, παύσεις) (Potter & Wetherell, 2009).

Το ενδιαφέρον εστιάζεται στη βαθύτερη κατανόηση των υπό διερεύνηση θεμάτων, ώστε, μέσω της αλληλεπίδρασης, να υπάρξει επέκταση της υπάρχουσας γνώσης για τον σχεδιασμό ποιοτικών προγραμμάτων (Παρασκευόπουλος, 1993) για τη μετάβαση του παιδιού στην προσχολική αγωγή.

6.2. Το εργαλείο διεξαγωγής της έρευνας

Για τη συλλογή του ερευνητικού υλικού κρίθηκε ως καταλληλότερο εργαλείο η συνέντευξη, καθόσον αυτή αποτελεί μέσον άμεσης και διαπροσωπικής επικοινωνίας. Η αλληλεπίδραση των ατόμων, που εμπλέκονται, την καθιστά ως «δυναμικό μέσο μεταβίβασης γνώσεων πληροφοριών» (Αθανασίου, 2007).

Οι ερωτώμενοι μπορούν εύκολα και ουσιαστικά να αποκαλύψουν και να εκφράσουν σκέψεις, συναισθήματα, αξίες κ.ά. Παρέχει άμεσες και έμμεσες πληροφορίες, όπως πληροφορίες για τις συνθήκες της μετάβασης από την οικογένεια στο προσχολικό περιβάλλον, γενικότερα προβλήματα σχετικά με το προσωπικό του Π.Σ. ή την οικογένεια, γεγονότα και προσωπικές απόψεις, επιθυμίες, στάσεις ζωής. Με αυτόν τον τρόπο συλλέγονται πληροφορίες, που αφορούν όχι μόνο τη γνωστική αλλά και τη συναισθηματική περιοχή των ερωτώμενων (Παπαναστασίου, 1966). Απαντώνται όλα τα ερωτήματα, καθόσον, αν χρειαστεί, γίνονται διευκρινίσεις και δεν παραμένουν απορίες.

Ειδικότερα, επιλέχθηκε η ατομική, ημιδομημένη συνέντευξη. Εξασφαλίστηκε η συνειδητή συναίνεση των ατόμων που βοήθησαν στην έρευνα. Η συμμετοχή ήταν εθελοντική, δόθηκαν εκ των προτέρων εξηγήσεις για το υπό διερεύνηση θέμα και τους σκοπούς της έρευνας, τα οφέλη και τα δικαιώματα των συνεντευξιζομένων.

Οι ερωτήσεις ήταν καθορισμένες από τον ερευνητή και το περιεχόμενο της συνέντευξης ήταν εστιασμένο σε θεματικές ενότητες, δηλαδή υπήρξαν περιορισμοί, οι οποίοι απορρέουν από τις ενότητες που είχαν προγραμματιστεί για διερεύνηση.

Υπήρξε εκ των προτέρων καταγραφή των ερωτήσεων έτσι, ώστε να αποφευχθεί τυχόν παράλειψη κάποιας ερώτησης. Οι ερωτήσεις υποβλήθηκαν με την ίδια σειρά σε όλα τα υποκείμενα της έρευνας (Cohen, Manion, & Morrison, 2008).

Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης πραγματοποιείτο καταγραφή μέσω μαγνητοφώνου, με την έγκριση του συνεντευξιζόμενου και, κατά το πέρας της εκάστοτε συνεντεύξεως, ακολουθούσε ακρόαση για την επαλήθευση των καταγραφθέντων και την αποδοχή του αποτελέσματος από τον ερωτώμενο.

6.3. Χρονοδιάγραμμα συλλογής δεδομένων

Η έρευνα διεξήχθη κατά το χρονικό διάστημα 30 Σεπτεμβρίου έως 15 Νοεμβρίου στο Δήμο Παιανίας – Γλυκών Νερών, στο Δήμο Κρωπίας και στο Δήμο Μεγαρέων σε Βρεφονηπιακούς Δημοτικούς Σταθμούς. Οι συνεντεύξεις διενεργήθηκαν στους χώρους των Βρεφονηπιακών Σταθμών κατόπιν συνεννόησης και αδείας της αρμόδιας προϊσταμένης.

Το διάστημα αυτό θεωρήθηκε από τον ερευνητή ως το πλέον κατάλληλο λόγω του χρόνου της μετάβασης των παιδιών από την οικογένεια στην προσχολική αγωγή έτσι, ώστε να γίνει επακριβής διερεύνηση και καταγραφή των στοιχείων της έρευνας.

Βεβαίως πρέπει να αναφερθεί ότι το ιδανικότερο θα ήταν να υπήρχε καταγραφή των δεδομένων σε δύο διαφορετικούς χρόνους, δηλαδή πριν την έναρξη της περιόδου εισαγωγής του παιδιού στην προσχολική μονάδα και μετά την εισαγωγή του. Με αυτόν τον τρόπο η ανάπτυξη των στάσεων, των απόψεων και των προσδοκιών των γονέων θα ήταν πιο έντονες. Αυτό όμως αντικειμενικά είναι πολύ δύσκολο, καθόσον η περίοδος των αιτήσεων των νέων παιδιών στους Π.Σ. διαρκεί

ένα εκτεταμένο χρονικό διάστημα με ευρύ ωράριο προσέλευσης. Επιπλέον η αίτηση των νέων παιδιών δεν αποτελεί υποχρεωτικά είσοδο τους στην προσχολική μονάδα. Ως εκ τούτου, η έρευνα διεξήχθη μετά την υποδοχή των παιδιών και εφόσον παρήλθε το πρώτο χρονικό διάστημα της προσαρμογής, όπου και αναπτύχθηκαν οι χρησιμοποιούμενες μεταβατικές τεχνικές και η συνεργασία με το προσωπικό του Π.Σ. με αποτέλεσμα οι γονείς να έχουν ολοκληρωμένη άποψη.

6.4. Ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα

Η διενέργεια της έρευνας έγινε σύμφωνα με τις γενικές αρχές του κώδικα δεοντολογίας της έρευνας, όπως αναφέρονται από την Επιτροπή Ερευνών στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (2010), καθώς επίσης και με τον κώδικα ηθικής και δεοντολογίας της επιστημονικής έρευνας του Πανεπιστημίου Κρήτης σύμφωνα με το ΦΕΚ 5722/19-12-2018.

Δεν έγινε καμία δυσμενής διάκριση. Υπήρξε απόλυτος σεβασμός στις πολιτιστικές, θρησκευτικές και ατομικές διαφορές των υποκειμένων της έρευνας. Διασφαλίστηκε η προστασία της ανωνυμίας και των προσωπικών δεδομένων. Οι συνεντευξιαζόμενοι ήταν ενήμεροι ως προς την ιδιότητα του ερευνητή, ως προς το υπό διερεύνηση θέμα, τους σκοπούς της έρευνας και τα δικαιώματά τους.

Υπήρξε εθελοντική συμμετοχή και συνειδητή συναίνεση ως προς την έρευνα και τα καταγραφέντα, καθόσον, μετά το πέρας εκάστης συνεντεύξεως, ο συνεντευξιαζόμενος είχε τη δυνατότητα να ακούσει και να αποδεχθεί ή να απορρίψει τα καταγραφέντα κατά την συνέντευξη (Αθανασίου, 2007).

Δηλώθηκε στους συμμετέχοντες ότι μπορούν εάν το επιθυμούν να λάβουν γνώση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Επιπλέον τα δεδομένα της έρευνας απομαγνητοφωνήθηκαν και καταγράφηκαν σε χαρτί για την παρουσίαση, σεβόμενοι την επιθυμία που εκδηλώθηκε από μέρος των ερωτηθέντων να μην υπάρχουν προσωπικά τους ηχητικά αποσπάσματα κατά την παρουσίαση.

6.5. Επιλογή δείγματος

Το σύνολο των συμμετεχόντων στην παρούσα έρευνα αποτελείται από δεκαέξι (16) άτομα. Η επιλογή του δείγματος έγινε με γνώμονα τις προϋποθέσεις της συγκεκριμένης έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι

άτομα που έχουν βιώσει τη μετάβαση του συγκεκριμένου παιδιού τους για πρώτη φορά από την οικογένεια στην προσχολική αγωγή, και καταθέτουν τις προσωπικές τους εμπειρίες. Αποτελούν αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού των παιδαγωγών των συγκεκριμένων δήμων, καθώς είναι άντρες και γυναίκες, διαφορετικής ηλικίας, με διαφορετικές οικογενειακές καταστάσεις, με διαφορετικές εμπειρίες στην εκπαίδευση, με πολιτισμική και οικονομική διαφοροποίηση.

Κεφάλαιο 7. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων

Οι γονείς κλήθηκαν να απαντήσουν στις ακόλουθες ερωτήσεις σχετικά με τους σκοπούς της διενεργούμενης έρευνας.

Ερωτήσεις συνέντευξης

- Προετοιμάστε το παιδί σας για τη μετάβαση του στο προσχολικό κέντρο, αν ναι, με ποιον τρόπο;
- Ποιες ανησυχίες είχατε για το παιδί σας κατά τη μεταβατική περίοδο;
- Πώς περιμένατε να λειτουργήσει το προσωπικό του Π.Σ. κατά την περίοδο αυτή σε σχέση με το παιδί σας;
- Υπήρξαν τυχόν δυσκολίες από την πλευρά του παιδιού εκείνη την περίοδο;
- Θεωρείτε ότι οι παιδαγωγοί βοήθησαν να ξεπεραστούν αυτές οι δυσκολίες;
- Θα λέγατε ότι είχατε ενεργό συμμετοχή στη διαδικασία της μετάβασης;
- Ο τρόπος που έγινε η μετάβαση, θεωρείτε ότι ήταν ευνοϊκός για την ομαλή ένταξη του παιδιού;
- Αν θα μπορούσατε να αλλάξετε ή να προτείνετε κάτι για να είναι πιο ευχάριστη η μετάβαση για το παιδί σας, τί θα ήταν αυτό;

Από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων διαφαίνεται ότι:

Οι γονείς, στο σύνολο τους, είναι θετικοί με την είσοδο του παιδιού στον θεσμό του Παιδικού Σταθμού και οι ίδιοι το ενημερώνουν για τις αλλαγές που θα επέλθουν στη ζωή του.

Επί του πρακτικού τομέα, η *προετοιμασία* διενεργείται μέσα στα πλαίσια τόσο του άμεσου όσο και του ευρύτερου κοινωνικού - οικογενειακού περιβάλλο-

ντος. Φαίνεται ότι υπάρχουν προσωπικές συζητήσεις μεταξύ των γονέων και των παιδιών σχετικά με το επερχόμενο γεγονός. Σε αυτές τονίζονται τα θετικά σημεία για την πορεία ανάπτυξης του παιδιού (Συν. 3 «...είχαμε κάνει συζητήσεις πριν έρθει στον Παιδικό Σταθμό για το ότι ήρθε πια η ώρα και εκείνος που μεγάλωσε να έρθει στον Παιδικό Σταθμό...», Συν. 7 «...και εκείνος το θεωρούσε μεγάλη... το θεώρησε μεγάλη του τιμή ότι μεγάλωσε τώρα πια που θα έρθει στο σχολείο.», Συν. 11 «Βέβαια είχαμε κάνει συζήτηση ότι τώρα που έχει μεγαλώσει και εκείνος θα πήγαινε στο δικό του σχολείο.», Συν. 14 «...κυρίως δώσαμε έμφαση στο ότι είναι το μεγαλύτερο παιδί εεε... και του τονίζαμε ότι μεγάλωσε για να... τονώσουμε λίγο την αυτοπεποίθησή του...»).

Παράλληλα πέρα των προσωπικών συζητήσεων με το παιδί, όταν δεν υπάρχουν μεγαλύτερα αδέρφια, από τα οποία παιδιά μπορεί να έχουν αποκομίσει μια σχετική εμπειρία για τον θεσμό του Παιδικού Σταθμού (Συν. 3 «...έχει μία εμπειρία σε ότι αφορά την αδερφή του γιατί την πηγαίναμε μαζί στον Παιδικό Σταθμό...», Συν. 7 «...κατά κάποιο τρόπο είχε και.. την εμπειρία από τον μεγαλύτερο αδερφό του.», Συν. 13 «...και εκείνη πρέπει να πηγαίνει στο σχολείο.. όπως πηγαίνει και η αδελφή της...»), επιστρατεύονται συγγενικά πρόσωπα που μπορεί ήδη να βρίσκονται σε κάποιον Παιδικό Σταθμό ή Σχολείο (Συν. 10 «..έχει και κάτι άλλα ξαδερφάκια εε... που πηγαίνουν και εκείνα στον Παιδικό Σταθμό και.. όταν βρισκόμασταν προσπαθούσαμε να.. να κάνουμε συζήτηση μαζί τους»).

Ένα μέρος των γονέων επιδιώκει μια πρώτη επαφή μέσω βιβλίων και βιωματικών παιχνιδιών (Συν. 7 «...είχαμε κάνει και κάποιες παραστάσεις, κάποιες έτσι... κάτι σαν.. παιχνίδια, πουου... παίζαμε στο σπίτι...», Συν. 14 «...διαβάζαμε και κάποια βιβλία, με την μητέρα του κυρίως, που μιλάγανε για τον Παιδικό Σταθμό..»).

Εκμεταλλούμενοι την άμεση πρόσβαση που τους προσφέρει ο Π.Σ. , δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά να έχουν προσωπική άποψη ως προς τους χώρους και το προσωπικό, ώστε να είναι πιο οικείος κατά την πρώτη μέρα προσέλευσης (Συν. 8 «...την είχαμε πάρει μαζί για να.. έχει την πρώτη εικόνα και περίπου... όταν συζητάγαμε αναφερόμασταν σε αυτή την εικόνα.», Συν. 11 «...είχαμε περάσει, όταν είχαμε κάνει την εγγραφή, είχαμε περάσει μαζί, είχαμε δει τους χώρους, μας είχαν ξεναγήσει..», Συν. 13 «... είχαμε περάσει και από τον Παιδικό Σταθμό είχαμε γνωρίσει τις παιδαγωγούς, είχαμε δει το χώρο...»).

Επίσης, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην αλληλεπίδραση με τους συνομηλί-
κους εντός του προσχολικού χώρου (Συν. 1 «...το κάνουμε για να περνάει καλύ-
τερα και να έχεις φίλους.», Συν. 5 « είναι το μοναδικό παιδί στην οικογένειά μας
και... δεν υπάρχουν άλλα παιδάκια για να παίξει, να.. να μάθει να συνεργάζεται
με άλλα παιδάκια, να κοινωνικοποιηθεί να.. γενικά να μπορέσει να είναι ένα πιο
φυσιολογικό παιδί και όχι όλο με ενήλικες», Συν. 9 «...εξάλλου ήταν και ένας λό-
γος που τον έφερα εδώ για να μπορέσει να κοινωνικοποιηθεί...», Συν. 12
«...γνωρίζαμε ότι ήτανε πια σε μία ηλικία που θα έπρεπε να συναναστραφεί και να
παίξει με παιδιά της ηλικίας...», Συν. 15 «...είχαμε πει ότι θα έρθει σε ένα μέρος
που θα έχει και άλλα παιδάκια για να παίξει.»).

Οι μετέχοντες στην έρευνα, είτε ήταν άτομα με προηγούμενη εμπειρία από
μεγαλύτερα παιδιά, είτε άτομα που δεν είχαν αυτήν την εμπειρία, ανέπτυξαν εκτε-
νώς τις ανησυχίες τους, φανερώνοντας την συναισθηματικής τους φόρτιση για ε-
κείνο το χρονικό διάστημα.

Η πλειονότητα αναφέρθηκε, κυρίως, στο πώς βιώνουν οι ίδιοι τον αποχω-
ρισμό (Συν. 1 «...μας... προβληματίζε πάρα πολύ το... ότι... θα έμενε ο γιος μας
μόνος του γιατί μέχρι τότε ήταν πάντα μαζί μας...», Συν. 2 «...δεν νιώθω και εγώ
η ίδια καλά, να την αφήσω σε κάποιον εκτός από το οικογενειακό μου περιβάλλον
...», Συν. 4. «...ήταν και για μένα δύσκολο να τον αποχωριστώ και να τον αφήσω
κάπου που δεν θα βρίσκομαι εγώ...», Συν. 8 «...και ύστερα είχαμε και σπουδαίο
πρόβλημα το πώς θα.. την αποχωριστούμε και εκείνη θα μας αποχωριστεί..»,
Συν. 9 «..... και εγώ δεν ένιωθα ασφάλεια να ανοίξω την πόρτα να αφήσω το παι-
δί και να φύγω...»), αλλά εστίασαν και στην ανησυχία τους για το πώς θα το βιώ-
σει το παιδί (Συν. 5 «...ότι θα έπρεπε να μείνει μόνο του και πώς θα αντιμετωπί-
ζαμε το θέμα του αποχωρισμού», Συν. 9 «Αυτό που με ανησυχούσε ήταν το πώς
θα βιώσει μέσα του ότι η μαμά και ο μπαμπάς τον αφήνουμε σε άλλο χώρο που
δεν βρίσκονται εκείνοι...», Συν.10 «Επίσης και πώς θα.. το... θα μας αποχωρι-
στεί.», Συν. 14 «Ανησυχούσαμε να μην... το παιδί το εκλάβει ότι τον αφήνουμε
εδώ γιατί... μπορεί να μην τον θέλουμε, γιατί έχουμε τώρα το αδερφάκι του...»).

Σημαντικές ήταν και οι ανησυχίες σχετικά με την αλληλεπίδραση των παι-
διών όχι μόνο με τους συνομηλικούς τους (Συν.1 «...αν θα μπορέσει να παίξει με
τα άλλα παιδιά.. δεν ήξερα πώς θα λειτουργήσει μέσα στον Παιδικό Σταθμό.», Συν.
4 «...ένας προβληματισμός μου το αν θα μπορέσει να ενταχθεί σε έναν χώρο με
παιδιά της ηλικίας του...», Συν. 5 «...όλα τα παιχνίδια μέχρι τώρα ήταν δικά του

και δεν μοιράζεται τίποτα...», Συν. 15 «..κυρίως γιατί το παιδί είναι το μοναδικό παιδί στην οικογένεια και δεν υπήρχαν άλλα παιδιά για να παίζει..», Συν. 16 «Να το μάθουν να μιλάει και με τα άλλα παιδιά... νααα.. παίζει μετά άλλα παιδιά καλά.», αλλά και με το προσωπικό (Συν. 2 «...με ποιές κυρίες θα βρίσκεται στην τάξη, με το αν θα μπορούσα να τις εμπιστευτώ», Συν. 5 «..το πώς.. θα μπορούσε να συνεννοηθεί με τις δασκάλες..», Συν. 6 «..λίγο η δυσκολία που έχει να μιλήσει, ναα.. συνεννοηθεί με τις κυρίες που βρίσκονται στην τάξη.....», Συν. 14 «...το πώς... θα του συμπεριφερθούν εδώ..»).

Διατυπώθηκαν προβληματισμοί όσον αφορά την σωματική υγιεινή, υγεία και ασφάλεια των παιδιών (Συν. 1 «..δεν ήθελε ούτε να τρώει από άλλο φαγητό, είχε συνηθίσει τόσα χρόνια το φαγητό της μητέρας του..», Συν. 2 «...αν θα χτυπήσει, το πόσο συχνά θα αρρωσταίνει..», Συν. 8 «...ανησυχούσαμε γιατί και τώρα πριν λίγο καιρό είχε σταματήσει την πάνα..», Συν. 13 «...αλλά εμένα η ανησυχία μου για το φαγητό ήταν πολύ μεγαλύτερη και ακόμα δηλαδή γιατί και τώρα δυσκολεύεται κάποιες φορές.», Συν. 14 «..τί θα γίνει με τις ιώσεις γιατί έχουμε και το μωρό»).

Επίσης, μέρος των γονέων επιδιώκει συνειδητά να τονίσει στο παιδί ότι η μετάβασή του στον Π.Σ. έχει την υποστήριξή τους, ενθαρρύνει αυτήν την περίοδο της ζωής του και διαβεβαιώνει το παιδί ότι παραμένει ένα αγαπημένο μέλος της οικογένειας, που διατηρεί τη συναισθηματική του θέση σε αυτήν, περιβάλλεται πάντα από αγάπη και σε καμία περίπτωση δεν εγκαταλείπεται (Συν. 7 «...να του δείξουμε ότι το αγαπάμε και ότι όποτε θελήσει να βλέπει την καρδούλα του ότι το αγαπάμε..»).

Οι απαντήσεις των γονέων στο ερώτημα, που αναφέρεται *στις προσδοκίες τους από τον θεσμό του Π.Σ.*, είναι σχεδόν όλες στο ίδιο πλαίσιο.

Αποδίδουν μεγάλη σημασία στον σεβασμό της προσωπικότητας και των ιδιαιτεροτήτων του κάθε παιδιού (Συν. 8 «...να δώσει σημασία στην προσωπικότητα της...», Συν. 9 «...να υπάρχει η δυνατότητα να γνωρίσουν καλύτερα το παιδί...», Συν. 10 «...να τη.. γνωρίσει καλύτερα, να γνωρίσουν τη...την προσωπικότητά της, τί της αρέσει και τί όχι και να της φερθούν ανάλογα...»), στο ενδιαφέρον, στη δοτικότητα και την παιδαγωγική αγάπη από τις παιδαγωγούς (Συν. 3 «Θα ήθελα να αγκαλιάσει το παιδί μου...», Συν. 14 «..Περίμενα να το δεχθούν μεε.. καλοσύνη... και σίγουρα να έχουν υπομονή..», Συν. 15 «...Ήθελα να δω ενδιαφέρον.... νοιάξιμο για το παιδί.....»).

Ταυτόχρονα, δείχνουν κατανόηση ως προς τη δυσκολία της άμεσης αντιμετώπισης της κάθε περίπτωσης και του κάθε παιδιού, λόγω της μαζικής προσέλευσης (Συν. 5 «...θα έπρεπε να μοιράζεται αυτή την προσοχή και με άλλα παιδιά αλλά και από την άλλη καταλαβαίνω ότι αυτό δεν θα ήταν εφικτό και από τις δασκάλες..», Συν. 13 «..καταλαβαίνω ότι δεν βρίσκεται μόνο το δικό μας παιδί μέσα στην τάξη και ότι πρέπει.. να προσέχουν και τα υπόλοιπα παιδιά...»), και των ελλείψεων σε προσωπικό (Συν. 9 «...ίσως παίζει και κάποιο ρόλο πόσες παιδαγωγοί είναι σε κάθε τάξη, τί να σας πω;»).

Οι απαντήσεις σχετικά με τις *δυσκολίες που βίωσαν τα παιδιά τη μεταβατική περίοδο*, είναι κάθε μία ξεχωριστή, όπως άλλωστε ξεχωριστό είναι και κάθε παιδί.

Η πλειονότητα απάντησε ότι επιβεβαιώθηκαν οι ανησυχίες που είχε σχετικά με τον αποχωρισμό. Κοινό χαρακτηριστικό ήταν η δυσκολία κατά την απομάκρυνση του οικείου προσώπου, που συνοδευόταν κυρίως με κλάματα.

Αναφέρθηκαν περιπτώσεις επιζήτησης από μέρους του παιδιού επιπλέον προσοχής εκ μέρους της οικογένειας (Συν. 2 «...εκείνες τις μέρες ζητούσε έντονα την προσοχή μου.», Συν. 13 «Το πρώτο διάστημα ήταν συνέχεια προσκολλημένη επάνω μου..»), ψυχοσωματικών περιστατικών (Συν. 4 «...μου διαμαρτυρόταν ότι πονάει η κοιλιά του ή πονάει ο λαιμός του...», Συν. 9 «Τον πρώτο καιρό ήταν συνέχεια αναστατωμένος από εφιάλτες...»), συνειδητής απομόνωσης (Συν. 8 «...εξακολουθούσαμε να το βλέπουμε ότι ήταν εε... κάπως, έτσι σε μία άκρη... κάπως, σαν να μην συμμετείχε...», Συν. 12 «...όταν ερχόμασταν τον βρίσκαμε καθισμένο σε ένα καρεκλάκι, μόνο του..»), άρνηση φαγητού ή και τουαλέτας (Συν. 1 «..δεν ήθελε ούτε να τρώει από άλλο φαγητό, είχε συνηθίσει τόσα χρόνια το φαγητό της μητέρας του..», Συν. 12 «...για μεγάλο χρονικό διάστημα αρνιόταν τα πάντα... δεν.. πήγαινε στην τουαλέτα, έβλεπα ότι δεν είχε φάει, ότι δεν είχε πιεί νερό...», Συν. 13 «Όταν γυρνούσα να την πάρω στην αρχή έβλεπα ότι δεν έτρωγε..»).

Υπήρξαν όμως και περιπτώσεις που η μετάβαση ήταν απρόσκοπτη (Συν. 3 «Δεν υπήρξαν εεε.. σοβαρές δυσκολίες..», Συν. 7 «Όχι... καμία σχεδόν δυσκολία, μπήκε αμέσως μέσα στην τάξη, μετά ασχολήθηκε με τα παιχνίδια, εεε... όχι δεν είχαμε...», Συν. 11 «Θα σας πω..... δεν υπήρχαν δυσκολίες...»).

Ένα μικρό μέρος των γονέων, ερωτώμενοι για τη *συμβολή και συνεργασία με τις παιδαγωγούς*, απάντησαν ότι δεν ήταν πλήρως ικανοποιημένοι από εκείνες

(Συν. 1 «..δεν ξέρω τώρα αν εγώ είμαι υπερβολικός, αλλά θεωρώ ότι θα μπορούσαν να ασχοληθούν ακόμα περισσότερο.», Συν. 4 «..νομίζω ότι θα μπορούσαν να είχαν ασχοληθεί περισσότερο με τον γιο μας..», Συν. 12 «..βοήθησαν, αλλά δεν μπορώ να πω ότι... βοήθησαν και ιδιαίτερα.»), ενώ η πλειοψηφία απάντησε ότι ήταν ευχαριστημένοι από τον τρόπο που οι παιδαγωγοί ενήργησαν, κατά την μεταβατική περίοδο. Ήταν ικανοποιημένοι από τον τρόπο κυρίως που υποδέχθηκαν και διαχειρίστηκαν τις ιδιαιτερότητες του κάθε παιδιού (Συν. 3 «..ότι οι κυρίες ήταν πάντα εκεί να... έρθουν το καλωσορίσουνε, να του δείξουν τα παιχνίδια, ήταν πάντα δίπλα του.»), Συν. 5 «..το πήραν, το αγκάλιασαν αμέσως, τουου... με μεγάλη προσοχή, το βοηθήσανε...», Συν. 6 «..προσπαθούσαν να τον καταλάβουν γιατί δεεν.. επειδή δεν μιλάει...», Συν. 8 «..η φιλικότητα τους και το ενδιαφέρον τους πιστεύω ότι υπήρξαν καταλυτικά στο να απαλύνουν τον αποχωρισμό...», Συν. 10 «..φαίνονται να έχουν ενδιαφέρον για τα παιδιά...και μάλιστα πολύ ενδιαφέρον, θα ήθελαν να... απασχοληθούν..», Συν. 15 «Έδειξαν υπομονή και κατανόηση στα προβλήματα που παρουσίαζε το παιδί.»).

Αναγνώριζαν την παιδαγωγική κατάρτιση, καθώς και την εμπειρία των παιδαγωγών, ενώ έδειχναν και την εμπιστοσύνη τους προς αυτούς (Συν. 2 «Οι παιδαγωγοί... ήτανε δίπλα μου, με έκαναν να νιώσω ασφάλεια», Συν. 5 «Οι παιδαγωγοί έχουν και τις εμπειρίες και τις γνώσεις έχουν και τους τρόπους να... μας βοηθήσουν και εμάς αλλά και το παιδί..», Συν. 9 «..με έκανε να νιώσω ασφάλεια και σιγουριά ότι θα είναι κοντά στο παιδί..»).

Επιζητούσαν την συνεργασία και ήταν ικανοποιημένοι με τους τρόπους που αντιμετωπιζόταν το παιδί αλλά και οι ίδιοι, μέσω συζητήσεων, συμβουλών, αλλά και με την καθημερινή ενημέρωση (Συν. 11 «...οπότε ναι θεωρώ ότι ήταν αρκετά θετική η... συνεργασία των παιδαγωγών σε σχέση με το παιδί και εμένα.», Συν. 14 «Ναι κάναμε πολλές συζητήσεις και μαζί προσπαθούσαμε να βρούμε λύσεις για να τον βοηθήσουμε..», Συν. 15 «..και μετά συζητούσαμε και μου εξηγούσαν πώς είχε κυλήσει η μέρα.»).

Μέσω του ερωτήματος που τους τέθηκε, σχετικά με την δική τους *συμμετοχή κατά την διαδικασία της μετάβασης*, φάνηκε η διαφορετική αντιμετώπιση της μετάβασης από τον εκάστοτε Π.Σ. (Συν. 5 «...οι παιδαγωγοί μου είπαν ότι μπορώ να παραμείνω μέσα στο χώρο.», Συν. 10 «Όπως μας είπαν η.. στάση του Παιδικού Σταθμού είναι οι γονείς να αφήνουν τα παιδιά, να τα αποχαιρετούν στην πόρτα και να φεύγουν..»).

Η πλειονότητα των γονέων επεδίωκε την ενεργό συμμετοχή, με την παρουσία και την εμπλοκή της στη διαδικασία και, εφόσον τους παρεχόταν αυτή η δυνατότητα, ήταν ενεργοί. Ανάλογα με την κάθε περίπτωση, διατυπώθηκε δυσανεμία για τις περιπτώσεις που δεν τους επιτράπηκε η συμμετοχή (Συν. 4 «Όχι, δεν θεωρώ ότι μου δόθηκε αυτή η ευκαιρία, παρά τις συζητήσεις που είχα κάνει με την προϊσταμένη...», Συν. 8 «Εμάς δεν μας αφήσανε, αυτό μουου.. προξένησε... έτσι κάποια συναισθήματα άσχημα...»), ενώ άλλοι γονείς θεώρησαν ότι χρειαζόταν περισσότερος χρόνος (Συν. 1 «...πιστεύω ότι χρειαζόταν ακόμα περισσότερο χρόνο να διαθέσω στο μεταξύ μας, μέσα στην τάξη.», Συν. 14 «...κάποιον τρόπο.. ένιωσα ότι αυτό πουου.. ήταν σαν να τον αφήσαμε πολύ γρήγορα...»), και άλλοι ότι ο χρόνος που τους δόθηκε ήταν επαρκής (Συν. 3 «..ήτανε εε... αρκετός ο χρόνος που μας δόθηκε και πιστεύω.. ότι αν χρειαζόμασταν και παραπάνω οι παιδαγωγοί μου δίνανε ε... μου δίνει την εντύπωση ότι θα τον είχαμε.», Συν. 5 «... τις πρώτες ημέρες ήταν αρκετός ο χρόνος που παρέμεινα..»).

Μόνον ένα μικρό μέρος αυτών εξέφρασε τη δυσκολία του στην παραμονή και θεώρησε την όλη διαδικασία περιπτή (Συν. 6 «...αλλά δεν μπορούσα να αφήσω την δουλειά μου... θα τοο... καταλάβει και εκείνος ότι πρέπει να έρχεται.», Συν. 11 «..στην αρχή μου ζητήθηκε να παραμείνω μέσα στο χώρο, ενώ εγώ γνωρίζω καλά ότι είναι κάτι το οποίο δεν θα βοηθούσε το παιδί μου.»).

Η διαφοροποίηση των απαντήσεων, *σχετικά με τον τρόπο που έγινε η μετάβαση*, έγκειται τόσο στην αντιμετώπιση του θέματος από τον εκάστοτε Π.Σ., όσο και στη διαφορετικότητα της κάθε περίπτωσης.

Οι γονείς, που δεν τους επιτράπη η ενεργός συμμετοχή, εξέφρασαν την άποψη ότι δεν ήταν πολύ ομαλή η μετάβαση (Συν. 4 «..ίσως... του έβγαινε λίγο πιο εύκολα το να με αφήσει και να παίξει με τα άλλα παιδιά, χωρίς να κλαίει ή να διαμαρτύρεται για αυτούς τους πόνους..», Συν. 8 «..άφησα το παιδί και έφυγα ενώ εκείνο έκλαιγε.», Συν. 9 «..μία πιο άμεση επαφή για... έστω και για λίγο χρονικό διάστημα θα είχαμε αποφύγει πολλές δυσκολίες..», Συν. 10 «Εεε.. όχι, δεν θα μπορούσα να το πω αυτό.»).

Οι γονείς που είχαν ενεργό συμμετοχή ήταν στην πλειονότητα ευχαριστημένοι (Συν. 3 «..ήταν νομίζω πολύ βοηθητικό που βρισκόμουν μέσα στην τάξη και για εκείνον και για εμένα...», Συν. 7 «Ναι πιστεύω ότι ήταν αρκετά καλά...», Συν. 15 «Ναι νομίζω ότι... έγινε ότι καλύτερο μπορούσε.»), ενώ μόνο μία μικρή ομάδα

δα θεώρησε αυτό το στάδιο περιπτό (Συν. 6 «Όχι δεν νομίζω ότι χρειαζόταν...», Συν. 11 «..αλλά θεωρώ ότι ήταν ένα.. περιπτό κομμάτι, τουλάχιστον για εμάς...»).

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων έδειξε την εμπιστοσύνη της στον προσωπικό τρόπο που οι παιδαγωγοί χειρίστηκαν τις διάφορες περιπτώσεις (Συν. 1 «...αν χρειαζόταν κάτι θα μας ενημέρωναν οι ίδιες.», Συν. 2 «...με καθυσύχασε πάρα πολύ το... να έρθω σε επαφή και να βρίσκομαι μέσα στο χώρο που βρισκόταν τόσες ώρες το παιδί μου...», Συν. 5 «Οι παιδαγωγοί έχουν και τις εμπειρίες και τις γνώσεις έχουν και τους τρόπους να.. μας βοηθήσουν και εμάς αλλά και το παιδί...», Συν. 8 «..το θέμα συμπεριφοράς των παιδαγωγών, εε.. που ήτανε πάρα πολύ καλός.», Συν. 14 «..βοηθήσαν οι παιδαγωγοί με τον τρόπο τους..», Συν. 15 «..με τη δική τους εε... στάση και συμπεριφορά, με έκαναν να νιώσω πολύ σιγουριά..», Συν. 16 «Ναι νομίζω ότι βοήθησαν. Ήταν καλές μαζί του...»), ενώ θεώρησαν θετικό ότι είχαν τη δυνατότητα να φέρουν μαζί τους τα παιδιά προσωπικά κι αγαπημένα αντικείμενα (Συν. 14 «..μας είπαν ότι μπορεί ναα.. φέρει και εκείνος κάτι από το σπίτι για να το δείξει στην τάξη του..»).

Τέλος, δίνεται η ευκαιρία στους ερωτώμενους να διατυπώσουν δικές τους προτάσεις.

Οι γονείς, που δεν τους επετράπη η ενεργός συμμετοχή, αναφέρουν ότι θα άλλαζαν κυρίως αυτό ακριβώς το σημείο της μετάβασης (Συν. 4 «..σίγουρα θα ήθελα να δοκιμάσω να βρίσκομαι και εγώ μέσα στο χώρο.», Συν. 9 «...θα ήταν η παραμονή μου στο χώρο..»).

Ειδικότερα επί των προτάσεων, εκφράστηκε η επιθυμία για περισσότερο προσωπικό χρόνο μεταξύ του τριγώνου γονέων - παιδιών - παιδαγωγών, είτε πριν την μετάβαση, είτε κατά τις πρώτες ημέρες (Συν. 4 «..μία πιο προσωπική επαφή με τις παιδαγωγούς..», Συν. 8 «..θα έπρεπε να είχε.. να είχε προηγηθεί μία ημέρα, δηλαδή όπως εμείς τώρα κάνουμε μία συνέντευξη έστω και ολιγόλεπτη να υπήρχε μίααα... ολιγόλεπτη συνάντηση με την παιδαγωγό..», Συν. 9 «..ώστε να υπάρχει και κάποιος χρόνος γνωριμίας.», Συν. 13 «..οι παιδαγωγοί να μπορούν να δώσουν παραπάνω σημασία σε αυτά τα... τα καινούργια παιδιά..», Συν. 14 «..κάθε παιδαγωγός να μπορεί να αφιερώσει παραπάνω χρόνο στο κάθε ένα παιδί..»).

Επισημάνθηκε η αναγκαιότητα μεγαλύτερου αριθμού παιδαγωγών (Συν. 1 «..αν.... υπήρχε προσωπικό για να βρίσκεται κοντά και στα καινούρια..», Συν. 12 «..υπήρχαν πάρα πολλά παιδιά μέσα στην τάξη και μία παιδαγωγός εε.. εκ των πραγμάτων αυτή η παιδαγωγός δεν μπορούσε..», Συν. 13 «..δεν ξέρω μήπως

χρειαζόταν μια ακόμη κυρία στην τάξη για να βοηθήσει..»), η δημιουργία πιο ευχάριστου περιβάλλοντος με την εκμετάλλευση του ελεύθερου χώρου παιχνιδιού (Συν. 7 «...τα αγαπημένα τους παιχνίδια, για να μπορούν να παίξουν και.. εντάξει να παίζουνε στην αρχή πιο πολλές ώρες στην αυλή;», Συν. 10 «...εφόσον ο Παιδικός Σταθμός, από ότι έχω δει, έχει έναν χώρο αρκετά μεγάλο.. εε.. και μέσα στην αίθουσα της υποδοχής αλλά και έξω στην αυλή εε.. θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί..», Συν. 14 «..να υπήρχε και μία μεγαλύτερη ποικιλία παιχνιδιών ή πιο ενδιαφέροντα παιχνίδια που να τραβάνε τα παιδιά να ασχοληθούν με αυτά.»), αλλά και η αποσυμφόρηση την ώρα της προσέλευσης (Συν. 9 «..... ίσως να βοηθούσε... το να.. τα καινούργια παιδιά να μην έρχονται όλα μαζί την ίδια ώρα...», Συν. 13 «Ίσως τοο... να μην βρίσκονται όλα τα παιδιά στο χώρο εκείνη τη στιγμή, να είναι λιγότερος ο αριθμός των παιδιών...», Συν. 14 «..τα καινούργια παιδιά θα έλεγα ότι θα ήταν καλύτερα να έρχονται εε.. κατά κάποιο τρόπο πιο.. τμηματικά...»).

Ένα μέρος των συνεντευξαζομένων θεώρησε ότι, για τις όποιες αλλαγές και προτάσεις, θα ήταν ιδιαίτερα πολύτιμη η αρωγή ειδικών ψυχολόγων και παιδαγωγών (Συν. 1 «Δεν είμαι ειδικός, σίγουρα... οι παιδαγωγοί και οι ψυχολόγοι που ασχολούνται με αυτά τα θέματα... θα έχουν κάτι να προτείνουν.»), Συν. 12 «Δεν γνωρίζω ακριβώς ποιοι τρόποι θα... μπορούσαν να βοηθήσουν πιο πολύ. Σίγουρα πιστεύω ότι αυτό είναι δουλειά των παιδαγωγών...»).

Επιπλέον, προτάθηκε η σωστή πληροφόρηση προς τους γονείς για την διαδικασία της μετάβασης (Συν. 4 «..ίσως αν μας είχαν ενημερώσει εκ των προτέρων για την διαδικασία..», Συν. 14 «Ίσως να ήταν καλό ναα.. υπήρχε.. ένας.. τρόπος για να ενημερωνόμαστε και εμείς οι γονείς για να προετοιμάζουμε καλύτερα τα παιδιά.»).

Σημαντική είναι και η επισήμανση που εμπλέκει την Πολιτεία και αφορά την δυσκολία που έχουν οι γονείς να λάβουν άδεια από την εργασία τους, καθόσον δεν αναγνωρίζεται γονεϊκή άδεια σε ό,τι αφορά τους Παιδικούς Σταθμούς (Συν. 15 «Δυσκολεύτηκα πάρα πολύ ναα... μπορέσω να πάρω κάποια άδεια από τον εργασιακό μου χώρο...»).

Κεφάλαιο 8. Ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας

Όπως έχει ήδη αναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα, μέσω της ερευνητικής αυτής προσπάθειας επιχειρείται η διερεύνηση των συναισθηματικών ανησυχιών της οικογένειας κατά την περίοδο της μετάβασης του παιδιού στο προσχολικό περιβάλλον. Εξετάζεται η πιθανή διενεργηθείσα προετοιμασία από την οικογένεια για το επερχόμενο γεγονός όπως και οι προσδοκίες των γονέων από την προσχολική αγωγή. Επιχειρείται η ανάδειξη των διαδικασιών, που ενισχύουν την πετυχημένη μετάβαση, αλλά και αυτών που λειτουργούν ανασταλτικά.

Επίσης, επιδιώκοντας την εμπλοκή των γονέων, μέσω ουσιαστικού διαλόγου, για την κατάρτιση μελλοντικών ποιοτικών προγραμμάτων, καταβάλλεται προσπάθεια κατανόησης των επιθυμιών των γονέων και κατάθεση των απόψεων τους για την όλη διαδικασία, ώστε να επιτευχθεί η ομαλή μετάβαση του παιδιού μεταξύ των δύο χώρων, που κινείται και ζει.

Είναι αποδεκτό από την επιστημονική κοινότητα ότι η μετάβαση αποτελεί ένα γεγονός, που εξελίσσεται και εκτείνεται σε τρία διαφορετικά στάδια: λίγο πριν την κρίση, τη στιγμή της κρίσης και λίγο μετά από αυτήν. Τα ερωτήματα, όπως τέθηκαν στους συμμετέχοντες στην έρευνα, ανταποκρίνονται ακριβώς σε αυτά τα στάδια. Η ανάλυση των συμπερασμάτων της έρευνας, που ακολουθεί, γίνεται υπό το χρονικό πρίσμα των τριών αυτών σταδίων της μετάβασης. Κάθε ένα από τα στάδια αυτά έχει την ιδιαιτερότητα και σημαντικότητά του.

8.1. Ανάλυση και ερμηνεία των ανησυχιών, των προσδοκιών και της προετοιμασίας της οικογένειας πριν την μετάβαση του παιδιού στον προσχολικό θεσμό

Τα πρώτα ερευνητικά ερωτήματα αφορούν το χρονικό διάστημα, πριν την είσοδο του παιδιού στον Π.Σ., και τις ενέργειες και ανησυχίες των γονέων.

Μέσω της έρευνας διαπιστώνεται ότι, η οικογένεια ανάλογα με το οικονομικό, κοινωνικό και μορφωτικό της επίπεδο, βοηθά το παιδί έτσι, ώστε η επενέργεια της μετάβασης να είναι όσο το δυνατόν διαχειρίσιμη, επιστρατεύοντας τρόπους και τεχνικές, που αυτή θεωρεί κατάλληλες, με γνώμονα πάντα τη ψυχosύν-

θεση και περαιτέρω εξέλιξη του παιδιού, γεγονός που επιβεβαιώνει και ο Μπάμπαλης (2005).

Χρησιμοποιείται η πρακτική της επίσκεψης του παιδιού στο χώρο του Π.Σ., πριν την έναρξη της καθημερινής εισόδου του, με σκοπό να το προδιαθέσουν θετικά, να του διεγείρουν το ενδιαφέρον και να κατευνάσουν τις ανησυχίες του.

Με βάση τα δεδομένα της έρευνας επιβεβαιώνεται ότι, οι γονείς, από το προηγούμενο διάστημα, επιχειρούν αναλυτικές συζητήσεις με τα παιδιά τους για τη διαδικασία της μετάβασης, προετοιμάζοντάς τα κυρίως ψυχολογικά. Χρησιμοποιούν την αλληλεπίδραση με το ευρύτερο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον, που έχει βιώσει παρόμοια κατάσταση, με σκοπό τη διεύρυνση της κοινωνικής αντίληψης του παιδιού, όπως ακριβώς αναφέρεται και από τη Λυκιαρδοπούλου (1999).

Τα ευρήματα της έρευνας σχετικά με την επενέργεια της συναισθηματικής φόρτισης και του προβληματισμού του οικογενειακού περιβάλλοντος στο παιδί, συμφωνούν με τον Χρηστάκη (2012), ότι το παιδί προδιατίθεται από το περιβάλλον του, κατανοώντας συμπεριφορές, εκφράσεις και πράξεις που αφορούν το γεγονός.

Η έρευνα ανέδειξε ότι γονείς διακατέχονται από έντονα συναισθήματα. Αναγνωρίζουν την υποχρέωσή τους για την κάλυψη της ανάγκης κοινωνικοποίησης του παιδιού τους, πλην όμως διαφαίνεται ότι οι ίδιοι είναι προετοιμασμένοι λιγότερα ψυχολογικά και περισσότερο λογικά για αυτή την αλλαγή, επιβεβαιώνοντας όσα αναφέρονται από τον Καρπέτη (2008).

Ειδικότερα, οι οικογένειες, που το παιδί τους είναι το πρώτο που έρχεται σε επαφή με τον Π.Σ., πέραν των ανησυχιών και του έντονου άγχους, ενίοτε διακατέχονται και από ενοχικά συναισθήματα. Μικρότερης έντασης συναισθήματα, ανησυχίας και άγχους διακατέχουν τις οικογένειες, που αποτελούνται από περισσότερα του ενός παιδιά ή διαθέτουν μεγαλύτερα αδέρφια.

Με βάση τα στοιχεία της έρευνας, οι ανησυχίες των γονέων αφορούν τη ψυχοσυναισθηματική ισορροπία του παιδιού, καθόλη τη διάρκεια που θα πραγματοποιηθεί η μετάβαση, αλλά και, τη διαχείριση των προσωπικών τους συναισθημάτων, καθώς και την ελλιπή τους γνώση για τον επακριβή τρόπο λειτουργίας του θεσμού, επιβεβαιώνοντας με αυτό τον τρόπο τα όσα υποστηρίζει ο Freud (Χουρδάκη, 2000). Ανησυχούν για τον αποχωρισμό και την παραμονή του παιδιού σ' ένα νέο, διαφορετικό περιβάλλον, με άτομα που δεν γνωρίζουν ούτε οι ίδιοι και

δεν αποτελούν δικές τους επιλογές. Εκφράζονται ανησυχίες για τον τρόπο και την ποιότητα επικοινωνίας μεταξύ παιδιών-παιδαγωγών, την ασφάλεια, το σεβασμό της προσωπικότητας και των ιδιοτήτων του παιδιού, την ανάπτυξη και διατήρηση, ανά περίπτωση, της αυτοεξυπηρέτησης και της κοινωνικοποίησης, μέσω της αλληλεπίδρασης με τους συνομήλικους και το προσωπικό του Π.Σ.. Οι ανησυχίες για τις ιώσεις, τη σίτιση, πιθανά μικροατυχήματα, διαπληκτισμούς μεταξύ των συνομηλίκων και τις «αταξίες», ενώ αναφέρονται, δεν διαφαίνεται ότι εντάσσονται στις κύριες ανησυχίες των γονέων, αποδεχόμενοι ότι αποτελούν φυσικά γεγονότα που διαδραματίζονται στην καθημερινότητα κάθε παιδιού εκτός του θεσμού.

Τα στοιχεία της έρευνας σχετικά με τις προσδοκίες, που αφορούν το προσωπικό του Παιδικού Σταθμού, υποδεικνύουν μια θετική προδιάθεση των γονέων προς τους παιδαγωγούς, ειδικά μετά την πρώτη επίσκεψη στο προσχολικό θεσμό. Τα στοιχεία αυτά, συμφωνούν με τους Corple και Bredekamp (2011) σχετικά με την επιθυμία τους, για την κάλυψη από μέρος των παιδαγωγών, τόσο των συναισθηματικών, όσο και των γενικότερων καθημερινών αναγκών του παιδιού κατά την απουσία τους. Διαφαίνεται το ενδιαφέρον για ουσιαστική συνεργασία με τους παιδαγωγούς για τον κοινό σκοπό, η αναγνώριση της σημαντικότητας του έργου τους, καθώς και η εμπιστοσύνη στις γνώσεις και τις εμπειρίες τους.

8.2. Ανάλυση και ερμηνεία επι των διενεργηθεισών μεθόδων της μετάβασης

Η κορύφωση της μετάβασης επέρχεται κατά τη φυσική παρουσία του παιδιού, ως μέλους του θεσμού, κυρίως κατά την πρώτη ημέρα, χωρίς να αποκλείονται και οι αμέσως επόμενες. Η υποδοχή των παιδιών πραγματοποιείται σε σύντομο χρονικό διάστημα, χωρίς ιδιαίτερες κατευθυντήριες οδηγίες από τον θεσμό, επιδιώκοντας με αυτόν τον τρόπο ένα χαλαρό πρόγραμμα.

Μέσα από τα δεδομένα της έρευνας, αποδεικνύεται ότι η έκβαση της κρίσης της μετάβασης βρίσκεται σε απόλυτη συνάρτηση με προηγούμενες, προσωρινές εμπειρίες αποχωρισμού του παιδιού από τους γονείς, την προετοιμασία που έχει διενεργηθεί καθώς και τη σύσταση της οικογένειας, στοιχεία που αναφέρονται και από την Παπαδάκη - Μιχαηλίδη (2012).

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν όσα υποστηρίζουν οι Αλευριάδου, Βруνιώτη και συν. (χ.χ.) σχετικά με το ότι, η πρωτόγνωρη εμπειρία απο-

μάκρυνσης του παιδιού από τα οικεία του πρόσωπα προκαλεί έντονα αρνητικά συναισθήματα, όπως ανασφάλεια, άγχος και άρνηση, χαρακτηριστικά που προέρχονται από το αίσθημα της απώλειας και της προσκόλλησης των παιδιών.

Από την έρευνα συμπεραίνεται ότι η διαχείριση της κατάστασης από τις παιδαγωγούς, η υποδοχή και αποδοχή των οικογενειών, θεωρείται, από τους ίδιους, σημαντική, κατά τις πρώτες ημέρες, και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ομαλή ένταξη του παιδιού και στον εφησυχασμό της οικογένειας όπως υποστηρίζεται και από την Εταιρία για την Ανάπτυξη και τη Δημιουργική Απασχόληση των Παιδιών (2004).

Μέσα από την έρευνα διαφαίνεται ότι, η ευχάριστη υποδοχή του παιδιού, αλλά και της οικογένειας, η αναγνώριση της ιδιαιτερότητας του κάθε παιδιού και οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται, ως προς την ανάδειξη και κατάκτηση της συνέχειας μεταξύ οικογένειας και Παιδικού Σταθμού, αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την ομαλή μετάβαση. Επίσης, ότι ο χρόνος, οι παιδαγωγοί και η συνεργασία των μετεχόντων στη μετάβαση, αποτελούν συμμάχους στην επικράτηση των θετικών και την απάλειψη των αρνητικών συναισθημάτων όλων των εμπλεκόμενων όπως ακριβώς περιγράφεται από τον Bronfenbrenner (1979) σχετικά με τις ομαλές μεταβάσεις.

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν ότι η αριθμητική, επιστημονική και εμπειρική επάρκεια του προσωπικού, ο ευχάριστος και εξοπλισμένος με ενδιαφέροντα αντικείμενα περιβάλλον χώρος, καθώς και η έλλειψη εντάσεων, συμβάλλουν στην δημιουργία θετικού κλίματος εμπιστοσύνης, παράγοντες οι οποίοι αναφέρονται στο μοντέλο της «αναπτυξιακής ετοιμότητας» (Καρυδά & Κουτή, 2014). Επιπλέον, καθοριστική παρουσιάζεται και η συμμετοχή και επενέργεια της οικογένειας, κατά το πρώτο χρονικό διάστημα της φυσικής παρουσίας του παιδιού στο θεσμό.

Τα δεδομένα της έρευνας συμφωνούν με όσα υποστηρίζει ο Δήμου (1961) ότι, η ενσυναίσθηση, από τον ενήλικο περίγυρο, της κατάστασης, που βιώνει το παιδί στη συγκεκριμένη στιγμή του αποχωρισμού, αποτελεί το κύριο ζητούμενο απ' όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές. Η κατανόηση αυτής της ενσυναίσθησης από το ίδιο το παιδί είναι το γεγονός, το οποίο θα καθορίσει σημαντικά την έκβαση του φαινομένου.

8.3. Ανάλυση και ερμηνεία των επιχειρηθέντων τρόπων μετάβασης

Ο χρόνος, όπως ήδη προαναφέραμε, κρίνεται σύμμαχος ως προς το φαινόμενο του αποχωρισμού, καθώς με την πάροδο του ατονούν τα αρνητικά συναισθήματα και υπερισχύουν τα θετικά. Συνήθως, το χρονικό διάστημα, που απαιτείται, εκτείνεται σε μερικές εβδομάδες. Η διαφοροποίηση της χρονικής και ουσιαστικής αντιμετώπισης της κρίσης εξαρτάται κυρίως από την διαχείριση της μετάβασης, την οποία ακολουθεί ο Π.Σ. όπου έχει δεχθεί τα παιδιά.

Σύμφωνα με τα δεδομένα της έρευνας, αναγνωρίζονται όσα υποστηρίζουν οι Pianta, Cox et all (1999) σχετικά με την μετάβαση, ως «μια διαδικασία δημιουργίας μιας σχέσης» ανάμεσα στο σπίτι και τον Π.Σ.. Η πρακτική της συμμετοχικής και υποστηρικτικής παρουσίας των γονέων κατά το πρώτο διάστημα ενισχύει την αίσθηση της συνέχειας από το οικογενειακό στο προσχολικό περιβάλλον με τα θετικά αποτελέσματα να διαφαίνονται σε σύντομο χρόνο. Αντιθέτως, όταν δεν ακολουθείται αυτή η πρακτική, τα αποτελέσματα, στις έντονες περιπτώσεις του αποχωρισμού, αργούν να φανούν. Επιπλέον, αναδεικνύεται ότι πρακτικές εφαρμογές τεχνικών, που βοηθούν την ανάδειξη της συνέχειας μεταξύ οικογενειακού περιβάλλοντος και Παιδικού Σταθμού, όπως η χρήση μεταβατικών αντικειμένων, λειτουργούν θετικά.

Η αναπτυχθείσα συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων ενηλίκων είναι, επίσης, ένας παράγων εφησυχαστικός και ικανοποιητικός για τους γονείς, στον οποίον αποδίδουν μεγάλη σημασία, καθόλη τη διάρκεια της μετάβασης, αλλά και στη συνέχεια. Στο σημείο αυτό τα αποτελέσματα της έρευνας συμφωνούν με την θεωρία των Epstein και Sheldon (2002) σχετικά για την «κοινότητα φροντίδας» και την σημασία της στην ενίσχυση του παιδιού.

Επιπλέον τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι, αναγνωρίζεται, η συμβολή και κατάρτιση του προσωπικού, και η αναγκαιότητα επιπλέον στελέχωσης των προσχολικών δομών.

8.4. Προτάσεις των γονέων για βελτίωση της διαδικασίας μετάβασης

Στην ερώτηση για την κατάθεση προτάσεων για καταλληλότερες τεχνικές ή προγράμματα, που θα μπορούσαν να δημιουργηθούν, διαφάνηκε ότι οι γονείς δεν ή-

ταν προετοιμασμένοι γι' αυτήν, με αποτέλεσμα οι απαντήσεις τους να είναι αυθόρμητες και όχι απόρροια προηγούμενης σκέψης.

Οι προτάσεις, που διατυπώθηκαν, αφορούσαν το διάστημα πριν τη μετάβαση άλλα και κατά τη διάρκεια της. Αναγνωρίζεται ότι μεγάλης σημασίας ζήτημα αποτελεί η επαφή και συνεργασία των εμπλεκομένων, ει δυνατόν πριν τη μετάβαση. Προτείνεται η δημιουργία ενός τρόπου ενημέρωσης των ίδιων από τον θεσμό, πριν την είσοδο των παιδιών, ώστε να είναι οι ίδιοι πιο ενήμεροι και προετοιμασμένοι, ενώ ταυτόχρονα εκφράζεται η επιθυμία να γνωρίζουν πώς θα μπορούσαν να προετοιμάσουν τα παιδιά τους. Επίσης, προτείνεται, πριν τη μετάβαση, η ύπαρξη ενός προσωπικού χρονικού διαστήματος, περίπου όσο διαρκεί μια αναγνωριστική συνέντευξη, με τις παιδαγωγούς που θα αναλάβουν τα παιδιά τους έτσι, ώστε να τις καταστήσουν ενήμερες ως προς τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους. Ένα τέτοιο γεγονός, όπως αναφέρουν, θα λειτουργήσει αμφίδρομα, καθώς θα έχουν τη δυνατότητα και οι ίδιοι να δημιουργήσουν μια σαφέστερη αντίληψη ως προς το πρόσωπο στο οποίο θα εμπιστευτούν το παιδί τους.

Κατατέθηκαν προτάσεις αναφορικά με την ειδικότερη χρήση χώρων του σχολείου, κατά το διάστημα των πρώτων ημερών έτσι, ώστε να δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην ευχάριστη αλληλεπίδραση με τους συνομηλίκους σε κλίμα χαλαρότητας, διασκέδασης και παιχνιδιού.

Επίσης, προτάθηκε η αποσυμφόρηση της ομαδικής προσέλευσης, κατά το πρώτο χρονικό διάστημα, έτσι, ώστε η πρώτη εμπειρία των παιδιών να μην είναι τραυματική λόγω της αναστάτωσης που δημιουργείται από τον περίγυρο, με αποτέλεσμα να επηρεάζει και να προδιαθέτει αρνητικά κατά την πρώτη αυτή επαφή.

Η στελέχωση του θεσμού με επιπρόσθετο προσωπικό προτείνεται ως μια παράμετρος που θα ήταν ευνοϊκή, καθώς κάθε παιδαγωγός θα επικεντρωνόταν σε μικρότερο αριθμό παιδιών, γεγονός που θα παρείχε τη δυνατότητα για περισσότερη προσωπική ενασχόληση με το κάθε ένα ξεχωριστά.

Σημαντική ήταν και η πρόταση που κατατέθηκε και καλεί την Πολιτεία να εξισώσει τον θεσμό του Π.Σ. με τις άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης, ώστε οι γονείς να έχουν την δυνατότητα να λαμβάνουν γονεϊκής άδειας για να βρίσκονται κοντά στα παιδιά τους, στις κρίσιμες περιόδους.

Τέλος, υποδεικνύουν την ανάγκη της διερεύνησης και υποβολής προτάσεων στο θεσμό, από ειδικούς επιστήμονες, ώστε το φαινόμενο της μετάβασης να γίνει πιο διαχειρίσιμο και ευχάριστο.

Κεφάλαιο 9. Συμπεράσματα της έρευνας

Η ερευνητική προσπάθεια οδήγησε στα ακόλουθα συμπεράσματα ως προς τα εξετασθέντα ζητήματα.

Η προετοιμασία διενεργείται από την οικογένεια μέσω:

- Προσωπικών συζητήσεων με το παιδί.
- Προσωπικών εμπειριών από μεγαλύτερα αδέρφια και το ευρύτερο περιβάλλον.
- Επίσκεψης στον προσχολικό χώρο.
- Βιβλίων ή βιωματικών παιχνιδιών.

Οι ανησυχίες της οικογένειας πριν την είσοδο στον Π.Σ. αφορούν:

- Την ψυχολογική ισορροπία του παιδιού.
- Την αντιμετώπιση του αποχωρισμού από το παιδί και από την ίδια την οικογένεια.
- Την αλληλεπίδραση του παιδιού με τις παιδαγωγούς και τους συνομηλίκους.
- Την σωματική ασφάλεια, υγεία και υγιεινή.

Οι προσδοκίες των οικογενειών αναφέρονται:

- Στον σεβασμό της προσωπικότητας του παιδιού.
- Στο ενδιαφέρον και στη δοτικότητα εκ μέρους των παιδαγωγών.
- Στη συνεργασία των παιδαγωγών με την οικογένεια.
- Στην κοινωνικοποίηση του παιδιού.

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν κατά τη διάρκεια της μετάβασης αφορούν:

- Τον αποχωρισμό του παιδιού από τα οικεία του πρόσωπα.
- Τον περιορισμένο χρόνο προσωπικής επαφής παιδαγωγών - γονέων.
- Την έλλειψη του χρόνου που απαιτείται από τους γονείς λόγω εργασιακού ωραρίου.
- Την έλλειψη παιδαγωγών και περιορισμένος χρόνος της πρώτης αποκλειστικής επαφής με το παιδί.
- Την απουσία ενιαίας πρακτικής από τους Π.Σ. για την διαδικασία της μετάβασης.

- Την ελλιπή ενημέρωση για τις διαδικασίες μετάβασης και λειτουργίας του θεσμού.
- Την επικρατούσα ψυχολογική ένταση στον περιβάλλοντα χώρο κατά τη στιγμή της μετάβασης.

Οι προτάσεις των οικογενειών, για την βελτίωση της διαδικασίας της μετάβασης, αφορούν:

- Την βαθμιαία προσαρμογή και σταδιακή αποχώριση των γονέων.
- Την τμηματική προσέλευση των νέων παιδιών.
- Την επιθυμία για προσωπικό χρόνο γνωριμίας μεταξύ παιδαγωγών – παιδιών – γονέων.
- Την μεγαλύτερη συμμετοχή τους κατά τις πρώτες ημέρες της μετάβασης.
- Την αναγκαιότητα μεγαλύτερου αριθμού παιδαγωγών ανά τάξη.
- Την δημιουργία ευχάριστου περιβάλλοντος με την εκμετάλλευση όλων των χώρων του Π.Σ..
- Την ολοκληρωμένη πληροφόρησή τους από τον ίδιο τον θεσμό για την διαδικασία της μετάβασης.
- Την υποστήριξη της Πολιτείας με την χορήγηση ειδικής αδειάς την συγκεκριμένη περίοδο.

Ως προς την ενεργό συμμετοχή των γονέων και η συνεργασία των εμπλεκόμενων ενηλίκων κρίνεται απαραίτητη για την ομαλή έκβαση του φαινομένου.

Κεφάλαιο 10. Προτάσεις για τη βελτίωση των μεταβατικών προγραμμάτων

Λαμβάνοντας υπόψιν τα αποτελέσματα της έρευνας, θεωρούμε ότι οι ακόλουθες προτάσεις θα μπορούσαν να αποτελέσουν ευνοϊκά στοιχεία για την βελτίωση όσων τεχνικών ήδη χρησιμοποιούνται κατά τη μεταβατική περίοδο.

- Κατανόηση των ανησυχιών της οικογενείας για τη μετάβαση του παιδιού στην Προσχολική Αγωγή.
- Ενθάρρυνση της ουσιαστικής συμμετοχής των γονέων και υποστήριξη κατά τη μεταβατική περίοδο.

- Αναγνώριση, από όλους τους εμπλεκόμενους και την Πολιτεία, της ιδιαίτερης σημαντικότητας της μετάβασης στη μελλοντική εξέλιξη του παιδιού.
- Χάραξη μιας πολιτικής, που θα εξυπηρετεί την ομαλή ένταξη του παιδιού στην κοινωνία, σύμφωνα με το σύγχρονο κοινωνικό και πολιτισμικό γίνεσθαι και τις σύγχρονες επιστημονικές και παιδαγωγικές γνώσεις.
- Εκπόνηση και υλοποίηση πρακτικών προγραμμάτων, προσαρμοσμένων στην πολιτισμική κουλτούρα των οικογενειών.
- Σύνταξη οδηγού επιτυχημένης μετάβασης για παιδιά από έξι μηνών έως τεσσάρων ετών.
- Διάθεση πολυγλωσσικών, ενημερωτικών φυλλαδίων στις οικογένειες, αναφορικά με την ομαλή μετάβαση και γενικότερη λειτουργία των Π.Σ..
- Δημιουργία ηλεκτρονικής ιστοσελίδας, για την ενημέρωση και καθοδήγηση της οικογένειας σχετικά με το διάστημα της μετάβασης.
- Δημιουργία και θεσμοθέτηση ενιαίου, ειδικού παιδαγωγικού προγράμματος για τη μεταβατική περίοδο.
- Επιμόρφωση των παιδαγωγών επί των υλοποιούμενων τεχνικών, που λαμβάνουν χώρα παγκοσμίως κατά τη μετάβαση.
- Εισαγωγή εξειδικευμένων μαθημάτων στα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, με αντικείμενο τη μετάβαση και στρατηγικές ομαλής προσαρμογής των παιδιών.
- Διορισμός μόνιμων παιδαγωγών προσχολικής ηλικίας.
- Διορισμός συμβούλων προσχολικής ηλικίας στους Π.Σ..
- Αναγνώριση, από την Ελληνική Πολιτεία, των παρεχομένων υπηρεσιών από τους Π.Σ., για την υγιή εξελικτική ανάπτυξη των μελλοντικών πολιτών και τη θεσμοθέτηση ειδικών αδειών προς τους γονείς την περίοδο της μετάβασης.
- Τον σχεδιασμό και την ένταξη στη λειτουργία των Π.Σ. εύλογου χρονικού διαστήματος προσωπικής γνωριμίας του προσωπικού και της οικογένειας, κατά το διάστημα πριν τη φυσική παρουσία του παιδιού στον θεσμό.
- Τμηματική προσέλευση και ένταξη των παιδιών σε ποιοτικές μονάδες, με ευρύχωρους, ευχάριστους, κατάλληλα διαμορφωμένους και εξοπλισμένους χώρους.
- Δημιουργία μικρών σε αριθμό τμημάτων με περισσότερους παιδαγωγούς.

Κεφάλαιο 11. Πιθανές επεκτάσεις της έρευνας

Επιδίωξη της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας ήταν η εξέταση και διερεύνηση των προβλημάτων, που αντιμετωπίζει η οικογένεια, αναφορικά με το φαινόμενο της μετάβασης. Επίσης, η εμπλοκή της οικογένειας σε διάλογο συνεργασίας, για την κατάδειξη πιθανών εναλλακτικών ή συμπληρωματικών προτάσεων για τη διευκόλυνση της μεταβατικής διαδικασίας.

Ως αδύναμο σημείο της έρευνας θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε τον μικρό αριθμό του δείγματος των συμμετεχόντων και τον μικρό αριθμό των Π.Σ. στους οποίους διενεργήθηκε. Ο περιορισμένος αριθμός των συμμετεχόντων πιθανόν να έχει επηρεάσει τα αποτελέσματα και να μην μπορούν να θεωρηθούν αντιπροσωπευτικά. Συνεπώς, θεωρείται ωφέλιμο να υπάρξει μελλοντικά μια πιο εμπειριστατωμένη εξέταση του θέματος, με μεγαλύτερο αριθμό συμμετεχόντων και σε διαφορετικές διοικητικές περιφέρειες.

Το επιλεγθέν μέσο διεξαγωγής της έρευνας θεωρείται ικανοποιητικό ως προς την αμεσότητα για τη διατύπωση των απαντήσεων. Η πρόταση του ερευνητή σε μελλοντικές έρευνες θα ήταν, παράλληλα με τη χρήση της ημι-δομημένης συνέντευξης, να χρησιμοποιηθεί και η μέθοδος της παρατήρησης. Η παρατήρηση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί κατά τις πρώτες ημέρες της προσέλευσης, ώστε να διαπιστωθεί η εξέλιξη της μετάβασης, αναλόγως του τρόπου χειρισμού των εφαρμοζόμενων τεχνικών.

Τα ερωτήματα ήταν ανάλογα προς τους ερευνητικούς σκοπούς και διατυπώθηκαν έτσι, ώστε να γίνονται εύκολα αντιληπτά από τους συμμετέχοντες. Πιθανές μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να εξετάσουν την εξέλιξη της μετάβασης των παιδιών στο Π.Σ., σε συνάρτηση με την ενεργό συμμετοχή των γονέων, ή και την πορεία της μετάβασης σε σχέση με τις τεχνικές που εφαρμόστηκαν.

Επίσης, η έρευνα θα ήταν πιο ολοκληρωμένη εάν μπορούσε να διεξαχθεί σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα, λίγο πριν την είσοδο του παιδιού στον Π.Σ., κατά τη διάρκεια της εισόδου και αργότερα περί τα μέσα της χρονιάς. Με αυτόν τον τρόπο τα αποτελέσματα της έρευνας θα ήταν πιο αντιπροσωπευτικά. Μία τέτοια προσπάθεια θα ήταν αποτελεσματικότερη, πλην όμως είναι αρκετά δύσκολο να επιτευχθεί, καθόσον δεν υπάρχει η δυνατότητα από τον ερευνητή να έχει την επαφή με τους γονείς, πριν από την έναρξη της μετάβασης, όπως επίσης δεν γνωρίζει αν οι γονείς θα είχαν τη θέληση και τον χρόνο για μια τέτοια προσπάθεια.

Ως προς τα αποτελέσματα της έρευνας και τις προτάσεις των οικογενειών, θεωρείται ότι αποτελούν αξιόπιστα και αξιόλογα στοιχεία για μελλοντικές έρευνες, που θα στοχεύουν στη δημιουργία ποιοτικών προγραμμάτων για τη διαχείριση του φαινομένου σε σχέση με όλους τους εμπλεκόμενους. Επίσης, οι προτάσεις των γονέων θα μπορούσαν να αποτελέσουν αιτία αναστοχασμού και αξιολόγησης για την Πολιτεία, ώστε να ανταποκριθεί στο σύγχρονο status και να αποδώσει την πρέπουσα προσοχή κατά την μεταβατική περίοδο του παιδιού από το στενό περιβάλλον της οικογένειας στον ευρύτερο κοινωνικό τομέα.

Αναφορές

- Belsky, J. (2001). Developmental risks (still) associated with early child care. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*(42), σσ. 845-859.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the Family as a Context for Human Development: Research Perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6).
Ανάκτηση Ιούλιος 19, 2019, από <https://pdfs.semanticscholar.org/1737/8413f37060b3b705b7158af59d61d3cb3385.pdf>
- Brooker, L. (2008). *Supporting transitions in the early years*. England: Open University Press.
- Brooker, L. (2008). *Ομαλή Μετάβαση στην Προσχολική Ηλικία*. (Μ. Σακελλαρίου, Επιμ.) Αθήνα: Πεδίο.
- Campbell, F., Conti, G., Heckman, J., Moon, S., Pinto, R., Pungello, E., & Pan, Y. (2012, Μάρτιος). *Early Childhood Investments Substantially Boost Adult Health*. Ανάκτηση Οκτώβριος 3, 2019, από ResearchGate: https://www.researchgate.net/publication/261186767_Early_Childhood_Investments_Substantially_Boost_Adult_Health
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. (Σ. Κυρανάκης, Μεταφρ.) Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Cole, M., & Cole, S. (2002). *Η ανάπτυξη των παιδιών: Η αρχή της ζωής: εγκυμοσύνη, τοκετός, βρεφική ηλικία*. Αθήνα: Τυπωθήτω / Δάρδανος.
- Copple, C., & Bredekamp, S. (2011). *Αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές για παιδιά προσχολικής αγωγής*. (Ε. Ντολιοπούλου, Επιμ.) Αθήνα: Πεδίο.
- Dolto, F. (1993). *Μεγαλώστε σωστά το παιδί σας* (Τόμ. Ι). (Δ. Τσαρμακλή, Επιμ.) Αθήνα: Γιαλλέλη.

- Epstein, J., & Sheldon, S. (2002, Μάιος). *Research Gate*. Ανάκτηση Αύγουστος 13, 2019, από https://www.researchgate.net/publication/228712368_Present_and_Accounted_for_Improving_Student_Attendance_Through_Family_and_Community_Involvement
- Fabian, H., & Dunlop, A. (χ.χ.). *UNESCO Digital Library*. Ανάκτηση Νοέμβριο 6, 2019, από <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000147463>
- Fisher, J. (2002). *The Foundations of Learning*. United Kingdom: Open University Press.
- Heckman, J., Pinto, R., & Savelyev, P. (2013). *Understanding the Mechanisms Through Which an Influential Early Childhood Program Boosted Adult Outcomes*. Ανάκτηση Οκτώβριος 16, 2019, από <http://www.umass.edu/preferen/You%20Must%20Read%20This/HeckmanAER2013.pdf>
- Laevers, F., & Heyllen, L. (2003). *Involvement of Children and Teacher Style: Insights from an international study on experiential education*. Leuven: Leuven University Press.
- Malaguzzi, L., Katz, L., & Spaggiari, S. (2013). *Οι χίλιες γλώσσες των παιδιών προσχολικής αγωγής*. (C. Edwards, L. Gandini, G. Forman, Επιμ., & A. Βεργιοπούλου, Μεταφρ.) Αθήνα: Πατάκης.
- Νικηταΐδου, Ε. (2012). *Πρακτικά 12ου Πανελληνίου Μετεκπαιδευτικού Συνεδρίου Προσχολικής Αγωγής με θέμα «Η Συμβολή της σύγχρονης προσχολικής αγωγής στην υγιή ανάπτυξη της συμπεριφοράς των παιδιών»*. Καλαμάτα.
- Piaget, J. (1979). *Το μέλλον της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Υποδομή.
- Pianta, R., Cox, M., Taylor, L., & Early, D. (1999, Σεπτέμβριος). *Kindergarten Teachers' Practices Related to the Transition to School: Results of a National Survey*. Ανάκτηση από JSTOR: <https://www.jstor.org/stable/1002162?seq=1>

- Potter, J., & Wetherell, M. (2009). *Λόγος και κοινωνική ψυχολογία: Πέρα από τις στάσεις και τη συμπεριφορά*. (Ν. Μποζάντης, Επιμ., & Ε. Αυγήτα, Μεταφρ.) Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Rice, V. (2012). *Handbook of stress, coping and health: Implications for nursing research, theory and practice*. United States: SAGE Publications Inc.
- Rous, B., & Hallam, R. (2006). *Tools for Transition in Early Childhood: A Step-by-Step Guide for Agencies, Teachers, & Families*. United States: Brookes.
- Smith, T. (1980). *Parents and Preschool*. London: Grant McIntyre.
- Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Blatchford, I., & Taggart, B. (2004, Ιανουάριος). *Research Gate*. Ανάκτηση Νοέμβριος 7, 2019, από https://www.researchgate.net/publication/320194757_The_Effective_Provision_of_Pre-School_Education_EPPE_Project_Technical_Paper_12_The_Final_Report_-_Effective_Pre-School_Education
- Walker, J., & Crawford, K. (2010). *Social Work and Human Development*. Exeter, U.K.: Sage Publications Ltd. Ανάκτηση Αύγουστος 19, 2019, από https://books.google.gr/books?id=9Yz9EcFd07QC&pg=PA164&lpg=PA164&dq=Department+for+Education+and+Skills.+Every+Child+Matters.Norwich:The+Stationery+Office&source=bl&ots=Ff6bHlHe0E&sig=ACfU3U2St0EgHU6uNA5IAPr54_GTJKfDw&hl=el&sa=X&ved=2ahUKEwiPIZDC6ZHmAhVI
- Αθανασίου, Λ. (2007). *Μέθοδοι και τεχνικές έρευνας στις επιστήμες της αγωγής* (Τόμ. II). Ιωάννινα: Εφύρα.
- Αλευριάδου, Α., Βруниώτη, Κ., Κυρίδης, Α., Σιβροπούλου - Θεοδοσιάδου, Ε., & Χρυσάφιδης, Κ. (χ.χ.). *Οδηγός Ολοήμερου Νηπιαγωγείου*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων - Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Προγραμμάτων ΚΠΣ.
- Γεωργούλας, Σ., Κασιμάτη, Ρ., Παπαϊωάννου, Μ., & Πράνταλος, Ι. (2012). *Κοινωνιολογία*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων Ινστιτούτο.

- Γιούλτσης, Β. (2003). *Γενική κοινωνιολογία*. Θεσσαλονίκη: Υριακίδη Αφοί.
- Γκίβαλος, Μ. (2005). *Πολιτική κοινωνικοποίηση και εκπαιδευτικό περιβάλλον*. Αθήνα: Νήσος.
- Δασκαλάκης, Δ. (2014). *Όψεις της παιδικής ηλικίας*. Αθήνα: Διαδρομή.
- Δήμου, Γ. (1961). *Κοινωνικές γνωστικές θεωρίες μάθησης και συμπεριφοράς*. Αθήνα: Σμυρνιωτάκης.
- Ελληνική Εταιρία Ψυχικής Υγεινής και Νευροψυχιατρικής του Παιδιού. (1990). *Οικογένεια: Ψυχοκοινωνικές - Ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις*. (Α. Καλαντζή - Αζίζι, & Ν. Παρίσης, Επιμ.) Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Επιτροπή Ερευνών : Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. (2010). *Κώδικας δεοντολογίας στην έρευνα*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Εταιρεία για την Ανάπτυξη και τη Δημιουργική Απασχόληση των Παιδιών. (2003). Το «άνοιγμα προς τα έξω» του προσχολικού θεσμού. Στο Λ. Αναγνωστοπούλου, & Ν. Παπαπροκοπίου, *Προς μια συνεργατική και συμμετοχική επιμόρφωση στην προσχολική αγωγή*. Αθήνα: Τυπωθήτω / Δαρδανός.
- Εταιρία για την Ανάπτυξη και τη Δημιουργική Απασχόληση των Παιδιών . (2004). *Μαζί: Παιδαγωγοί και γονείς στο διαπολιτισμικό σχολείο*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Ζαμπέτα, Ε. (2008). *Αγωγή και εκπαίδευση της πρώιμης παιδικής ηλικίας στην Ευρώπη*. Αθήνα: Ύψιλον.
- Καρπέτης, Γ. (2008). *Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών*. Ανάκτηση Νοέμβριος 2, 2019, από <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/17326#page/1/mode/2up>
- Καρυδά , Ε., & Κουτή, Μ. (2014). Σχεδιασμός και υλοποίηση καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τη διευκόλυνση της ομαλής μετάβασης απο το νηπιαγωγείο στο δημοτικό. Στο Έ. Γουργιώτου, *Μετάβαση και συνέχεια στην εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Δίσιγμα.

- Κογκίδου, Δ. (1995). *Μονογονεϊκές οικογένειες: Πραγματικότητα - προοπτικές - κοινωνική πολιτική*. Αθήνα: Λιβανής.
- Κορώσης, Κ. (1997). *Έφηβοι και Οικογένεια: Πώς βλέπουν την οικογένεια οι μαθητές της Β' και Γ' τάξης Λυκείου. Κοινωνική Εμπειρική Μελέτη*. Αθήνα : Gutenberg.
- Κυπριανός, Π. (2007). *Παιδί, Οικογένεια, Κοινωνία: Ιστορία της προσχολικής αγωγής απο τις απαρχές έως τις μέρες μας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Κωνσταντίνου, Π., & Σταθάκης, Γ. (2015). *Οι επιπτώσεις στους πολιτιστικούς οργανισμούς των Δήμων μετά την εφαρμογή του σχεδίου «Καλλικράτης». Μελέτη περίπτωσης: Δήμος Παπάγου - Χολαργού*. Hellenic Open Business Administration, March 2015.Patra.
- Λυκιαρδοπούλου - Κονταρά, Σ. (2006). *Ο θεσμός της προσχολικής αγωγής στην Ελλάδα (1830-2005)*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη Αφοί.
- Λυκιαρδοπούλου, Κ. (1999). *Ο οικογενειακός κύκλος*. Αθήνα: Μέγας Σείριος.
- Ματσαγγούρας, Η. (2003). *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Μπάμπαλης, Θ. (2005). *Η Κοινωνικοποίηση του Παιδιού στη Σχολική Τάξη: Ο ρόλος του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Ατραπός.
- Νόβα - Καλτσούνη, Χ. (2010). *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg.
- Νταλάκας, Θ. (1982). *Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία: Θέματα Κοινωνιολογίας της Παιδείας*. Ιωάννινα: Αφών Καμήνα.
- Ντολιοπούλου, Έ. (2011). *Το Ολοήμερο Νηπιαγωγείο στην Ελλάδα και σε άλλες 12 χώρες*. Αθήνα: Πεδίο.
- Ξηροτύρης, Η. (1975). *Το σύγχρονο Νηπιαγωγείο και η Ιστορία του*. Αθήνα: Ατλαντίς.
- Ουίτενμπερκ, Ί., Χένρι, Τ., & Όσμπορν, Έ. (1996). *Η συναισθηματική εμπειρία της μάθησης και της διδασκαλίας*. Αθήνα: Καστανιώτη.

- Παπαδάκη - Μιχαηλίδη, Ε. (2012). *Ο δεσμός της αγάπης: Στοιχεία της ψυχοσυναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης του παιδιού μέσα απο τη νεοψυχαναλυτική σκέψη*. Αθήνα: Πεδίο.
- Παπαδάκος, Γ., & Πολυχρονοπούλου, Α. (2015). *5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστηνών Εκπαίδευσης, 19 - 21 Ιουνίου 2015*. Αθήνα: Ε.Κ.Π.Α.
- Παπαθανασίου, Α. (2000). *Προγράμματα & Δραστηριότητες στους Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς*. Αθήνα: Τυπωθήτω - Γιώργος Δαρδανός.
- Παπαναστασίου, Έ. (1966). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Λευκωσία: Αυτοέκδοση.
- Παππά, Β. (2016). *Γονείς σε κρίση: Η διαχείριση της απώλειας και της ανταλλαγής*. Αθήνα: Οκτώ.
- Παρακευόπουλος, Ι. (1985). *Εξελικτική ψυχολογία: Ψυχολογική θεώρηση της πορείας της ζωής από την σύλληψη ως την ενηλικίωση (Τόμ. Ι)*. Αθήνα: Αθηνά.
- Παρασκευόπουλος, Ι. (1985). *Εξελικτική ψυχολογία: Η ψυχική ζωή από τη σύλληψη ως την ενηλικίωση (Τόμ. ΙΙ)*. Αθήνα: Αθηνά.
- Παρασκευόπουλος, Ι. (1993). *Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας (Τόμ. Ι)*. Αθήνα: Αθηνά.
- Πένιντερ, Ζ. (2007). *Πώς νά βοηθήσετε τό παιδί σας ν' αναπτυχθεί: Από νεογέννητο έως 3 χρόνων*. (Έ. Καλαϊτζή, Μεταφρ.) Αθήνα: Καστανιώτης.
- Πούρκος, Μ., & Δαφέρμος, Μ. (2010). *Ποιοτική έρευνα στην ψυχολογία και την εκπαίδευση: Επιστιμολογικά, μεθοδολογικά και ηθικά ζητήματα*. Αθήνα: Τόπος.
- Ρένζτου, Κ. (2011). *Αξιολόγηση της ποιότητας της παρεχόμενης αγωγής και φροντίδας σε προσχολικά κέντρα: μια προσέγγιση από τη μεριά του ερευνητή, των παιδαγωγών και των γονέων*. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Σιδηροπούλου, Φ., & Τσαούλα, Ν. (2008). *Παιδικός Σταθμός και Έρευνα: Τοπίο πολυεπίπεδης επικοινωνίας*. Αθήνα: Ύψιλον / Βιβλία.
- Τζάνη, Μ. (1996). *Θέματα κοινωνιολογίας της παιδείας*. Αθήνα: Γρηγόρης.

- Τζάνη, Μ. (2010). *Κοινωνιολογία της παιδείας*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Τσιαντζή, Μ. (1998). *Αγωγή της Προσχολικής Ηλικίας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Τσιπλητάρης, Α. (2011). *Η κοινωνικοποίηση του παιδιού: Μια Ψυχοκοινωνιολογική Προσέγγιση στα Πλαίσια της Οικογένειας και του Σχολείου*. Αθήνα: Διάδραση.
- Φράγκος, Χ. (2006). *Ψυχοπαιδαγωγική: Θέματα παιδαγωγικής, ψυχολογίας, παιδείας, διαδακτικής και μάθησης*. Αθήνα: Gutenberg.
- Χουρδάκη, Μ. (2000). *Οικογενειακή Ψυχολογία*. Αθήνα: Leader Books.
- Χρηστάκης, Κ. (2012). *Το παιδί και ο έφηβος: Δυο θεσμοί που επηρεάζουν σημαντικά την ανάπτυξη και την προσαρμογή του παιδιού και του εφήβου*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Παράρτημα

Οδηγός Συνέντευξης

Ατομικό προφίλ συμμετεχόντων

Φύλο:

Ηλικία:

Μορφωτικό επίπεδο:

Δήμος:

Ερωτήσεις συνέντευξης

- Προετοιμάστε το παιδί σας για τη μετάβαση του στο προσχολικό κέντρο, αν ναι, με ποιον τρόπο;
- Ποιες ανησυχίες είχατε για το παιδί σας κατά τη μεταβατική περίοδο;
- Πώς περιμένατε να λειτουργήσει το προσωπικό του Π.Σ. κατά την περίοδο αυτή σε σχέση με το παιδί σας;
- Υπήρξαν τυχόν δυσκολίες από την πλευρά του παιδιού εκείνη την περίοδο;
- Θεωρείτε ότι οι παιδαγωγοί βοήθησαν να ξεπεραστούν αυτές οι δυσκολίες;
- Θα λέγατε ότι είχατε ενεργό συμμετοχή στη διαδικασία της μετάβασης;
- Ο τρόπος που έγινε η μετάβαση, θεωρείτε ότι ήταν ευνοϊκός για την ομαλή ένταξη του παιδιού;
- Αν θα μπορούσατε να αλλάξετε ή να προτείνετε κάτι για να είναι πιο ευχάριστη η μετάβαση για το παιδί σας, τί θα ήταν αυτό;

Απομαγνητοφωνήσεις συνεντεύξεων

Συνέντευξη 1

Φύλο: Άνδρας

Ηλικία: 35

Μορφωτικό επίπεδο: Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Παιανία – Γλυκά Νερά

Ερευνητής: Καλημέρα σας, ευχαριστώ πολύ που ήρθατε.

Ερωτώμενος: Καλημέρα σας. Χαίρομαι πολύ που θα μπορέσω να σας βοηθήσω στην έρευνά σας.

Ερευνητής: Όπως σας έχω ενημερώσει είναι μία έρευνα που κάνω για την διπλωματική μου εργασία και αφορά τη διαδικασία της μετάβασης του παιδιού από την οικογένεια, από το οικογενειακό περιβάλλον δηλαδή στο χώρο του Παιδικού Σταθμού και θα ήθελα να με βοηθήσετε σε αυτή την έρευνα και να σας κάνω κάποιες ερωτήσεις.

Ερωτώμενος: Ναι βεβαίως πολύ ευχαρίστως.

Ερευνητής: Ωραία ας ξεκινήσουμε, θα ήθελα να μου πείτε τί ηλικία έχει το παιδί και αν είναι η πρώτη φορά που έρχεστε σε επαφή με τον Παιδικό Σταθμό.

Ερωτώμενος: Ο γιός μου είναι τριών χρονών, είναι το πρώτο παιδί στην οικογένεια και βέβαια έρχεται πρώτη φορά σε επαφή με αυτόν το χώρο.

Ερευνητής: Κάνατε κάποιου είδους προετοιμασία... συζητήσετε με το παιδί σας πριν την ένταξη του στον προσχολικό χώρο για να το προετοιμάσετε για αυτή την αλλαγή που θα συνέβαινε στη ζωή του;

Ερωτώμενος: Ναι, είχαμε.... έχουμε συζητήσει μαζί του και του έχουμε εξηγήσει ότι θα έρθει σε ένα μέρος που θα έχει κι άλλα παιδάκια εεε... βέβαια δεν θα βρισκόμαστε και εμείς μαζί, αλλά του εξηγήσαμε ότι αυτό δεν πάει να πει ότι το αφήνουμε, το κάνουμε για να περνάει καλύτερα και να έχεις φίλους.

Ερευνητής: Οπότε η προετοιμασία που κάνατε ήταν το να συζητήσετε μαζί του, δεν κάνετε κάποια άλλη ενέργεια;

Ερωτώμενος: Όχι δεν κάναμε κάτι άλλο εεε... δεν το θεώρησα απαραίτητο.

Ερευνητής: Εκείνη την περίοδο θεωρείτε ότι είχατε κάποιες ανησυχίες για το παιδί που θα άλλαζε χώρο, κάτι που σας ανησυχούσε σε αυτό το κομμάτι;

Ερωτώμενος: Ναι βέβαια είχα πολλές ανησυχίες και ακόμα περισσότερες είχε η γυναίκα μου, μας... προβλημάτιζε πάρα πολύ τοο.. ότiii... θα έμενε ο γιος μας μόνος του γιατί μέχρι τότε ήταν πάντα μαζί μας, τοο.. αν θα μπορούσε.. να ανταπεξέλθει σε αυτή τη δυσκολία, ότι θα είναι μόνος του και βέβαια είχαμε και πολλές άλλες ανησυχίες, το αν θα μπορέσει να παίξει με τα άλλα παιδιά, βέβαια όταν πηγαίνουμε στην παιδική χαρά παίζει αλλάαα.. στην παιδική χαρά ή σε κάποιο πάρτι είμαστε πάντα εμείς μαζί, δεν ήξερα πώς θα λειτουργήσει μέσα στον Παιδικό Σταθμό.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, πώς περιμένατε να λειτουργήσει το προσωπικό του Παιδικού Σταθμού στην περίοδο αυτή της μετάβασης;

Ερωτώμενος: Εε.. κοιτάζτε, περιμέναμε να ασχοληθούν περισσότερο με εκείνον γιατί... δυσκολεύεται να μας αποχωριστεί, να του δώσουν λίγο περισσότερο προσοχή στις ιδιαιτερότητες του γιατί... είναι και ένα εσωστρεφές παιδί.

Ερευνητής: Βλέποντας τη διαδικασία, πιστεύετε ότι υπήρξαν κάποιες δυσκολίες τις οποίες ο γιος σας δεν μπόρεσε τόσο εύκολα να διαχειριστεί το πρώτο καιρό;

Ερωτώμενος: Είχαμε πολλές δυσκολίες τον πρώτο καιρό. Βέβαια ήταν το θέμα του αποχωρισμού... πήρε πάρα πολύ χρονικό διάστημα για ναα... για να το δεχθεί αυτό καια... και ξέχωρα από αυτό δεν ήθελε ούτε να μένει μόνος του, ούτε να το ακουμπάνε, ούτε να ακούει δυνατές φωνές και κλάματα που υπήρχαν μέσα στοο.. περίγυρο. Όλα αυτά του προκαλούσαν... το αναστάτωναν. Εν τω μεταξύ δεν ήθελε ούτε να τρώει από άλλο φαγητό, είχε συνηθίσει τόσα χρόνια το φαγητό της μητέρας του και να τρώμε στο σπίτι όλοι μαζί... είχαμε αρκετές δυσκολίες.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι οι παιδαγωγοί σας βοήθησαν να ξεπεραστούν αυτές οι δυσκολίες που προέκυψαν εκείνη την περίοδο;

Ερωτώμενος: Κοιτάζτε να δείτε εε.. ήμουν μαζί του εγώ εκείνη την περίοδο διότι η μητέρα του δεν μπορούσε να λείπει από τον εργασιακό της χώρο καια.. μπορώ να πω ότι βοήθησαν, δεν ξέρω τώρα αν εγώ είμαι υπερβολικός, αλλά θεωρώ ότι θα μπορούσαν να ασχοληθούν ακόμα περισσότερο. Αλλά και από την άλλη μεριά θα πρέπει να πω ότι το τμήμα είχε πολλά παιδιά καια... ίσως να μην είχαν και εκείνες τον ανάλογο χρόνο να διαθέσουν για να ασχοληθούν περισσότερο με το δικό μου παιδί.

Ερευνητής: Είχατε ενεργό συμμετοχή στη διαδικασία της μετάβασης;

Ερωτώμενος: Ναι, μου δόθηκε αυτή η ευκαιρία μαα... όπως σας είπα και προηγουμένως ο μικρός έχει αρκετές δυσκολίες εε.. ενώ στην αρχή εε.. τις πρώτες-

πρώτες μέρες έμεινα μέσα στην τάξη για λίγο.. ύστερα οι παιδαγωγοί μου ζήτησαν να απομακρυνθώ. Βέβαια παρέμεινα έξω από την τάξη για αν χρειαστεί να με δει εκείνος, αλλάαα... πιστεύω ότι χρειαζόταν ακόμα περισσότερο χρόνο να διαθέσω στο μεταξύ μας, μέσα στην τάξη. Και βέβαια εντάξει, μπορώ να πω ότι και από την άλλη μεριάα.. που μας επέτρεπαν να φέρνει μαζί του κάποια παιχνίδια που είναι τα αγαπημένα του και που κοιμάται με αυτά... να τα φέρνει μαζί του και να τα κρατάει σε όλη τη διάρκεια πιστεύω ότι και αυτό βοήθησε λιγάκι.

Ερευνητής: Το συζητήσατε καθόλου με τις παιδαγωγούς το αν θα ήταν καλό να παραμείνετε παραπάνω μες στην τάξη;

Ερωτώμενος: Κοιτάζτε είναι γεγονός ότι.. το είχαμε συζητήσει. Όπως προείπα ήταν πάρα πολλά, είναι πάρα πολλά τα παιδιά μέσα στην τάξη σε αναλογία με τις κυρίες και έκαναν ότι καλύτερο μπορούσαν. Μας εξήγησαν ότι δεν βλέπουν να έχει κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα, ότι απλά είναι η αρχή και ίσως να τουου.... να δημιουργούσαμε πρόβλημα εάν παραμέναμε κι άλλο μέσα στο χώρο και ότι.. αν χρειαζόταν κάτι θα μας ενημέρωναν οι ίδιες. Δεν ξέρω τώρα αν θα μπορούσαν να κάνουν και κάτι ακόμα περισσότερο.

Ερευνητής: Ο τρόπος που έγινε η όλη διαδικασία της μετάβασης, πιστεύετε ότι ήταν ευνοϊκός για να ενταχθεί ομαλά το παιδί;

Ερωτώμενος: Δεν μπορώ να πω ότι ο τρόπος ήταν άσχημος. Αλλά όπως προείπα ηηη... η πεποίθησή μου, και η γυναίκα μου δηλαδή συμφωνούσε μαζί μου, ήταν ότι ο γιός μου θα.. νομίζω ότι θα χρειαζόταν περισσότερο χρόνο να διαθέσουμε στο.. στη διάρκεια της προσαρμογής δηλαδή νααα... ίσως χρειαζόταν περισσότερο χρονικό διάστημα ναα... να είμαι εγώ μέσα στην τάξη.

Ερευνητής: Οπότε εάν θα μπορούσατε να αλλάξετε ή να προτείνετε κάτι σε σχέση με τον τρόπο που έγινε η ένταξη του, τί θα ήταν αυτό;

Ερωτώμενος: Εεε.. νομίζω πάλι αυτό πουου... το ίδιο που σας είπα και προηγουμένως θα πω, ότι ίσως αν υπήρχαν... υπήρχε περισσότερο προσωπικό για να δώσουν πιο πολύ προσοχή και... δυνατότητες να επιλυθεί το πρόβλημα αυτό του αποχωρισμού να... να είχαμε περισσότερο χρόνο και να.. ήταν και πιο ευχάριστος και όχι τόσο πιεστικός αυτός ο χρόνος.

Ερευνητής: Όταν λέτε πιο ευχάριστος, τί εννοείτε;

Ερωτώμενος: Δεν είμαι ειδικός, σίγουρα... οι παιδαγωγοί και οι ψυχολόγοι που ασχολούνται με αυτά τα θέματα... θα έχουν κάτι να προτείνουν. Πιστεύω ότι το να έχω την δυνατότητα να μείνω και να παίξω με το παιδί έως ότου να νιώσει εκείνος

καλά είναι..... είναι κάτι που για εμάς είναι σημαντικό και αν.... υπήρχε προσωπικό για να βρίσκεται κοντά και στα καινούρια και στα πιο παλιά, να το πω έτσι, παιδιά, ο χρόνος αυτός θα ήτααν.. θα ήταν πιο ουσιαστικός.... Άλλα και πάλι σας λέω δεν γνωρίζω..... τη γνώμη μου σας λέω.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, κάπου εδώ ολοκληρώσαμε τη συζήτησή μας, σας ευχαριστώ, με βοηθήσατε πολύ.

Ερωτώμενος: Και εγώ σας ευχαριστώ, ήταν μία ευχάριστη εμπειρία.

Συνέντευξη 2

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 29

Μορφωτικό επίπεδο: Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Παιανία – Γλυκά Νερά

Ερευνητής: Καλημέρα σας.

Ερωτώμενος: Καλημέρα.

Ερευνητής: Καλώς ορίσατε, πολύ ωραία μέρα σήμερα.

Ερωτώμενος: Ναι, έχετε απόλυτο δίκιο. Ακόμα δεν έχουμε καταλάβει ότι έχει έρθει το φθινόπωρο.

Ερευνητής: Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για τη προθυμία σας να με βοηθήσετε στην έρευνα που κάνω. Όπως σας έχω ήδη αναφέρει σχετίζεται με την περίοδο της μετάβασης του παιδιού από την οικογένειά σας στην προσχολική αγωγή, πώς δηλαδή το βιώσατε εσείς και το παιδί. Είσαστε έτοιμη να ξεκινήσουμε;

Ερωτώμενος: Φυσικά, εννοείται.

Ερευνητής: Πρώτα από όλα θα ήθελα να μου πείτε πόσο χρονών είναι το παιδί σας και αν είναι το πρώτο παιδί που έρχεται στον Παιδικό Σταθμό.

Ερωτώμενος: Είναι το πρώτο παιδί μας, η ηλικία της είναι δεκατριών μηνών. Ε... η αλήθεια είναι ότι ήμουν λίγο διστακτική για το αν... πρέπει να την φέρω στον Παιδικό Σταθμό σε τόσο μικρή ηλικία αλλά δυστυχώς οι ανάγκες της οικογένειάς μας οδήγησαν στο να την φέρω εδώ για να μπορέσω να εργαστώ και εγώ.

Ερευνητής: Είναι γεγονός ότι η κόρη σας είναι στο βρεφικό τμήμα, την είχατε προετοιμάσει με κάποιο τρόπο, δηλαδή της είχατε μιλήσει ότι θα έρθει στον Παιδι-

κό Σταθμό ή είχατε δοκιμάσει να κάνετε και κάτι άλλο για να την προετοιμάσετε για τη μετάβαση αυτή;

Ερωτώμενος: Της μιλούσαμε γενικά για αυτό το θέμα, προσπαθούσα να το εξηγήσω όσο καλύτερα μπορούσα για να καταλάβει και εκείνη. Είχαμε το τελευταίο διάστημα, εμ... είχαμε πάει να επισκεφθούμε και τον ξάδερφό της, που είναι λίγο μεγαλύτερος, σε έναν άλλον Παιδικό για να δούμε το χώρο. Πηγαίναμε να τον παραλάβουμε εμείς για να βλέπει ότι τα παιδάκια που πηγαίνουν στον Παιδικό Σταθμό, εεε.. ότι είναι πολλά παιδιά μαζί και παίζουνε. Εεμ.. Η αλήθεια είναι ότι δεν μου ήταν πολύ..δεν... δεν μου ήταν πολύ εύκολο να την φέρω, γιατί.. εντάξει το καταλαβαίνετε.

Ερευνητής: Δηλαδή εάν κατάλαβα καλά, είχατε κάποιες ανησυχίες ως προς το να την φέρεται στον Παιδικό Σταθμό. Ανησυχούσατε ιδιαίτερα για όλη την περίοδο ή κυρίως για την πρώτη εκείνη περίοδο της μετάβασης;

Ερωτώμενος: Εεεε.... σίγουρα και για τα δύο. Εντάξει δεν μου είναι εύκολο να την φέρω σε τόσο μικρή ηλικία. Δεν... δεν νιώθω και εγώ η ίδια καλά, να την αφήσω σε κάποιον εκτός από το οικογενειακό μου περιβάλλον. Μία μεγάλη ανησυχία είναι και το κομμάτι του αποχωρισμού και βέβαια το πώς θα είναι και με τα άλλα παιδιά, αν θα χτυπήσει, το πόσο συχνά θα αρρωσταίνει, αν.. θα της λείπουμε και εμείς, μμμ... με ποιές κυρίες θα βρίσκεται στην τάξη, με το αν θα μπορούσα να τις εμπιστευτώ. Η αλήθεια είναι ότι εκείνη την περίοδο είχα αρκετές ανησυχίες.

Ερευνητής: Μάλιστα... δηλαδή πώς περιμένετε ότι θα συμπεριφερθεί το προσωπικό; Πώς θα λειτουργήσει κατά την περίοδο αυτή; Την περίοδο της μετάβασης όπως λέμε.

Ερωτώμενος: Εεμμ.. δεεν είναι εύκολο να απαντήσω, γιατί όπως σας προείπα δεν είχα κάποια σχετική εμπειρία... οπότε και εγώ πρώτη φορά το έβλεπα να διαδραματίζεται μπροστά μου εεε... παρόλα αυτά ο τρόπος που έγινε με καθυσύχασε στο ότι... έχω να κάνω με δύο αξιόλογες παιδαγωγούς σίγουρα υπήρχαν δυσκολίες και από μένα και από την πλευρά του παιδιού. Προσπαθούσα και εγώ να ακούω τις συμβουλές που μου έδιναν οι παιδαγωγοί για να.. μπορέσω να το κάνω πιο εύκολο και στο παιδί και για εκείνες, να ενταχθεί σωστά. Δεν ήθελα να παρεμβαίνω και προσπαθούσα να ακούω τις συμβουλές τους.

Ερευνητής: Δηλαδή το παιδί παρουσίασε δυσκολίες κατά την περίοδο αυτή;

Ερωτώμενος: Εεε...υπήρχε αρκετή... μας πήρε αρκετό καιρό η αλήθεια είναι να προσαρμοστεί, εκείνες τις μέρες ζητούσε έντονα την προσοχή μου. Υπήρχε έντα-

ση και κλάμα την ώρα που έπρεπε να την αποχωριστώ και ήταν κάτι που το καθιστούσε δύσκολο και για την ίδια και για μένα φυσικά που την άφηνα.

Ερευνητής: Μάλιστα, πιστεύετε ότι οι παιδαγωγοί σας βοήθησαν να ξεπεράσετε αυτές τις δυσκολίες σας με κάποιο τρόπο;

Ερωτώμενος: Οι παιδαγωγοί... ήτανε δίπλα μου, με έκαναν να νιώσω ασφάλεια μμμ... βρισκόμουν για αρκετές μέρες μέσα στην τάξη του παιδιού ήμουν... συνέχεια ήμουν δίπλα της. Θεωρώ ότι ήταν πολύ σημαντικό το ότι βρισκόμουν και εγώ εκεί και για την ίδια αλλά και για εμένα.

Ερευνητής: Δηλαδή συμμετείχατε ενεργά στην όλη διαδικασία της μετάβασης του παιδιού σας;

Ερωτώμενος: Ναι βέβαια.

Ερευνητής: Ο τρόπος που έγινε η μετάβαση θεωρείτε ότι ήταν ευνοϊκός για την ομαλή προσαρμογή του παιδιού σας στον Παιδικό Σταθμό;

Ερωτώμενος: Κοιτάξτε να δείτε, σίγουρα και εμένα με καθυσύχασε πάρα πολύ το... να έρθω σε επαφή και να βρίσκομαι μέσα στο χώρο που βρισκόταν τόσες ώρες το παιδί μου για πέντε μέρες την εβδομάδα, εεε... με βοήθησε να δω το πώς λειτουργούν και με τα άλλα παιδιά, υπήρχε μία.. έτσι ένα αίσθημα... μου δημιουργήθηκε το αίσθημα της ασφάλειας και της εμπιστοσύνης, ότι την αφήνω κάπου που θα είναι ασφαλής και... και την αγκάλιασαν και φυσικά υπήρχε μεταξύ μας πολύ... μεταξύ εμένα και των παιδαγωγών υπήρχαν αρκετές συζητήσεις, με ενημέρωναν, προσπαθούσαν να με καθησυχάσουν... Οπότε θεωρώ ότι... σίγουρα και κυρίως μέσα σε αυτά τα πλαίσια που βρίσκονται και άλλα παιδιά ότι κάναμε.. ότι καλύτερο μπορούσαμε.

Ερευνητής: Από αυτήν την μικρή σας εμπειρία, αν θα μπορούσατε να αλλάξετε κάτι ή να προτείνετε κάτι για να γίνει πιο ευχάριστη η μετάβαση για το παιδί σας τί θα ήταν αυτό;

Ερωτώμενος: Όσον αφορά το κομμάτι του Παιδικού Σταθμού και του προσωπικού, όχι, θεωρώ ότι δεν θα άλλαζα κάτι, είμαι αρκετά ευχαριστημένη... δεν γνώριζα κιόλας γιατί όπως σας είπα είναι η πρώτη φορά εεε... αλλά νομίζω ότι είμαι αρκετά ευχαριστημένη με τον τρόπο που έγινε, εεε.. πλέον έχω ακούσει και άλλα πράγματα.. οπότε θεωρώ ότι είμαι από τους τυχερούς γονείς, σίγουρα ήταν μία δύσκολη διαδικασία και για μένα αλλά νομίζω ότι ξεπεράστηκε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, αυτά ήθελα να σας ρωτήσω, σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τη βοήθειά σας.

Ερωτώμενος: σας ευχαριστώ και εγώ πολύ.

Συνέντευξη 3

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 36

Μορφωτικό επίπεδο: Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Κρωπία

Ερευνητής: Καλημέρα σας.

Ερωτώμενος: Καλημέρα.

Ερευνητής: Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για τη βοήθειά σας στην έρευνα την οποία διεξάγω. Το θέμα της έρευνας είναι μεταβατική περίοδος του παιδιού από την οικογένεια στον Παιδικό Σταθμό. Θα θέλατε να ξεκινήσουμε;

Ερωτώμενος: Βεβαίως, είναι μεγάλη μου τιμή που με καλέσετε εδώ σήμερα, είμαι έτοιμη.

Ερευνητής: Πρώτα από όλα θα ήθελα να μάθω πόσο χρονών είναι το παιδί σας και εάν υπάρχουν άλλα παιδιά στην οικογένεια.

Ερωτώμενος: Έχω δύο παιδιά, η μεγαλύτερη κόρη μας είναι πέντε ετών και ο γιός μας που βρίσκεται στον Παιδικό Σταθμό είναι τριών.

Ερευνητής: Η κόρη σας είχε πάει σε Παιδικό Σταθμό;

Ερωτώμενος: Είχε πάει σε Παιδικό Σταθμό, η αλήθεια είναι ότι δεν είχε πάει στον ίδιο διότι μετακομίσαμε πρόσφατα στην περιοχή, ε.... οπότε τώρα με τον γιό μας ουσιαστικά είναι η πρώτη φορά που ερχόμαστε σε Παιδικό Σταθμό αυτού του Δήμου αλλά ήξερε τί είναι ο Παιδικός Σταθμός γιατί το έβλεπε και από την αδερφή του.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, δηλαδή το μικρότερο παιδί έχει μία άποψη για το πώς είναι ο Παιδικός Σταθμός. Εσείς παρόλα αυτά θελήσατε να το προετοιμάσετε με κάποιο τρόπο για αυτή τη μετάβαση που επρόκειτο να συμβεί;

Ερωτώμενος: Έχειει.... έχει μία εμπειρία σε ότι αφορά την αδερφή του γιατί την πηγαίναμε μαζί στον Παιδικό Σταθμό, έβλεπε και καταλάβαινε ότι η αδερφή του κάθεται εκεί πέρα κάποιες ώρες... μετά επέστρεφε, κάποιες φορές έφερνε κάποια

χειροτεχνία στο σπίτι.. οπότε θεωρώ ότι τον έχει βοηθήσει σημαντικά αυτό του.. βίωμα, το να το βλέπει καθημερινά, έχουμε κάνει βέβαια και εμείς ε... είχαμε κάνει συζητήσεις πριν έρθει στον Παιδικό Σταθμό για το ότι ήρθε πια η ώρα και εκείνος που μεγάλωσε να έρθει στον Παιδικό Σταθμό ε... για να μπορέσει να το επεξεργαστεί μέσα του και να είναι πιο έτοιμος και αυτός.

Ερευνητής: Μάλιστα, τον χώρο του Παιδικού Σταθμού που βρισκόμαστε τώρα, τον είχατε επισκεφτεί;

Ερωτώμενος: Ε.. Τον είχαμε επισκεφτεί όταν είχαμε κάνει την εγγραφή... ήταν μαζί μας... μας είχαν κάνει κάποια ξενάγηση στο χώρο και υπήρχαν και άλλα παιδιά, μπήκαμε σε όλες τις τάξεις, σε διάφορες ηλικίες, είχαμε γνωρίσει και τις παιδαγωγούς που θα είχε και κάπως έτσι είχαμε μία πρώτη επαφή.

Ερευνητής: Έχοντας ένα αντίστοιχο βίωμα και από το μεγαλύτερο παιδί, εκείνη την περίοδο είχατε κάποιες ανησυχίες σχετικά με το παιδί σας;

Ερωτώμενος: Η αλήθεια είναι ότι ήμουνα πιο.. θεωρούσα ότι είμαι πιο έτοιμη, βέβαια με την κόρη μου υπήρχαν κάποιες δυσκολίες στο κομμάτι της προσαρμογής, αλλά θεωρώ ότι και εγώ πλέον έχω κάποια εμπειρία για να χειριστώ καλύτερα και το δικό μου άγχος αλλά να μπορέσω και να βοηθήσω και το παιδί στο να.. ενταχθεί σωστά.

Ερευνητής: Πώς περιμένατε να λειτουργήσει το προσωπικό του Παιδικού Σταθμού κατά την περίοδο αυτής της μετάβασης σε σχέση με το παιδί σας;

Ερωτώμενος: Θα ήθελα να αγκαλιάσει το παιδί μου, ε... να δω ότι είναι πολύ δοτικές γιατί εντάξει σίγουρα μπορεί να έχει την εικόνα και από την αδερφή του αλλά όπως και να το κάνουμε είναι ένα νέο περιβάλλον για το παιδί... υπάρχουν πολλά καινούργια παιδιά... ενήλικες οι οποίοι είναι άγνωστοι σε εκείνο ακόμα... η αλήθεια είναι ότι το είχα λίγο άγχος το πώς θα αντιδράσει γιατί και η κόρη μας δεν ήταν εύκολο να προσαρμοστεί... παρόλα αυτά θεωρώ ότι εντάξει μέσα σε λογικά πλαίσια οι παιδαγωγοί έκαναν ότι καλύτερο μπορούσαν.

Ερευνητής: Κατά την περίοδο της μετάβασης, υπήρξαν τυχόν δυσκολίες από την πλευρά του παιδιού;

Ερωτώμενος: Δεν υπήρξαν εεε.. σοβαρές δυσκολίες, σίγουρα τις πρώτες ημέρες μμ... ήταν λίγο διστακτικός, βέβαια μπορώ να πω ότι οι κυρίες ήταν πάντα εκεί να.. έρθουν το καλωσορίσουνε, να του δείξουν τα παιχνίδια, ήταν πάντα δίπλα του.

Ερευνητής: Από μέρους σας, θεωρείτε ότι υπήρχε ενεργός συμμετοχή κατά τη διαδικασία της μετάβασης, χρειάστηκε κάπου να συμμετέχετε και εσείς;

Ερωτώμενος: Το πρώτο διάστημα βρισκόμουν και εγώ εντός της τάξης εε.. ήταν μία γραμμή που ακολουθεί όλος ο Παιδικός, εε... τις πρώτες μέρες ήμουν μαζί με το παιδί... ήμουν και εγώ κοντά του.. να παίξουμε μαζί, να μιλήσουμε με τις παιδαγωγούς εε...βέβαια εννοείται ότι κάποιες στιγμές έπρεπε και εγώ να απομακρύνομαι με την βοήθεια των παιδαγωγών όταν μου το ζητούσανε και όταν το ίδιο με αναζητούσε ξαναέμπαινα πάλι μέσα στην τάξη.

Ερευνητής: Μάλιστα, ο τρόπος που έγινε η μετάβαση αυτή, θα λέγατε ότι ήταν ευνοϊκός για την ομαλή ένταξη του γιού σας στον προσχολικό χώρο;

Ερωτώμενος: Εεε... θεωρώ ότι ήτανε εε... αρκετός ο χρόνος που μας δόθηκε και πιστεύω.. ότι αν χρειαζόμασταν και παραπάνω οι παιδαγωγοί μου δίνανε ε... μου δίνει την εντύπωση ότι θα τον είχαμε. Δεν χρειάστηκε όμως, ήταν νομίζω πολύ βοηθητικό που βρισκόμουν μέσα στην τάξη και για εκείνον και για εμένα βέβαια, γιατί και εγώ... και για μένα είναι δύο άγνωστες κυρίες που πρέπει να αφήσω το παιδί και με βοήθησε να τις γνωρίσω καλύτερα και να δω τον τρόπο που λειτουργούν, οπότε είμαι αρκετά ευχαριστημένη για τον τρόπο που έγινε η... μετάβαση.

Ερευνητής: Δηλαδή αν είχατε την δυνατότητα να αλλάξετε κάτι κατά τη διάρκεια αυτής της μετάβασης ή αν θα μπορούσατε να προτείνετε κάτι ούτως ώστε η όλη διαδικασία να είναι πιο ευχάριστη για το παιδί σας και για σας τί θα ήταν αυτό που θα προτείνατε;

Ερωτώμενος: Εεε.. βλέποντας εκ των υστέρων την πορεία που έχει το παιδί μου εε.. δεν νομίζω ότι θα άλλαζα κάτι γιατί.. το βλέπω αρκετά χαρούμενο και όταν έρχεται στον Παιδικό Σταθμό αλλά και στην απομάκρυνση του που φεύγουμε μαζί, οπότε νομίζω ότι η μετάβασή του έγινε αρκετά καλά για εκείνον.. και για εμένα βέβαια για να φύγουν και οι δικές μου ανησυχίες.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, κάπου εδώ ολοκληρώνουμε τη συζήτησή μας. Ήταν πολύ κατατοπιστικά όλα αυτά τα οποία μου είπατε. Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω και πάλι για το χρόνο που διαθέσατε.

Ερωτώμενος: Σας ευχαριστώ και εγώ πολύ.

Ερευνητής: Καλή σας ημέρα.

Συνέντευξη 4

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 31

Μορφωτικό επίπεδο: Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Μεγαρέων

Ερευνητής: Καλημέρα σας, καλώς ήρθατε.

Ερωτώμενος: Καλημέρα σας.

Ερευνητής: Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την προθυμία σας να με βοηθήσετε στην έρευνα αυτή που κάνω. Θέμα της έρευνας είναι η μεταβατική αυτή περίοδος από την οικογένειά σας στον Παιδικό Σταθμό, πώς αντιμετωπίστηκε από το παιδί και από εσάς. Είστε έτοιμοι να ξεκινήσουμε;

Ερωτώμενος: Ναι βέβαια είμαι έτοιμη και.. θα προσπαθήσω να σας βοηθήσω όσο περισσότερο μπορώ.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ πολύ. Πρώτα από όλα θα ήθελα να σας ρωτήσω πόσο χρόνων είναι το παιδί σας και αν υπάρχουν άλλα παιδιά στην οικογένεια.

Ερωτώμενος: Έχουμε δύο παιδιά εε... αυτό είναι το μεγαλύτερο παιδί και είναι τεσσάρων ετών και είναι η πρώτη φορά που ερχόμαστε σε Παιδικό Σταθμό διότι... τώρα με το μικρότερο, μου είναι δύσκολο να βρίσκονται και τα δύο στο σπίτι και επειδή... κρίναμε ότι σιγά-σιγά πρέπει να προετοιμαστεί και για το σχολείο και να έρθει σε μία επαφή με τα παιδιά γιατί... συνέχεια... οι συναναστροφές μας είναι κυρίως με μεγάλους. Οπότε θεωρήσαμε ότι θα του κάνει καλό να μπει σε μία οργανωμένη τάξη με άλλα παιδιά της ηλικίας του, που θα μπορέσει να του προσφέρει και γνώσεις αλλά να κοινωνικοποιηθεί και.. να μπει μέσα σε κάποια πλαίσια και όρια.

Ερευνητής: Εσείς, προετοιμάσατε το παιδί για τη μετάβαση του στο προσχολικό κέντρο και αν ναι με ποιον τρόπο το κάνατε;

Ερωτώμενος: Το είχαμε συζητήσει αρκετό καιρό πριν έρθουμε στον Παιδικό Σταθμό. Όταν μάθαμε ότι θα βρισκόμασταν σε αυτόν τον Παιδικό, περνούσαμε απ' έξω του το έδειχνα και το κουβεντιάζαμε. Είχαμε... μπει και μέσα όταν κάναμε την εγγραφή, ήταν μαζί εε... περιηγηθήκαμε στους χώρους εε.. γνωρίσαμε τις παιδαγωγούς και μας ενημέρωσαν για τον τρόπο λειτουργίας του Παιδικού Σταθμού.

Ερευνητής: Εσείς είχατε κάποιες ανησυχίες για αυτή τη μεταβατική περίοδο; Σε σχέση βέβαια πάντα με το παιδί σας.

Ερωτώμενος: Μμμ... η αλήθεια είναι ότι όπως προείπα είναι ένα παιδί που... εε... δεν έχει πολλές εε.. δεν έχει πολλές συναναστροφές με παιδιά της ηλικίας του και γενικότερα το οικογενειακό περιβάλλον..... τα ξαδέλφια του είναι μεγαλύτερα

σε ηλικία και έχει μάθει πάντα να παίζει με παιδιά πιο μεγάλα από εκείνο και ήταν ένας..εε.. μία... ένας προβληματισμός μου το αν θα μπορέσει να ενταχθεί σε έναν χώρο με παιδιά της ηλικίας του εε... αλλά ήταν και για μένα δύσκολο να τον αποχωριστώ και να τον αφήσω κάπου που δεν θα βρίσκομαι εγώ ή ο σύζυγός μου.

Ερευνητής: Πώς περιμένατε να ενεργήσει το προσωπικό του Παιδικού Σταθμού εκείνη τη μεταβατική περίοδο, δηλαδή σε σχέση με το παιδί σας που έκανε αυτήν τη νέα αρχή, τί περιμένετε να συμβεί;

Ερωτώμενος: Γεγονός είναι ότι δεν είχα ξανά... επαφή με Παιδικό Σταθμό, δεν μπορώ να πω.. ότι.. είμαι αρκετά ικανοποιημένη από τον τρόπο που έγινε γιατί όπως μου εξήγησαν και οι παιδαγωγοί αλλά και οι προϊστάμενη όταν το συζητήσαμε δεν θα... μπορούσα να.. παρευρίσκομαι μέσα στο χώρο τις πρώτες μέρες. Πράγμα που θεωρώ ότι θα δυσκόλευε αρκετά τα.. την κατάσταση και μου δημιουργούσε και μένα μεγάλη ανασφάλεια.

Ερευνητής: Τελικά εσείς πώς το βιώσατε; Υπήρξαν δυσκολίες από την πλευρά του παιδιού να ενταχθεί μέσα στην ομάδα;

Ερωτώμενος: Στην αρχή ήταν αρκετά δύσκολο.. παραπονιόταν συνέχεια, δεν ήθελε να έρθει στον Παιδικό Σταθμό, μου διαμαρτυρόταν ότι πονάει η κοιλιά του ή πονάει ο λαιμός του, έκανε εμετό πριν έρθουμε στον Παιδικό Σταθμό, τον αφήναμε με κλάματα... βέβαια αυτό... σε αυτό ίσως έπαιξε και ρόλο το ότι ήξερε ότι εγώ βρισκόμουν στο σπίτι με την αδερφή του και επηρέαζε την όλη κατάσταση.

Ερευνητής: Μάλιστα καταλαβαίνω, οι παιδαγωγοί σας βοήθησαν να ξεπεράσετε αυτές τις δυσκολίες που αντιμετωπίσατε;

Ερωτώμενος: Δεν ξέρω εάν ήταν επιλογή των παιδαγωγών ή αν απλά ήταν η γραμμή που ακολουθούν οι Παιδικό Σταθμοί. Θεωρώ.. ότι έγινε λίγο απότομα η όλη.. διαδικασία, το να μπει μέσα στην τάξη, το.. να με αποχωριστεί τόσο γρήγορα και ίσως έπαιξε και αυτό ένα σημαντικό ρόλο στην εε..σσ.. στο αρνητικό.. στην έντονη συμπεριφορά που έβλεπα από εκείνον εκείνο το διάστημα. Αλλά για να σας απαντήσω, νομίζω ότι θα μπορούσαν να είχαν ασχοληθεί περισσότερο με τον γιο μας, γιατί εκδήλωνε αρκετά έντονες... αντιδράσεις. Εντάξει, δεν λέω, σίγουρα είχα κάνει κάποιες συζητήσεις με τις κυρίες για το τί συμβαίνει μέσα στην τάξη και πώς συμπεριφέρεται, αλλά μου δημιουργούσαν την αίσθηση εεεε.... ένοιωθα σαν να υπάρχει ένα τείχος.... μία απόσταση που θέλουν να κρατήσουν και ήταν κάτι το οποίο με προβλημάτιζε.

Ερευνητής: Εσείς θεωρείτε ότι είχατε ενεργό συμμετοχή κατά τη διαδικασία της μετάβασης;

Ερωτώμενος: Όχι, δεν θεωρώ ότι μου δόθηκε αυτή η ευκαιρία, παρά τις συζητήσεις που είχα κάνει με την προϊσταμένη και με τις κυρίες... τις παιδαγωγούς.

Ερευνητής: Δηλαδή ο τρόπος με τον οποίο έγινε αυτή η μετάβαση, θα λέγατε ότι θα μπορούσε να ήταν καλύτερος για την ομαλή ένταξη του παιδιού σας στον σχολικό χώρο;

Ερωτώμενος: Πιστεύω ότι αν είχαμε τη δυνατότητα να περάσουμε λίγο χρόνο μαζί όπως... έχει τύχει να γνωρίζω και από... άλλους γονείς που σε.. άλλους Παιδικούς Σταθμούς υπάρχει αυτή η δυνατότητα, να βρίσκομαι και εγώ μέσα στην τάξη για τις πρώτες μέρες, μέσα στο χώρο... να μπορεί να με δει, ίσως... του έβγαινε λίγο πιο εύκολα το να με αφήσει και να παίξει με τα άλλα παιδιά, χωρίς να κλαίει ή να διαμαρτύρεται για αυτούς τους πόνους και φυσικά σίγουρα θα ήταν πιο εύκολο και για εμένα και πιο καθησυχαστικό φυσικά ότι θα είναι καλά το παιδί μου. Γιατί καταλαβαίνετε ότι βλέποντας τον να αντιδρά έτσι μου δημιουργούσε μεγάλη ανασφάλεια για το αν έχω πάρει τη σωστή απόφαση να το φέρω στον Παιδικό Σταθμό.

Ερευνητής: Ολοκληρώνοντας αυτήν τη συζήτηση, αν θα μπορούσατε να αλλάξετε ή και να προτείνετε ακόμα κάτι για να είναι πιο ευχάριστη η μετάβαση του παιδιού, τί θα ήταν αυτό;

Ερωτώμενος: Εε.. ναι.. σίγουρα θα ήθελα να δοκιμάσω να βρίσκομαι και εγώ μέσα στο χώρο. Δεν λέω ότι σίγουρα δεν θα είχαμε τα ίδια προβλήματα αλλά, το θεωρώ αρκετά σημαντικό και για το παιδί αλλά και για... και για εμένα, ακόμα και για να έχω μία πιο προσωπική επαφή με τις παιδαγωγούς. Πιστεύω ότι θα μπορούσαμε όλο αυτό να... είχε γίνει με πιο ήρεμο τρόπο και όχι τόσο.. εεε... βίαια όσο τελικά έγινε, γιατί η αλήθεια είναι ότι το πρώτο διάστημα είχαμε πολλές δυσκολίες στο σπίτι και με κλάματα και ίσως με εφιάλτες δεεν.. δεν μπορούσα ακριβώς να καταλάβω και νομίζω ότι έπαιξε σημαντικό ρόλο αυτό. Ίσως... ίσως αν μας είχαν ενημερώσει εκ των προτέρων για την διαδικασία αυτή να μπορούσαμε να... το συζητήσουμε για να...δούμε μήπως μπορούσε να αλλάξει κάτι.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ πολύ για την κατάθεση των εμπειριών σας.

Ερωτώμενος: Και εγώ σας ευχαριστώ...Εύχομαι να βοηθήσα, καλή συνέχεια στην έρευνα σας και ελπίζω αυτή η έρευνα να βοηθήσει στο... να αλλάξουν κάποια πράγματα σε αυτόν τον χώρο.

Συνέντευξη 5

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 27

Μορφωτικό επίπεδο: Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Κρωπία

Ερευνητής: Καλησπέρα σας.

Ερωτώμενος: Καλησπέρα σας.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ πολύ που δεχτήκατε να έρθετε να με βοηθήσετε. Όπως σας έχω ενημερώσει θα σας κάνω κάποιες ερωτήσεις στα πλαίσια της διερευνητικής μου εργασίας και είναι σημαντική η συμμετοχή σας για εμένα.

Ερωτώμενος: Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για την πρόσκληση και πιστεύω να μπορέσω να σας βοηθήσω.

Ερευνητής: Αρχικά θα ήθελα να μου πείτε τί ηλικία έχει το παιδί για το οποίο έχετε έρθει στον Παιδικό Σταθμό και αν υπάρχουν και άλλα παιδιά στην οικογένεια.

Ερωτώμενος: Είναι δύο χρονών. Είναι το πρώτο μας παιδί στην οικογένεια και γενικά στην ευρύτερη οικογένεια, οπότε καταλαβαίνετε έχουμε όλοι την προσοχή μας επάνω του.

Ερευνητής: Καταλαβαίνω-καταλαβαίνω. Ποιος ήταν ο λόγος που σας έκανε να πάρετε την απόφαση να τον φέρετε στον Παιδικό Σταθμό;

Ερωτώμενος: Ο κύριος και βασικός λόγος είναι αυτό ακριβώς, ότι.. είναι το μοναδικό παιδί στην οικογένειά μας και... δεν υπάρχουν άλλα παιδάκια για να παίξει, να.. να μάθει να συνεργάζεται με άλλα παιδάκια, να κοινωνικοποιηθεί να..γενικά να μπορέσει να είναι ένα πιο φυσιολογικό παιδί και όχι όλο με ενήλικες.

Ερευνητής: Πριν την ένταξη του στο χώρο του Παιδικού Σταθμού, είχατε συζητήσει με το ίδιο, το είχατε προετοιμάσει με κάποιο τρόπο για αυτή την αλλαγή, τη μετάβαση θα λέγαμε που επρόκειτο να γίνει;

Ερωτώμενος: Ναι βέβαια-βέβαια, το είχαμε συζητήσει τον είχαμε ενημερώσει. Εντάξει δεν ήταν και πολύ δεκτικός η αλήθεια είναι, ήθελε να είναι με τη γιαγιά και με τον παππού αλλά πιστεύω ότι δεν υπήρχαν και άλλα περιθώρια

Ερευνητής: Στην αρχή, είχατε κάποιες ανησυχίες σχετικά με το παιδί για την όλη διαδικασία της μετάβασης;

Ερωτώμενος: Βέβαια-βέβαια, είχαμε πολλές ανησυχίες, τί να σας πρωτοπώ, καταλαβαίνετε η αλλαγή ήταν μεγάλη από... από το θέμα ότι θα έπρεπε να μείνει μόνο του και πώς θα αντιμετωπίζαμε το θέμα του αποχωρισμού, από το θέμα ότι.. είναι πολύ παρά-χαϊδεμένο και ότι θέλει αμέσως πρέπει να γίνεται, από το θέμα.. ότι καμαρώνεται και δεν μιλάει καθαρά, δεν μιλάει καλά παρά τις πιο πολλές φορές δείχνει αυτό που θέλει αντί να το ζητήσει, το πώς.. θα μπορούσε να συνεννοηθεί με τις δασκάλες ή με τα άλλα παιδιά, το ότι όλα τα παιχνίδια μέχρι τώρα ήταν δικά του και δεν μοιράζεται τίποτα... ότι είναι ιδιότροπο στο φαγητό... γενικά είναι καλομαθημένο.

Ερευνητής: Πείτε μου, όταν ήρθε στον Παιδικό Σταθμό πώς περιμένατε να λειτουργήσει το προσωπικό σε όλη αυτή τη διαδικασία της μετάβασης; Δηλαδή πώς πιστεύατε ότι θα είναι οι παιδαγωγοί σε σχέση με εσάς και το παιδί;

Ερωτώμενος: Κοιτάζτε, όπως σας είπα ήτανε πολύ καλομαθημένο και... και είναι, εξακολουθεί να είναι και έχει την προσοχή όλης της οικογένειας. Βέβαια από μία μεριά με ανησυχούσε το πώς θα του φαινόταν να βρίσκεται στο χώρο όπου θα έπρεπε να μοιράζεται αυτή την προσοχή και με άλλα παιδιά αλλά και από την άλλη καταλαβαίνω ότι αυτό δεν θα ήταν εφικτό και από τις δασκάλες που θα είχαν να αντιμετωπίσουν το... το ότι το παιδί μας ήτανε μαζί με άλλα παιδιά από τα οποία... και αυτά θα είχανε θέματα. Δεν ξέρω αν με καταλαβαίνετε;

Ερευνητής: Ναι βεβαίως, παρακαλώ συνεχίστε.

Ερωτώμενος: Ναι και οπωσδήποτε άλλο το ένα παιδί και άλλο να έχεις δέκα ή δεκαπέντε παιδιά μέσα στην τάξη, που να θέλουν όλα την απόλυτη προσοχή σου. Ε, πάντως περίμενα να κάνουνε... πιστεύω ότι το καλύτερο, δεν είναι και αυτές ε..ε..υπεράνθρωποι. Θα ήθελα να δώσουν μία ιδιαίτερη προσοχή στο παιδί μου αλλά πάντα βέβαια.. με τη λογική.. εντάξει δεν μπορώ να πω ότι περίμενα την αποκλειστικότητα, αλλά βέβαια ήθελα να δείξουν αρκετή προσοχή στο παιδί, να δω ότι ενδιαφέρονται για εκείνον.

Ερευνητής: Παρατηρήσετε κάποιες δυσκολίες, κάποια αλλαγή στη συμπεριφορά του όσον αφορά το παιδί εκείνη την περίοδο;

Ερωτώμενος: Η αλήθεια είναι ότι στην αρχή υπήρξαν δυσκολίες. Πρώτα από όλα στο θέμα του αποχωρισμού, να αποχωριστούμε.. την ώρα.. που έπρεπε να τον αφήσω. Όπως σας είπα δεν έχειει... δεν είναι εξοικειωμένο με τέτοια κατάσταση, να βρίσκεται σε ένα ξένο περιβάλλον. Πάντα ήτανε μπροστά σε ένα προστατευμένο περιβάλλον είτε με εμάς είτε ήταν με τους παππούδες-γιαγιάδες.... Το μόνο

πουου.. έχω να πω σε αυτό το σημείο είναι ότι βρήκε κάπως ενδιαφέρον το ότι ήτανε μαζί και άλλα παιδάκια και είχε πολλά παιχνίδια τα οποία ήταν καινούργια και κάπου εκεί.. κάπως ξέφευγε η προσοχή του από την δικιά μου αποχώρηση, όχι βέβαια τις πρώτες ημέρες αλλά τις.... σχετικά νωρίς, δηλαδή μετά από τρεις μέρες, τέσσερις άρχισε να προσέχει τα παιχνίδια και κάπου υπήρχε το... η ευκαιρία εγώ να απομακρυνθώ.

Ερευνητής: Θεωρείτε ότι οι παιδαγωγοί βοήθησαν σε αυτό το κομμάτι, στο να ξεπεραστούν δηλαδή οι δυσκολίες που προέκυψαν;

Ερωτώμενος: Βέβαια βοήθησαν πάρα πολύ. Είναι γεγονός ότι... το πήραν, το αγκάλιασαν αμέσως, τουου.... με μεγάλη προσοχή, το βοηθήσανε ναα.. όχι τόσο πολύ να μπει σε μία ομάδα αλλά να το... το ώθησαν κατά κάποιο τρόπο να αρχίσει να παίζει με άλλα παιδάκια, να...ή με κάποια παιδάκια ή με κάποια παιχνίδια που ήταν εκεί και ήτανε.. που του προκαλούσε το ενδιαφέρον και έτσι σιγά-σιγά.. βέβαια προσπάθησαν και να... κατέβαλαν αρκετή προσπάθεια στο να μπορέσουν να καταλάβουν τί τους έλεγε και τον τρόπο πουου.. που ενεργούσε. Πιστεύω ότι έκαναν μεγάλη προσπάθεια και οι παιδαγωγοί για να μπορέσει ο μικρός να μείνει.

Ερευνητής: Η δική σας συμμετοχή στην όλη διαδικασία ποια ήταν; Είχατε την δυνατότητα να βρίσκεστε μέσα στο χώρο της τάξης ή έπρεπε να απομακρυνθείτε από αυτόν;

Ερωτώμενος: Ναι, κοιτάξτε να δείτε, όπως σας είπα τις πρώτες ημέρες ήτανε.. πολύ δύσκολα γιατί το παιδί έκλαιγε συνέχεια, εε... οι παιδαγωγοί μου είπαν ότι μπορώ να παραμείνω μέσα στο χώρο. Εεε... τις πρώτες ημέρες ήταν αρκετός ο χρόνος που παρέμεινα, βέβαια όταν ήμουνα μέσα στο χώρο προσπαθούσα και εγώ από μόνη μου ναα.. μην έχω το παιδί τόσο πολύ κοντά μου, να τοον...να τον σπρώχνω και εγώ λιγάκι να πάει να παίξει για να απομακρυνθεί εε.. και στη συνέχεια τις επόμενες ημέρες βγήκα έξω από την τάξη και εντάξει απλώς βρισκόμουν εκεί αν τυχόν χρειαστεί. Κάνα δυο φορές χρειάστηκε, όταν είδε ότι είμαι έξω εεε.. εντάξει κάπως ησύχασε. Τώρα... από κει και ύστερα εντάξει ηη.. δικιά μου βοήθεια ήταν πιο πολύ στο σπίτι με τη συζήτηση και προσπαθούσα να του τονώσω και τηην.. αυτοπεποίθησή του, ότι μπράβο ωραίο αυτό που έκανες ή... Τί έμαθες; καιαι... όχι Τί έμαθες, τί κάνατε; Πώς το κάνατε; Αν έφαγε; Τον ρώταγα αν έφαγε ή δεν έφαγε και του εξηγούσα.. του έδειχνα πώς μπορεί να φάει μόνο του ή κάτι.... εντάξει δεν ήταν εύκολο γιατί μέχρι τότε όλα αυτά τα κάναμε εμείς, δηλαδή εμείς

τον ταΐζαμε, εμείς όλα... αλλά κάναμε και εμείς μία προσπάθεια. Όμως σίγουρα-α..τα.. τη γραμμή της όλης προσπάθειας την παίρναμε από τις παιδαγωγούς.

Ερευνητής: Ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η διαδικασία της μετάβασης, θεωρείτε ότι ήταν ευνοϊκός για την ομαλή ένταξη του παιδιού;

Ερωτώμενος: Ναι, έτσι νομίζω, να σας πω, εμείς... ως γονείς είμαστε πιο.. προστατευτικοί. Οι παιδαγωγοί έχουν και τις εμπειρίες και τις γνώσεις έχουν και τους τρόπους να.. μας βοηθήσουν και εμάς αλλά και το παιδί να.. προσαρμοστούμε στην όλη υπόθεση και να ανταποκριθούμε δηλαδή να.. να μπορέσει το παιδί να ενεργεί ανάλογα και με την ηλικία του, να μην είναι τόσο... δηλαδή γιατί εμείς του φερόμαστε λες και είναι μωρό. Οι παιδαγωγοί ξέρουν πώς θα πρέπει να είναι το παιδί αυτό.. το κάθε ένα παιδί σε κάθε ηλικία, πώς να συμπεριφέρεται και μας βοηθούν στο να.. να του φερθούμε και εμείς με τον ανάλογο τρόπο.

Ερευνητής: Έχοντας ολοκληρώσει τώρα αυτή τη διαδικασία και βλέποντας τον τρόπο που έγινε η μετάβαση, αν θα μπορούσατε να αλλάξετε κάτι στον τρόπο αυτόν ή να συμπληρώσετε κάτι, τί θα ήταν αυτό που θα προτείνατε;

Ερωτώμενος: Να σας πω, δεν νομίζω ότι έχω τις γνώσεις για να κάνω συστάσεις αλλάα... εμπειρικά.. δηλαδή όχι εμπειρικά αλλά μόνο ως μητέρα, ναι, θα... και μόνο από αυτό το θέμα, θα έλεγα ότι οι παιδαγωγοί συμπεριφέρονται πολύ σωστά στα παιδιά, τα αγαπάνε, τους συμπεριφέρονται με ευγένεια ταα... πάντα τα προσέχουν, προσέχουν το να μη χτυπήσουν ή τις μεταξύ τους σχέσεις για να μην χτυπήσει το ένα το άλλο και γενικά κάνουν ότι μπορούνε και.. δεν νομίζω ότι θα μπορούσα να τους κάνω συστάσεις.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, κάπου εδώ ολοκληρώσαμε τη συζήτηση μας. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τη βοήθειά σας και για το χρόνο σας.

Ερωτώμενος: Σας ευχαριστώ πάρα πολύ και εγώ.

Συνέντευξη 6

Φύλο: Άνδρας

Ηλικία: 39

Μορφωτικό επίπεδο: Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Παιανία – Γλυκά Νερά

Ερευνητής: Καλημέρα σας.

Ερωτώμενος: Καλημέρα.

Ερευνητής: Καλώς ορίσατε, σας ευχαριστώ πολύ που ήρθατε. Όπως σας έχω ενημερώσει θα μιλήσουμε για την έρευνα που κάνω και η οποία σχετίζεται με την πρώτη περίοδο που το παιδί σας απομακρύνεται θα λέγαμε από το οικογενειακό περιβάλλον και έρχεται στον Παιδικό Σταθμό. Πρώτα απ' όλα θα ήθελα να μου πείτε πόσο χρονών είναι το παιδί σας και εάν υπάρχουν άλλα παιδιά στην οικογένεια.

Ερωτώμενος: Είναι τριών ετών, είναι ο μικρότερος στην οικογένεια. Έχω και μία μεγαλύτερη κόρη που είναι έξι ετών.

Ερευνητής: Είναι η πρώτη φορά που έρχεστε σε Παιδικό Σταθμό;

Ερωτώμενος: Ναι γιατί.. και η μεγάλη.. και τα δυο παιδιά μαζί με τη μητέρα τους τώρα ήρθαν εδώ πέρα στην Ελλάδα και η μεγάλη κόρη πήγε απευθείας στο άλλο σχολείο οπότε δεν ξέρω πώς δουλεύει ο Παιδικός Σταθμός.

Ερευνητής: Από ποια χώρα μας έρχεστε;

Ερωτώμενος: Από τη Βουλγαρία.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, θα ήθελα να σας ρωτήσω εάν είχατε ενημερώσει το παιδί σας, εάν το έχετε προετοιμάσει θα λέγαμε για αυτή την αλλαγή, που θα ερχόταν δηλαδή στον Παιδικό Σταθμό;

Ερωτώμενος: Κοιτάξετε να δείτε, του είχα πει για τον Παιδικό Σταθμό. Ότι θα πρέπει να έρθει εδώ πέρα που έρχονται και τα άλλα παιδιά γιατί και εγώ και η μάνα του εργαζόμαστε. Δεν είχα κάνει κάτι άλλο γιατί και εγώ έχω πολύ δουλειά και λείπω πολλές ώρες από το σπίτι.

Ερευνητής: Όταν αποφασίσατε να έρθετε στον Παιδικό Σταθμό, υπήρχε κάτι που σας ανησυχούσε για το παιδί κυρίως στην αρχή;

Ερωτώμενος: Όχι δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι γιατί.. εγώ που τον βλέπω με τα άλλα παιδιά έξω.. παίζει πολύ καλά. Το μόνο που με προβληματίζει είναι η γλώσσα γιατί.. δεν έχει μάθει ακόμα να μιλάει τα ελληνικά, η μητέρα του δεν μιλάει καλά ελληνικά οπότε προσπαθώ εγώ και λίγο η αδερφή του να του μιλάμε, να μπορέσουμε να βοηθήσουμε.

Ερευνητής: Πώς περιμένατε το προσωπικό του Παιδικού Σταθμού, δηλαδή οι άνθρωποι που εργάζονται εδώ, να συμπεριφερθούν αυτές τις πρώτες μέρες στο παιδί σας;

Ερωτώμενος: Να σου πω. Δεν νομίζω ότι χρειάζεται κάποια.. κάτι συγκεκριμένο να κάνουνε. Θα το καταλάβει και από μόνος του ότι πρέπει να έρχεται εδώ πέρα.

Το μόνο έτσι που... σκεφτόμουν... λίγο η δυσκολία που έχει να μιλήσει, να.. συ-
νεννοηθεί με τις κυρίες που βρίσκονται στην τάξη, ότι δεν μπορούν να.. να μιλή-
σουν μεταξύ τους.

Ερευνητής: Αυτή η δυσκολία που μου λέτε, είναι η μοναδική που παρουσίασε το
παιδί; Δηλαδή ήταν καλά με τα άλλα παιδιά; Έπαιζε; Εσάς, σας σε ήθελε κοντά
του;

Ερωτώμενος: Όχι, όχι δεν έχει κάτι άλλο. Εντάξει σίγουρα τις πρώτες μέρες έ-
κλαψε. Η μάνα του το είχε πάρει έτσι.. λίγο βαριά και εκείνη. Το σκεφτόταν και ε-
κείνη.. δεν της άρεσε.. έκλεγε και αυτή.. μιλούσαμε έτσι.. γιατί καθόταν έξω από
εδώ και περίμενε. Τωράα... όπως συμβαίνει με τα παιδιά.. εντάξει στην αρχή δεν
ήθελε... ήθελε μόνο να παίζει μόνος του από ότι μου έλεγε και η κυρία του αλλά-
α.. εντάξει μετά έπαιζε όμως.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι οι παιδαγωγοί βοήθησαν να ξεπεράσει αυτή την δυσκο-
λία που είχε το παιδί;

Ερωτώμενος: Σίγουρα τον εεε.. προσέχαν και... προσπαθούσαν να τον κατα-
λάβουν γιατί δεν.. επειδή δεν μιλάει... μπορεί να δείχνει κάποιες φορές εεε... και
νομίζω ότι και εκείνες δυσκολεύονταν αλλά τον αγαπάνε πολύ.

Ερευνητής: Εσείς βοηθήσατε με κάποιο τρόπο στην διαδικασία της μετάβασης;
Δηλαδή, οι παιδαγωγοί σας ζήτησαν να κάνετε κάτι όπως το να μείνετε μέσα στην
τάξη ή να φύγετε, για να μην σας βλέπει το παιδί ή ακόμα και κάτι άλλο;

Ερωτώμενος: Δεν ήταν εύκολο, για πολλές μέρες ήταν δύσκολο. να έρθει στον
Παιδικό Σταθμό. Την πρώτη μέρα ήμουνα εγώ μαζί του, αλλά δεν μπορούσα να
αφήσω την δουλειά μου... θα το...καταλάβει και εκείνος ότι πρέπει να έρχεται.
Μετά ήρθε με τη μάνα του γιατί οι κυρίες είπαν ότι... δεν μπορεί να μείνει μόνος
του και πρέπει να είναι κάποιος μαζί και δεν είχαν πρόβλημα που δεν μιλάει η μά-
να του ελληνικά... μου είπαν ότι ο μικρός θα ήταν καλύτερα και έτσι ήρθε εκείνη.

Ερευνητής: Ο τρόπος που έγινε αυτή η μετάβαση, δηλαδή που ήσασταν και εσείς
μέσα στην τάξη, πιστεύετε ότι ήταν καλό για το παιδί;

Ερωτώμενος: Δεν ξέρω.... Όχι δεν νομίζω ότι χρειαζόταν γιατί εκείνος... γιατί εγώ
που τον ξέρω είναι μία χαρά, δεν ήταν ανάγκη να γίνει αυτό... θα ήσαν... θα.. σί-
γουρα θα έκλαιγε στην αρχή αλλά μετά θα ήταν καλά.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, μία τελευταία ερώτηση θα ήθελα να σας κάνω. Υπάρχει
κάτι που θα θέλατε να αλλάξει ή έχετε σκεφτεί εσείς κάτι που πιστεύετε ότι θα βοη-
θούσε το παιδί να έρθει πιο ευχάριστα στον Παιδικό Σταθμό;

Ερωτώμενος: Όχι-όχι, ήταν όλα πολύ καλά και οι κυρίες που ήταν στην τάξη κάθε φορά που πήγαινα να τον πάρω πάντα μιλούσαμε και με έλεγαν τί είχε γίνει.. όχι, νομίζω ότι ήταν όλα πολύ καλά.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, σας ευχαριστώ πολύ για τη βοήθειά σας.

Ερωτώμενος: Τίποτα.

Ερευνητής: Καλή συνέχεια να έχετε.

Συνέντευξη 7

Φύλο: Άνδρας

Ηλικία: 39

Μορφωτικό επίπεδο: Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Παιανία – Γλυκά Νερά

Ερευνητής: Καλησπέρα σας.

Ερωτώμενος: Καλησπέρα σας.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ πάρα πολύ που βρίσκεστε σήμερα εδώ, όπως σας έχω εξηγήσει κάνω μία έρευνα με θέμα τη μεταβατική αυτή περίοδο από το οικογενειακό περιβάλλον στον χώρο του Παιδικού Σταθμού και το πώς το βιώνετε εσείς και το παιδί. Θα θέλατε να ξεκινήσουμε;

Ερωτώμενος: Ναι... πολύ ευχαρίστως. Είναι πολύ ενδιαφέρον το συγκεκριμένο θέμα γιατί θεωρώ ότι είναι σημαντική η πρώτη επαφή που έχει το παιδί με το σχολείο.

Ερευνητής: Αρχικά θα ήθελα να μου πείτε την ηλικία του παιδιού και αν υπάρχουν αδέρφια.

Ερωτώμενος: Ναι το παιδί μας είναι σχεδόν τριών ετών και έχουμε και άλλο ένα παιδάκι λίγο μεγαλύτερο, εκείνο είναι πέντε.

Ερευνητής: Πριν έρθετε στο χώρο του Παιδικού Σταθμού, είχατε προετοιμάσει με κάποιο τρόπο το παιδί για αυτή τη μεταβατική περίοδο; Την αλλαγή θα λέγαμε που επρόκειτο να βιώσει;

Ερωτώμενος: Το είχαμε συζητήσει και.. κατά κάποιο τρόπο είχε και.. την εμπειρία από τον μεγαλύτερο αδερφό του, βέβαια δεν... λόγω της εργασίας μας, δεν τον συνόδευε ο μικρότερος συνέχεια, ας πούμε δεν ερχόταν και ο μικρός μαζί όταν παίρναμε τον μεγάλο από τον Παιδικό Σταθμό γιατί τον κρατούσε κάποιος

αυτές τις ώρες στο σπίτι ώστε να πάμε και εμείς μετά στις εργασίες μας αλλά... όμως ήξερε ότι ο αδερφός του πάει στο σχολείο. Οπότε και εκείνος το θεωρούσε μεγάλη... το θεώρησε μεγάλη του τιμή ότι μεγάλωσε τώρα πια που θα έρθει στο σχολείο.

Ερευνητής: Εκείνη την περίοδο, την περίοδο της μετάβασης θα λέγαμε, είχατε κάποιες ανησυχίες για το παιδί;

Ερωτώμενος: Εντάξει... επειδή είχαμε και την προηγούμενη εμπειρία από το πρώτο παιδί δεν είχαμε ιδιαίτερες ανησυχίες. Αλλά και από τη φύση του... και το παιδί, από το χαρακτήρα του είναι αρκετά κοινωνικός και αρκετά δεκτικός, οπότε δεν είχαμε ιδιαίτερα θέματα να ανησυχήσουμε. Εξάλλου από μικρός έχει μάθει να παίζει με τον αδερφό του και με τα ξαδέλφια του, έχει μάθει να μοιράζεται... να... να μη χτυπάει... έχει επαφές... που πηγαίνει στην παιδική χαρά, οπότε δεν είχαμε ιδιαίτερες ανησυχίες.

Ερευνητής: Το προσωπικό του Παιδικού Σταθμού πώς περιμένατε να λειτουργήσει εκείνη την περίοδο σε σχέση με το παιδί σας;

Ερωτώμενος: Κοιτάζετε.. όπως σας είπα ο γιός μου δεν είχε... δεν είχε ιδιαίτερα θέματα, ήταν αρκετά κοινωνικός. Βέβαια ένα... κάποια ξένα πρόσωπα οπωσδήποτε πάντα δημιουργούν κάποιες αμφιβολίες, το αν θα το δεχτεί το παιδί αλλά τα πράγματα κύλησαν πάρα πολύ καλά, εξάλλου οι παιδαγωγοί ήταν φιλικές από την πρώτη στιγμή δεν είχαμε κανένα πρόβλημα.

Ερευνητής: Οπότε, θεωρείτε ότι υπήρξαν τυχόν δυσκολίες που μπορεί να προέκυψαν και που μπορεί να σας προβλημάτισαν εκείνη την περίοδο σε σχέση με το παιδί;

Ερωτώμενος: Όχι... καμία σχεδόν δυσκολία, μπήκε αμέσως μέσα στην τάξη, μετά ασχολήθηκε με τα παιχνίδια, εεε... όχι δεν είχαμε... σχεδόν καθόλου, ήταν... ήταν και το θέμα σας είπα, που είχε τις επαφές... που είχε τις εμπειρίες από τον αδερφό του που πήγαινε και θεωρούσε τον εαυτό του ότι μπορεί να τα... μπορεί να κάτσει εκεί και να παίζει και να βρει παρέα.

Ερευνητής: Θα λέγατε ότι με κάποιο τρόπο συνέβαλαν και οι παιδαγωγοί στο να ενταχθεί ομαλά το παιδί σε αυτό το καινούριο πλαίσιο;

Ερωτώμενος: Κοιτάζτε να δείτε, αυτό.. είναι βέβαιο. Γιατί εάν το περιβάλλον δεν ήταν ευχάριστο και οι παιδαγωγοί δεν ήταν έτσι.. ευχάριστες και ευγενικές σίγουρα το παιδί πιστεύω ότι θα ανέπτυσσε έτσι άλλα.. άλλη συμπεριφορά. Αλλά ήταν πολύ ενδιαφέρον το περιβάλλον και με ενδιαφέροντα παιχνίδια συν το ότι υπήρ-

χαν κι άλλα παιδάκια πουου.. που μπορεί κιόλας κάποια από αυτά να τα έχει συναντήσει στην παιδική χαρά και.. και γενικά ήταν πάρα πολύ καλά.

Ερευνητής: Στην όλη διαδικασία της μετάβασης, πιστεύετε ότι η δική σας συμμετοχή ήταν ενεργός;

Ερωτώμενος: Η δικιά μας συμμετοχή ήταν στην ουσία προτού να έρθει το παιδί στον Παιδικό Σταθμό, με τις συζητήσεις και πουου... και που είχαμε κάνει και κάποιες παραστάσεις, κάποιες έτσι... κάτι σαν.. παιχνίδια, πουου.... παίζαμε στο σπίτι ότι ας πούμε σε ένα δωμάτιο ότι είναι... ότι είναι το σχολείο και ότι.... η μαμά ήταν η δασκάλα και εγώ ο μπαμπάς που πήγαινε με το παιδάκι... και δηλαδή κάναμε μία αναπαράσταση της όλης υπόθεσης.. εεε... σε στυλ παιχνιδιού, το οποίο το παιδί το είχε ευχαριστηθεί και πιστεύω τουου... το είχε έτσι κατά κάποιο τρόπο βιώσει από μία άλλη μεριά.. και στη μεριά του παιχνιδιού. Εεε... επίσης εντάξει την πρώτη μέρα, παρέμεινα και εγώ κάποια ώρα αλλά τελικά... είπαμε με τις κυρίες ότι δεν χρειάζεται, εκείνο πουου.. εε.. κάναμε μαζί ήτανε ότι είχαμε δώσει στο παιδί ένα αντικείμενο μαζί του τοου... παιχνιδάκι που το αγαπούσε πιο πολύ και είχαμε φτιάξει και μία καρτούλα με τη μαμά και τον μπαμπά σε μία καρδούλα και του το είχαμε βάλει στην τσέπη του, να του δείξουμε ότι το αγαπάμε και ότι όποτε θελήσει να βλέπει την καρδούλα του ότι το αγαπάμε.

Ερευνητής: Τώρα που έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της μετάβασης και έχετε δει την εξέλιξη θα λέγαμε του παιδιού, πιστεύετε ότι ο τρόπος με τον οποίο έγινε η ένταξη του στον Παιδικό Σταθμό ήταν τελικά ευνοϊκός για το ίδιο το παιδί;

Ερωτώμενος: Ναι πιστεύω ότι ήταν αρκετά καλά, βέβαια για το δικό μου παιδί έτσι... γιατί τα άλλα παιδιά έβλεπα ότι... ότι έκλαιγαν αλλά ο δικός μου προσαρμόστηκε πάρα πολύ... εύκολα και.. δεν είχαμε κανένα πρόβλημα, ήταν και πολύ ευχαριστημένο και.. ένιωθε ότι έχει.... ότι έχει έτσι μία αυτοπεποίθηση ότι μεγάλωσε και μπορεί πλέον να τα καταφέρει και μόνος του.

Ερευνητής: Εάν θα μπορούσατε να αλλάξετε κάτι ή και να προτείνετε κάτι για την όλη διαδικασία της μετάβασης, για να είναι πιο ευχάριστο για το παιδί, τί θα μπορούσε να είναι αυτό;

Ερωτώμενος: Ξέρετε δεν το.. έχω σκεφτεί ιδιαίτερα γιατί ίσως επειδή το δικό μου παιδί δεν είχε ιδιαίτερα προβλήματα....ε.. δεν ξέρω... ίσως αυτό, το ότι τα παιδάκια να παίρνουν μαζί τους κάποια παιχνίδια, τα αγαπημένα τους παιχνίδια, για να μπορούν να παίξουν και.. εντάξει να παίζουνε στην αρχή πιο πολλές ώρες στην

αυλή; Δεν ξέρω να σας πω δεν το έχω σκεφτεί γιατί δεν αντιμετώπισα και ιδιαίτερα προβλήματα.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, κάπου εδώ ολοκληρώσαμε τη συζήτησή μας. Σας ευχαριστώ πολύ για τη βοήθειά σας.

Ερωτώμενος: Παρακαλώ.. ευχαρίστησή μου, ελπίζω να πάει καλά η έρευνα σας.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ πολύ, καλή συνέχεια.

Συνέντευξη 8

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 27

Μορφωτικό επίπεδο: Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Μεγαρέων

Ερευνητής: Καλημέρα σας.

Ερωτώμενος: Καλημέρα σας.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ πολύ που βρίσκεσαι σήμερα εδώ. Όπως σας έχω ενημερώσει κάνω μία έρευνα με θέμα τη μεταβατική περίοδο από την οικογένεια στον προσχολικό χώρο. Πώς το βιώνετε εσείς και το παιδί φυσικά και θα ήθελα να σας κάνω κάποιες ερωτήσεις για να με βοηθήσετε στην έρευνά μου.

Ερωτώμενος: Πολύ ευχαρίστως.

Ερευνητής: Για αρχή θα ήθελα να μου πείτε την ηλικία του παιδιού και αν υπάρχουν κάποια μεγαλύτερα ή μικρότερα αδέρφια στην οικογένεια.

Ερωτώμενος: Η κόρη μας είναι δυόμιση ετών και δεν έχουμε άλλα παιδάκια είναι το πρώτο παιδί.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, είχατε προετοιμάσει το παιδί σας για τη μετάβαση του σε αυτόν τον καινούριο χώρο του Παιδικού Σταθμού;

Ερωτώμενος: Ναι, την είχαμε ενημερώσει και είχαμε συζητήσει πάνω.. σε αυτό το θέμα αρκετές... αρκετό καιρό προτού να ξεκινήσουμε, εξάλλου όταν... έγινε η εγγραφή, την είχαμε πάρει μαζί για να.. έχει την πρώτη εικόνα και περίπου... όταν συζητάγαμε αναφερόμασταν σε αυτή την εικόνα.

Ερευνητής: Εκείνη την περίοδο μήπως είχατε κάποιες ανησυχίες για την κόρη σας λόγω αυτής της μετάβασης στο νέο χώρο;

Ερωτώμενος: Ναι, πάρα πολλές ανησυχίες είχαμε... εδώ που τα λέμε το πρώτο και το κύριο ήταν να είναι το παιδί ασφαλές, να μην.. τυχόν και χτυπήσει, πέσει και χτυπήσει ή μαλώσει με άλλο παιδί και χτυπήσει.. αυτό ήταν το πρώτο και το κύριο.. κατά δεύτερο λόγο... ήταν το πώς θα.. ανταπεξέλθουμε με τις ιώσεις και.. εντάξει από εκεί και ύστερα είχαμε και σπουδαίο πρόβλημα το πώς θα.. την αποχωριστούμε και εκείνη θα μας αποχωριστεί.. εε.. είναι αρκετά μικρή, ανησυχούσαμε γιατί και τώρα πριν λίγο καιρό είχε σταματήσει την πάνα και δεν ξέρω μήπως..... αν θα μπορέσει.. να ανταπεξέλθει δηλαδή να συνεχίσει.. αυτό... μήπως κάνει ένα πισωγύρισμα και αρχίζει πάλι και λερώνεται και.. ναι και έχει και μερικές δυσκολίες ως προς το φαγητό, γενικά εντάξει είναι ένα παιδί που είναι μοναχοπαίδι και είναι έτσι... κάπως χαϊδεμένο.

Ερευνητής: Το προσωπικό του Παιδικού Σταθμού πώς περιμένετε να ενεργήσει εκείνη την αρχική περίοδο της μετάβασης;

Ερωτώμενος: Κοιτάξτε, σίγουρα περιμέναμε να της φερθεί με αγάπη. Να τοο... με κάποιο τρόπο να την αγκαλιάσει.. με αγάπη και με ενδιαφέρον, να δώσει σημασία στην προσωπικότητα της... να δει τί της αρέσει και.. εντάξει έχει και τις ιδιαιτερότητές της να προσέξει αυτές τις ιδιαιτερότητες δηλαδή όταν λέω ιδιαιτερότητες εε... δεν της αρέσει να ακούει φωνές... να της μιλάνε έντονα.... έχουμε μάθει να μιλάμε πιο χαμηλόφωνα και ήρεμα στο σπίτι και.. όταν υπάρχουν φωνές το παιδί... νιώθει κάπως άσχημα, δεν θα έλεγα ότι είναι ιδιαίτερα εσωστρεφές, κάνει παρέα με άλλα παιδάκια αλλά όχι τόσο πολύ και θα ήθελα οι παιδαγωγοί να βοηθήσουν σε αυτό το σημείο.

Ερευνητής: Κατά την περίοδο της μετάβασης, παρατηρήσατε τυχόν δυσκολίες από την πλευρά του παιδιού;

Ερωτώμενος: Τις πρώτες μέρες υπήρξαν... εντάξει το περιμέναμε άλλωστε αυτό, είχαμε και εμείς τις ανησυχίες μας και δεν ξέρω κατά πόσο το επηρεάζαμε γιατί.. κάναμε και συζητήσεις και.. τα παιδιά όπως και να το κάνεις όλο και κάτι ακούνε. Υπήρχαν βέβαια και από τους.. γονείς μας δηλαδή τους παππούδες και τις γιαγιάδες, η αντίρρησή του να την φέρουμε στον Παιδικό Σταθμό και.. το άκουγε εε.. αλλά εντάξει, από την άλλη μεριά το παιδί ήρθε και είδε άλλα παιδάκια εδώ και παίζανε και είχαν και τα παιχνίδια και.. κατά κάποιο τρόπο ήθελε. Βέβαια οι πρώτες μέρες ήταν δύσκολες.

Ερευνητής: Για ποιο λόγο λέτε ότι ήταν δύσκολες, δηλαδή τί ήταν αυτό το οποίο σας προβλημάτισε σε σχέση με το παιδί;

Ερωτώμενος: Κυρίως ήταν δύσκολες ως προς.. τις ώρες του ότι... τις ώρες του αποχωρισμού το παιδί έκλαιγε, όχι όμως πάρα πολύ αλλά φαινότανε ότι στενοχωριόταν και έκλαιγε... δηλαδή τις πρώτες-πρώτες ημέρες έκλαιγε και μεε.. αναφιλητά την πρώτη και δεύτερη μέρα, μετά.. καταλάγιασε το πράγμα. Εεμ.. τις πρώτες μέρες πάντως ήταν δύσκολα... και.. όταν ερχόμασταν να το πάρουμε σεε... εξακολουθούσαμε να το βλέπουμε ότι ήταν εε... κάπως, έτσι σε μία άκρη.... κάπως, σαν να μην συμμετείχε και πάρα πολύ. Τις πρώτες μέρες όμως μετά σιγά-σιγά συνήθισε και άρχισε.... ήταν πιο ανοιχτό.

Ερευνητής: Θεωρείτε ότι οι παιδαγωγοί έπαιξαν κάποιο ρόλο στο να ξεπεραστούν αυτές οι δυσκολίες;

Ερωτώμενος: Εεε.. ναι όσο και να ήταν και η δικιά μας πιστεύω η συμβολή δηλαδή με τις συζητήσεις στο σπίτι εε.. οι παιδαγωγοί έπαιξαν τον κύριο ρόλο, βέβαια μαζί με τους συνομηλίκους... να το λέμε και αυτό γιατί και το ένα παιδί με το άλλο επηρεάζεται. Εε.. οι παιδαγωγοί... η φιλικότητα τους και το ενδιαφέρον τους πιστεύω ότι υπήρξαν καταλυτικά στο να απαλύνουν τον αποχωρισμό και το παιδί.. έβλεπε ότι όταν φεύγαμε εμείς είχε την προσοχή τους και το ενδιαφέρον τους και σιγά-σιγά ήταν... ήταν πολύ δεκτική με τις παιδαγωγούς.

Ερευνητής: Η συμμετοχή σας στη διαδικασία της μετάβασης, ποια ήταν; Είχατε τη δυνατότητα να παραμείνετε μέσα στο χώρο ή σας ζητήθηκε να απομακρυνθείτε;

Ερωτώμενος: Όχι στο.... στον Παιδικό Σταθμό δεν μας.. άφησαν να μπούμε μέσα στο χώρο. Εε.. η πολιτική του Παιδικού Σταθμού είναι να.. αφήνουμε το παιδί στην πόρτα.... υπήρξαν κάποια.... δηλαδή στη... όταν στην προσέλευση εε.. ήταν ολιγόλεπτη η παραμονή μας και ύστερα μας απομάκρυναν, παρόλο που.. πολλές φορές το παιδί αρνείτο ή... είχε ενδοιασμούς ή δεν ξέρω πώς να το πω δεν-δεν ήθελε, δεν ήθελε και έκλαιγε.

Ερευνητής: Ο τρόπος που έγινε η μετάβαση θα λέγατε ότι ήταν ευνοϊκός για να ενταχθεί ομαλά το παιδί στο χώρο του Παιδικού Σταθμού;

Ερωτώμενος: Να σας πω... πέρα από το θέμα συμπεριφοράς των παιδαγωγών, εε.. που ήτανε πάρα πολύ καλός. Νομίζω ότι αυτή η πολιτική του Παιδικού Σταθμού, γιατί έχω συζητήσει και με άλλους γονείς εε.. δεν είναι σωστή.... δηλαδή έχω ακούσει ότι σε άλλους Παιδικούς Σταθμούς αφήνουν τους γονείς τις πρώτες μέρες να.. παρευρίσκονται μέσα στο χώρο και να... καθησυχάζουν το παιδί τους. Εμάς δεν μας αφήσανε, αυτό μου.. προξένησε... έτσι κάποια συναισθήματα άσχημα... και με ανησυχούσε πιο πολύ το ότι άφησα το παιδί και έφυγα ενώ εκείνο έκλαιγε.

Ερευνητής: Εάν μπορούσατε να αλλάξετε κάτι στην όλη διαδικασία ή να προσθέσετε κάτι για να είναι πιο ομαλή και ευχάριστη η μετάβαση για το παιδί, τί θα ήταν αυτό που θα προτείνατε;

Ερωτώμενος: Εε... νομίζω, ότι θα ήταν καλό... πριν... πριν ακόμα έρθει το παιδί για πρώτη φορά ξέχωρα από την ημέρα, την πρώτη μέρα, που κάναμε την εγγραφή, θα έπρεπε να είχε.. να είχε προηγηθεί μία ημέρα, δηλαδή όπως εμείς τώρα κάνουμε μία συνέντευξη έστω και ολιγόλεπτη να υπήρχε μία... ολιγόλεπτη συνάντηση με την παιδαγωγό που θα αναλάμβανε το παιδί, ούτως ώστε να δώσουμε περισσότερες πληροφορίες για το παιδί μας... και για τις ιδιαιτερότητες που μπορεί να έχει και έτσι η παιδαγωγός να είναι πιο ενημερωμένη και να... εε. μπορεί να βοηθήσει το παιδί εφόσον δεν μας αφήνουν να μπούμε μαζί μέσα στην τάξη, ή... να μας άφηνε να μπούμε μέσα στην τάξη και να παραμείνουμε για... κάποιο εύλογο χρονικό διάστημα μέχρι να καθησυχάσουμε το παιδί και να μη νιώθει ότι το έχουμε εγκαταλείψει, ότι το φέραμε και το αφήσαμε.

Ερευνητής: Πολύ ωραία αυτά που μου είπατε, κάπου εδώ ολοκληρώθηκε η συζήτηση μας. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ που με βοηθήσατε στην έρευνά μου.

Ερωτώμενος: Και εγώ σας ευχαριστώ για την πρόσκληση.

Ερευνητής: Να είσαστε καλά, καλή συνέχεια και πάλι ευχαριστώ.

Συνέντευξη 9

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 34

Μορφωτικό επίπεδο: Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Μεγαρέων

Ερευνητής: Καλημέρα σας.

Ερωτώμενος: Καλή σου μέρα.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ που ήρθατε. Όπως σας έχω ενημερώσει κάνω μία έρευνα με θέμα την περίοδο της μετάβασης από το οικογενειακό στο προσχολικό περιβάλλον και πιο συγκεκριμένα πώς το βιώνετε εσείς και το παιδί σας. Θα θέλετε να ξεκινήσουμε;

Ερωτώμενος: Ναι βεβαίως. Σε ευχαριστώ πάρα πολύ που με κάλεσες... θεωρώ ότι είναι ένα πάρα πολύ λεπτό και σημαντικό ζήτημα για τα παιδιά, ιδίως όταν γίνε-

ται για πρώτη φορά γιατί... και εμείς οι γονείς δεν τα ξέρουμε όλα... και νομίζω ότι... θα ήθελα να μου... τα αποτελέσματα να μου τα στείλετε και μένα να τα δω διότι ξέρετε και εγώ είμαι ψυχολόγος και με ενδιαφέρει πάρα πολύ αυτό το θέμα.

Ερευνητής: Ευχαρίστως, πρώτα από όλα θα σας ρωτήσω την ηλικία του παιδιού σας και αν είναι το πρώτο στην οικογένεια ή υπάρχουν και καλά παιδιά.

Ερωτώμενος: Ο γιός μου έχει κλείσει τα τρία, είναι το μεγαλύτερο παιδί στην οικογένεια, έχουμε και ένα μικρότερο κοριτσάκι που είναι δύο ετών. Είναι η πρώτη φορά που τον φέρνω στον Παιδικό Σταθμό εε... και ήρθαμε και λόγω δουλειάς και λόγω του ότι η μικρή είναι ακόμα στο σπίτι γιατί θεωρώ ότι δεν είναι ακόμα σε ηλικία να έρθει στον Παιδικό Σταθμό και... είναι δύσκολο να τα έχουμε και τα δύο στο σπίτι...και με την δουλειά κιάλας, καταλαβαίνεις.

Ερευνητής: Είχατε προετοιμάσει το παιδί σας για αυτή την αλλαγή στην ζωή του, δηλαδή για τη μετάβαση του στον προσχολικό χώρο;

Ερωτώμενος: Η αλήθεια είναι ότι τον είχα προετοιμάσει και... καταλαβαίνετε ότι και λόγω επαγγέλματος είχαμε κάνει πολλές συζητήσεις πάνω σε αυτό το θέμα γιατί... ήθελα να είναι προετοιμασμένος. Είναι ένα παιδί το οποίο... είναι πολύ κλειστό και ντροπαλό, σε αυτό έχει μοιάσει στον πατέρα του και ανησυχούσα πάρα πολύ και εγώ και ο σύζυγός μου για το πώς θα βιώσει αυτή τη διαδικασία διότι ήταν συνέχεια με εμάς και με τους γονείς μου.

Ερευνητής: Δηλαδή οι ανησυχίες σας εκείνη τη μεταβατική περίοδο ήταν μόνο στο κομμάτι του αποχωρισμού ή υπήρχαν και κάποιες άλλες ανησυχίες εκ μέρους σας σε σχέση με το παιδί;

Ερωτώμενος: Όχι, κυρίως... αυτή ήταν η κύρια ανησυχία μου. Δεν με τρομάζει τόσο πολύ το να χτυπήσει ή να μαλώσει με κάποιο άλλο παιδί.... αυτό είναι κάτι το οποίο μέσα στα πλαίσια της κοινωνικοποίησης θα συμβεί και εξάλλου ήταν και ένας λόγος που τον έφερα εδώ για να μπορέσει να κοινωνικοποιηθεί, να ξεδιπλωθεί δηλαδή.. να μην είναι τόσο ντροπαλός και να βρίσκετε και με παιδιά της ηλικίας του. Αυτό που με ανησυχούσε ήταν το πώς θα βιώσει μέσα του ότι η μαμά και ο μπαμπάς τον αφήνουμε σε άλλο χώρο που δεν βρίσκονται εκείνοι, γιατί... όπως σας είπα είναι αρκετά κλειστός και δεν ήξερα πώς θα αντιδράσει σε όλο αυτό.

Ερευνητής: Εσείς πώς περιμένατε να συμπεριφερθεί το προσωπικό, να λειτουργήσει δηλαδή εκείνες τις πρώτες ημέρες;

Ερωτώμενος: Η αλήθεια είναι ότι δεν ήταν εύκολα τα πράγματα. Από την πρώτη μέρα που ήρθαμε μαζί με το παιδί μπήκαμε μέσα και... είδαμε μία μεγάλη ανα-

στάτωση, ήταν όλα τα παιδιά σε μία τάξη, όλες οι ηλικίες και εκεί γινόταν ηη.. η υποδοχή. Οπότε καταλαβαίνεις ότι ήταν πάρα πολλά τα παιδιά, κάποια έπαιζαν, κάποια έκλαιγαν, υπήρχαν πολλοί ενήλικες μέσα στις τάξεις... ήταν μία... σοκαριστική εικόνα και για μένα και για εκείνον. Οπότε θα ήθελα... έτσι για πρώτη φορά να είναι λίγο πιο ήρεμα τα πράγματα... αυτό που βιώσαμε δεεν... ήταν καθόλου ευχάριστο και με έκανε να νιώσω μεγάλη ανασφάλεια... θα ήθελα όπως σου είπα και πριν από λίγο να είναι πιο... πιο ήρεμα τα πράγματα, να υπάρχει η δυνατότητα να μιλήσω με τις παιδαγωγούς... να είναι πιο... να υπάρχει η δυνατότητα να γνωρίσουν καλύτερα το παιδί, να πούμε κάποια πράγματα έτσι λιγότερο.. πιο προσωπικά να το πω.. το θεωρώ αρκετά.. αρκετά σημαντικό και για να γνωρίσω και εγώ την παιδαγωγό που.. στην οποία θα αφήσω το παιδί αλλά και για το παιδί μου για.. να μπορέσει να έχει μία.. μία πιο προσωπική στιγμή με την παιδαγωγό του.

Ερευνητής: Μάλιστα, αντιμετωπίσατε κάποιες δυσκολίες από τη μεριά του παιδιού εκείνο το χρονικό διάστημα;

Ερωτώμενος: Κοιτάξτε να δείτε, όλο αυτό.. που είδαμε πουου..βιώσαμε σαν πρώτη εικόνα, η αλήθεια είναι ότι επηρέασε πάρα πολύ τον γιο μας. Βέβαια... καταλαβαίνετε ότι το συζητήσαμε πάρα πολύ στο σπίτι, προσπαθούσα να τον κάνω να εκφράσει τα συναισθήματά του και τί είναι αυτό που τον ενοχλούσε αλλά.. ήταν πολύ δύσκολο. Τον πρώτο καιρό ήταν συνέχεια αναστατωμένος από εφιάλτες και μου παραπονιόταν ότι δεν θέλει να έρθει στον Παιδικό Σταθμό οπότε... ήταν πολύ δύσκολο και για εκείνον αλλά και για εμένα και τον σύζυγο μου, γιατί ήταν η πρώτη φορά που τον φέρναμε και δεν ήξερα αν κάνω καλά... βλέποντας αυτές τις συνθήκες... ότι δεν ξέρω αν κάνω καλά που τον έφερα.

Ερευνητής: Νομίζετε ότι οι παιδαγωγοί βοήθησαν το παιδί να ξεπεράσει αυτές τις δυσκολίες και εσάς τις δικές σας αναστολές;

Ερωτώμενος: Κοίταξε, θα σου πω. Εγώ εξ αρχήςμίλησα με την παιδαγωγό του γιου μου και μου εξήγησε ότι αυτή.. είναι η γραμμή που ακολουθεί ο Παιδικός Σταθμός. Βέβαια επειδή είναι ένας άνθρωπος όπουου.. αμέσως μόλις το ζήτησα μου έδωσε τη δυνατότητα να μιλήσουμε ναα.. συζητήσουμε, μου έδειξε δηλαδή κατά κάποιον τρόπο ενδιαφέρον και... συζητήσα λίγο μαζί της και από τα λίγα που είπαμε καταλάβα.. με έκανε να νιώσω ασφάλεια και σιγουριά ότι θα είναι κοντά στο παιδί και ήταν κάτι από το οποίο πιάστηκα μέσα σε όλο αυτό που γινόταν, ήταν αυτό το οποίο μου είπε ότι τουλάχιστον θα βρίσκεται σε καλά χέρια.

Ερευνητής: Δηλαδή εσείς τελικά είχατε ενεργό συμμετοχή σε όλη τη διαδικασία της μετάβασης;

Ερωτώμενος: Όχι, δεν θεωρώ ότι είχα ενεργό συμμετοχή.. σίγουρα καταλαβαίνετε ότι.. και λόγω του επαγγέλματός μου κάποια πράγματα για μένα είναι πολύ σημαντικά. Θα ήθελα να γίνει πιο.. ομαλά αυτή.. ηη... η μετάβαση όπως λες και εσύ, να έχω τη δυνατότητα να παραμείνω μέσα στο χώρο ναα.. μιλήσουμε λίγο παραπάνω... δηλαδή εντάξει εγώ μπορεί με κάποιο τρόπο να το έκανα με την παιδαγωγό αλλά ίσως δεν είχαν όλοι οι γονείς την ίδια δυνατότητα γιατί.. ήταν πραγματικά πολλά παιδιά μέσα σε εκείνο το χώρο και.. πιστεύω ότι θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί κάποια ζητήματα που προέκυψαν.

Ερευνητής: Οπότε τελικά εσείς θα λέγατε ότι η διαδικασία με την οποία έγινε η μετάβαση θα μπορούσε να ήτανε πιο ευνοϊκή για το παιδί;

Ερωτώμενος: Ναι βέβαια θεωρώ ότι.. όπως σας είπα, ότι αν υπήρχε λίγος χρόνος που θα περνούσαμε μαζί μέσα στην τάξη, γιατί εντάξει δεν γίνεται ναα... και εγώ δεν ένιωθα ασφάλεια να ανοίξω την πόρτα να αφήσω το παιδί και να φύγω, να το αφήσω σε έναν άνθρωπο που δεν γνωρίζω, αλλά και βέβαια δεν γνώριζε και το ίδιο το παιδί εε.. ήταν.. σας έχω πει ότι είναι αρκετά συνεσταλμένο παιδί και σίγουρα ήταν κάτι το οποίο τον τραυμάτισε οπότε θεωρώ ότι αν υπήρχε αυτή η δυνατότητα να υπάρχει μία πιο άμεση επαφή για... έστω και για λίγο χρονικό διάστημα θα είχαμε αποφύγει πολλές δυσκολίες, δεν ξέρω... ίσως παίζει και κάποιο ρόλο πόσες παιδαγωγοί είναι σε κάθε τάξη, τί να σας πω;

Ερευνητής: Δηλαδή αν είχατε τη δυνατότητα να αλλάξετε κάτι.....

Ερωτώμενος: Ναι-ναι, θα ήταν η παραμονή μου στο χώρο για περισσότερο χρονικό διάστημα.

Ερευνητής: Μήπως έχετε και κάτι άλλο να προτείνετε ώστε να είναι πιο ευχάριστη αυτή η μετάβαση για το παιδί;

Ερωτώμενος: Πέρα από αυτό.. θα είναι... θα ήθελα, ας πούμε κυρίως αυτές τις πρώτες μέρες που είναι πολύ λεπτές οι ισορροπίες, ίσως θα ήταν καλύτερα η κάθε παιδαγωγός να βρίσκεται στην τάξη της ώστε να μην.. μιλάμε για ένα τέτοιο μεγάλο αριθμό παιδιών μέσα σε μία αίθουσα γιατί.. όπως και να το κάνουμε και αυτό φέρνει μία επιπλέον ένταση και σίγουρα έπαιξε και αυτό το ρόλο του. Επίσης... ίσως να βοηθούσε... το ναα.. τα καινούργια παιδιά να μην έρχονται όλα μαζί την ίδια ώρα αλλά ναα.. χωρίζονται και να έρχονται με κάποια χρονική διαφορά έτσι ώστε να υπάρχει και κάποιος χρόνος γνωριμίας.

Ερευνητής: Κάπου εδώ ολοκληρώσαμε. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για την κατάθεση των εμπειριών σας.

Ερωτώμενος: Και εγώ σας ευχαριστώ πολύ και ελπίζω να σας βοηθήσα.

Συνέντευξη 10

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 37

Μορφωτικό επίπεδο: Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Μεγαρέων

Ερευνητής: Καλημέρα σας.

Ερωτώμενος: Καλημέρα.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ πολύ που βρίσκεστε εδώ σήμερα. Όπως σας έχω ενημερώσει κάνω μία έρευνα σε σχέση με τη μεταβατική αυτή περίοδο που βιώνουν τα παιδιά και οι γονείς από το οικογενειακό περιβάλλον στο χώρο του Παιδικού Σταθμού. Είναι πολύ σημαντικό που βρίσκεται σήμερα εδώ και με βοηθάτε σε αυτή την έρευνα. Θα ήθελα να σας κάνω κάποιες ερωτήσεις είσαστε έτοιμη να ξεκινήσουμε;

Ερωτώμενος: Ναι πολύ ευχαρίστως και εγώ... θέλω να σου πω ότι σε ευχαριστώ πάρα πολύ που ζητάς τη γνώμη μου και παίρνω μέρος σε αυτό γιατί.. πιστεύω ότι με αυτό τον τρόπο μπορεί να βελτιωθούν και κάποια πράγματα.

Ερευνητής: Αρχικά θα ήθελα να μου πείτε την ηλικία του παιδιού και εάν υπάρχουν κάποια αδέρφια μικρότερα ή μεγαλύτερα.

Ερωτώμενος: Η κόρη μας είναι δυόμιση ετών και όχι δεν έχει... δεν έχουμε άλλα παιδάκια, είναι το μοναδικό.

Ερευνητής: Πριν έρθετε στον Παιδικό Σταθμό, είχατε συζητήσει... είχατε προετοιμάσει με κάποιο τρόπο το παιδί σας για αυτή τη μετάβαση που θα βίωνε στο προσχολικό κέντρο;

Ερωτώμενος: Ναι...είχαμε αναφερθεί στο θέμα... όχι βέβαια εκτεταμένα αλλά το είχαμε... συζητήσει, απλώς έχει και κάτι άλλα ξαδερφάκια εε... που πηγαίνουν και εκείνα στον Παιδικό Σταθμό και.. όταν βρισκόμασταν προσπαθούσαμε να.. να κάνουμε συζήτηση μαζί τους ώστε να ακούει το παιδί ότι.. τί κάνουν στον Παιδικό Σταθμό και να αποκτήσει έτσι σιγά-σιγά μία.. μία άποψη.

Ερευνητής: Την πρώτη αυτή περίοδο είχατε κάποιες ανησυχίες για το πώς θα βιώσει η κόρη σας αυτή την μετάβαση στο νέο χώρο;

Ερωτώμενος: Ναι είχαμε ανησυχίες, είχαμε ανησυχίες γιατί μέχρι εε.. πρότινος ήταν μόνη της.. στο σπίτι με τη μαμά και με τον μπαμπά. Εγώ ως μητέρα δεν εργαζόμουν, είχα άδεια και το παιδί είχε την... απόλυτη προσοχή μου, εε.. είχε ένα ωράριο πουου.. ξυπνούσε ότι ώρα ήθελε, δεν ήταν υποχρεωμένο να σηκωθεί πρωί, ότι ώρα να παίξει.. να φάει... δηλαδή ήταν σε αρκετά ελεύθερο ωράριο και.. προβληματιζόμασταν το... πώς θα ξεκινήσει. Επίσης και πώς θα..το... θα μας αποχωριστεί. Εντάξει δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολο παιδάκι αλλά... πάντα όταν βρίσκεται σε ένα νέο περιβάλλον θέλει το χρόνο της.

Ερευνητής: Αυτή την αρχική περίοδο, την περίοδο της μετάβασης όπως λέμε, πώς περιμένετε να λειτουργήσει το προσωπικό του Παιδικού Σταθμού σε σχέση με το παιδί σας;

Ερωτώμενος: Κοιτάζτε ήθελα ναα... σίγουρα θα ήθελα να τοο.. αγκαλιάσει μεε... ενδιαφέρον, να της δείξει το ενδιαφέρον στο να την.. γνωρίσει καλύτερα, να γνωρίσουν τη...την προσωπικότητά της, τί της αρέσει και τί όχι και να της φερθούν ανάλογα... και να της φερθούν ανάλογα.

Ερευνητής: Παρατηρήσατε τυχόν δυσκολίες από την πλευρά του παιδιού εκείνη την μεταβατική περίοδο;

Ερωτώμενος: Όπως σου είπα και πριν, είναι αρκετά... ντροπαλή στην αρχή. Εε-εε.. δεν λέω ότι είναι αντικοινωνική, αλλά σίγουρα είναι το... δηλαδή θέλει το χρόνο της για ναα.. μπορέσει να λειτουργήσει μέσα σε ένα καινούργιο χώρο και επειδή είναι και τόσο μικρή πολλές φορές.... νομίζω ότι πρέπει να την γνωρίζεις καλά για να μπορέσεις ναα.. την καταλάβεις γιατί.. δεεν.. μπορεί και να εκφράσει αυτό που θέλει... δηλαδή αν νιώσει ότι.. κάπως.... ιδιαίτερα..... μπορεί να μείνει απομονωμένη σε ένα μέρος και να μη μιλάει.. θα πρέπει να την πλησιάσεις και να τον ρωτήσεις και να αρχίσεις να της μιλάς για να μπορέσει ναα..να ανταποκριθεί και να προχωρήσει. Εντάξει και είναι.. έχει ιδιαιτερότητες όσον αφορά το φαγητό, εε.. μέχρι τώρα εμείς το ταΐζαμε στο σπίτι, δεν.. ξέρω.. τώρα... και βέβαια όχι σε όλα τα φαγητά, έχει ιδιαιτερότητες, δεν ξέρω τώρα.. πώς... αν θα μπορέσει να τρώει μόνο της ή αν θα τη ταΐζουν, γενικά δηλαδή επειδή είναι και πρώτη φορά είχα και έχω ακόμα η αλήθεια είναι ανησυχίες αλλά πιστεύω ότι σιγά-σιγά τα έχουμε βάλει όλα τα πράγματα σε μία σειρά.

Ερευνητής: Θα λέγατε ότι οι παιδαγωγοί βοήθησαν με κάποιο τρόπο να ξεπεραστούν οι τυχόν δυσκολίες που προέκυψαν;

Ερωτώμενος: Είναι γεγονός ότι..... θα πρέπει να πω ότι οι παιδαγωγοί είναι πολύ ευγενικές και πολύ... φαίνονται να έχουν ενδιαφέρον για τα παιδιά...και μάλιστα πολύ ενδιαφέρον, θα ήθελαν να... απασχοληθούν, να δώσουν.... να δείξουν δηλαδή όχι να δείξουν, να... δώσουν πιο πολύ χρόνο στο.. στην επαφή με το κάθε παιδί. Όμως ηη... προσέλευση τις πρώτες ημέρες, αυτή η ομαδική κατά κάποιο τρόπο προσέλευση διαφορετικών.. παιδιών, με διαφορετικούς χαρακτήρες και... μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα δεν τους αφήνει ιδιαίτερα περιθώρια το να ασχοληθούν με ένα-ένα παιδί, αυτό τουλάχιστο... είχα καταλάβει εγώ και αυτό νομίζω και τώρα. Δίνουν χρόνο, αλλά πιθανόν να χρειάζονται.... τους χρειαζόταν περισσότερο χρόνο να αφιερώσουν σε κάθε παιδί και κάθε παιδί τώρα όταν έρχεται στον Παιδικό Σταθμό και βλέπει άλλα παιδάκια που... κλαίνε και.. κάνουν.. και έχουν μία συμπεριφορά σχετικά με τον αποχωρισμό, ε, επηρεάζεται. Πιστεύω ότι κάπως θα έπρεπε να γίνει αυτό το πράγμα, να..... δηλαδή να μη βλέπει το παιδί αυτές τις εικόνες με το που έρχεται στον Παιδικό Σταθμό. Όσο ενδιαφέρον και να δείξει η παιδαγωγός όταν υπάρχουν τριγύρω άλλα παιδιά δημιουργεί αρνητικά συναισθήματα στο παιδί.

Ερευνητής: Την δική σας συμμετοχή στην διαδικασία της μετάβασης θα την χαρακτηρίζατε ενεργό σε ότι αφορά το χώρο του Παιδικού Σταθμού; Δηλαδή σας δόθηκε η ευκαιρία να παραμείνετε στο χώρο της τάξης μαζί με το παιδί ή έπρεπε να απομακρυνθείτε από αυτόν;

Ερωτώμενος: Εε.. κοιτάζτε δεν μας άφησαν για να μείνουμε μέσα στην τάξη. Όπως μας είπαν ηη.. στάση του Παιδικού Σταθμού είναι οι γονείς να αφήνουν τα παιδιά, να τα αποχαιρετούν στην πόρτα και να φεύγουν, ότι το διαχειρίζονται μόνοι τους οι παιδαγωγοί. Βέβαια.. εγώ περίμενα απέξω, γιατί είχα τις ανησυχίες μου αλλά.. δεν με φώναξε κανένας, για να μπω μέσα να... κοιτάξω για το παιδί, αν.. αν ησύχασε, αν... ή πόση ώρα κράτησε η ανησυχία του και το κλάμα του.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, έχοντας ολοκληρώσει πλέον αυτή την αρχική μετάβαση που βιώσατε με το παιδί, θα λέγατε ότι ο τρόπος με τον οποίο έγινε ήταν ευνοϊκός για την ομαλή ένταξη του παιδιού στον προσχολικό χώρο;

Ερωτώμενος: Εεε.. όχι, δεν θα μπορούσα να το πω αυτό. Δεν νομίζω ότι.. θα ήταν ότι καλύτερο. Θα μπορούσε να...να γίνει κάτι άλλο για τα παιδιά. Όχι από.. και πάλι σας λέω, όχι ότι από την μεριά των παιδαγωγών... από τη στάση του Παι-

δικού Σταθμού. Δεν ξέρω τώρα αν.. είναι θέμα του Παιδικού Σταθμού ή γενικότερα είναι του συστήματος, εε.. νομίζω ότι θα μπορούσαν να γίνουν καλύτερα τα πράγματα.

Ερευνητής: Ολοκληρώνοντας τη συζήτησή μας, εάν μπορούσατε να αλλάξετε κάτι ή και να προτείνετε κάτι για να γίνει πιο ευχάριστη αυτή η μετάβαση, τί θα ήταν αυτό που θέλατε;

Ερωτώμενος: Πιστεύω.... ότι εφόσον ο Παιδικός Σταθμός, από ότι έχω δει, έχει έναν χώρο αρκετά μεγάλο.. εε.. και μέσα στην αίθουσα της υποδοχής αλλά και έξω στην αυλή εε.. θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για κάτι καλύτερο.. δηλαδή εάν μπορούσαν τα παιδιά τις πρώτες ημέρες να ταα... εφόσον δεν αφήνουν τους γονείς, να φέρνουμε τα παιδιά και να τα φέρουμε στην αυλή ή μέσα στο μεγάλο χώρο της υποδοχής που μπορεί να υπάρχουν κάποια.. παιχνίδια τα οποία όμως παιχνίδια... αυτά, σαν έξω στην αυλή πουου.. θυμίζουν παιδική χαρά, εάν τα παιδιά ερχόντουσαν μέσα και ήταν σε ένα συλ..... ότι πάμε σε ένα χώρο σαν έναν παιδότοπο ή σαν μια παιδική χαρά θα.. θα ήταν πιο θετικό για τα παιδιά και θα τοο.. περνάνε σαν παιχνίδι.... σαν ευχάριστη ώρα και εντάξει με τις μέρες σιγά-σιγά θα μπορούσαν να μπουν και στις τάξεις και ναα.. να ακολουθηθεί το... κανονικό πρόγραμμα, αλλά νομίζω ότι αυτό αν γινόταν έτσι πιο ευχάριστα σαν παιχνίδι, παιδική χαρά, θα ήταν πιο ευχάριστο για τα παιδιά και ίσως να μην.... ε... να... και εφόσον δεν μας αφήνουνε και μας να μπούμε μέσα, ότι θα ήταν καλύτερα.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, σας ευχαριστώ για τη βοήθειά σας, που μοιραστήκατε αυτές τις πληροφορίες μαζί μου.

Ερωτώμενος: Παρακαλώ.. μακάρι να σας βοήθησα.

Ερευνητής: Σίγουρα με βοηθήσατε. Σας ευχαριστώ πολύ, καλή συνέχεια.

Ερωτώμενος: Καλή συνέχεια και σε εσάς.

Συνέντευξη 11

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 42

Μορφωτικό επίπεδο: Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Κρωπία

Ερευνητής: Καλημέρα σας.

Ερωτώμενος: Καλημέρα σας.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ που δεχτήκατε να συμμετέχετε στην έρευνα που κάνω. Όπως σας προανέφερα, έχει θέμα τη μετάβαση, από το οικογενειακό στο προσχολικό περιβάλλον και πώς εσείς το βιώσατε μαζί με το παιδί σας.

Ερωτώμενος: Ναι-ναι το θυμάμαι.

Ερευνητής: Θα ήθελα να μου πείτε πόσο χρονών είναι το παιδί σας και αν υπάρχουν άλλα αδέλφια.

Ερωτώμενος: Είναι τριών ετών ο γιος μου και έχω και έναν μεγαλύτερο έξι ετών.

Ερευνητής: Όταν αποφασίσατε ότι θα τον φέρετε στον Παιδικό Σταθμό, τον προετοιμάσατε για αυτή τη μετάβαση στο νέο χώρο με κάποιο τρόπο;

Ερωτώμενος: Κοιτάξετε να δείτε και εγώ την ίδια δουλειά κάνω, είμαι συνάδελφος παιδαγωγός, οπότε ήταν κάτι το οποίο το έβλεπε γιατί ερχόταν και στο δικό μου εργασιακό χώρο και.. ήξερε ότι... κάποια παιδιά έρχονται στο χώρο του Παιδικού Σταθμού και οι γονείς δεν βρίσκονται μέσα σε αυτό το χώρο. Βέβαια είχαμε κάνει συζήτηση ότι τώρα που έχει μεγαλώσει και εκείνος θα πήγαινε στο δικό του σχολείο. Εε... είχαμε περάσει, όταν είχαμε κάνει την εγγραφή, είχαμε περάσει μαζί, είχαμε δει τους χώρους, μας είχαν ξεναγήσει εε.. οπότε θεωρώ ότι ήταν αρκετά προετοιμασμένος γι' αυτό.

Ερευνητής: Επιτρέψτε μου να σας ρωτήσω, γιατί προτιμήσατε να το φέρετε σε ένα άλλον Παιδικό Σταθμό από αυτόν που εργάζεστε;

Ερωτώμενος: Αυτό το έκανα διότι δεν ήθελα να βρίσκεται... επειδή είναι ένα δύσκολο..... όχι δύσκολο, ιδιότροπο θα έλεγα παιδί, δεν θα ήθελα να βρίσκεται μέσα στον ίδιο χώρο που βρίσκομαι και εγώ γιατί.. πιστεύω ότι θα επιδίωκε περισσότερο την προσοχή μου και δεν ήθελα να μπω.. σε αυτή τη διαδικασία. Ήθελα.. θα ήθελα να γίνει σωστά.

Ερευνητής: Μάλιστα, δηλαδή εσείς είχατε κάποιες ανησυχίες σχετικά με αυτή την μεταβατική περίοδο που θα βίωνε το παιδί σας;

Ερωτώμενος: Όχι δεν είχα ανησυχίες. Τον γνωρίζω πάρα πολύ καλά, ξέρω ότι.. είναι αρκετά κοινωνικός, είναι αρκετά... είναι αρκετά διεκδικητικός οπότε... πιο πολύ ανησυχούσα για τα άλλα παιδιά... στο κομμάτι των παιχνιδιών, παρά για το δικό μου παιδί.

Ερευνητής: Οπότε, έχοντας και τις δικές σας εμπειρίες, το προσωπικό του συγκεκριμένου Παιδικού Σταθμού πώς περιμένατε να λειτουργήσει εκείνη την περίοδο σε σχέση με τον γιο σας;

Ερωτώμενος: Θεωρώ ότι.. οι παιδαγωγοί είναι πάρα πολύ καλές, απευθείας έδειξαν ενδιαφέρον, να μάθουν... να με ρωτήσουν για τα αγαπημένα του παιχνίδια... μου είπαν για μεταβατικό αντικείμενο... ότι θα μπορούσαμε να το φέρουμε.. ή και κάποιο παιχνίδι αν ήθελε και ο ίδιος. Εεμ... έδειξαν αρκετό... ζήλο για να προσεγγίσουν το παιδί και εμένα βέβαια, μου κάναν κάποιες ερωτήσεις και είχαμε κάποια συζήτηση για να γνωριστούμε καλύτερα, εε.. ας πούμε αν αναστατωθεί πώς θα ηρεμήσει, οπότε θεωρώ ότι.. θεωρούσα ότι θα έχουμε μία καλή συνεργασία με τις παιδαγωγούς του.

Ερευνητής: Τελικά υπήρξαν τυχόν δυσκολίες από την πλευρά του παιδιού σας;

Ερωτώμενος: Θα σας πω..... δεν υπήρχαν δυσκολίες εεμ... απλώς θεωρώ ότι ο τρόπος που έγινε, η όλη διαδικασία, δηλαδή στην αρχή μου ζητήθηκε να παραμείνω μέσα στο χώρο, ενώ εγώ γνωρίζω καλά ότι είναι κάτι το οποίο δεν θα βοηθούσε το παιδί μου. Αυτό.. ήταν κάτι το οποίο το συζητήσα με τις παιδαγωγούς που επέμεναν ότι είναι σημαντικό τις.. πρώτες μέρες. Παρόλα αυτά επειδή τους εξήγησα το πώς.. λειτουργεί εκείνος είπαμε τοο.. ότι θα προσπαθήσουμε να βρισκόμαστε και εγώ στο χώρο στην αρχή και αν... βλέπαμε ότι... όντως τον επηρεάζει και δεν βοηθάει στην προσαρμογή του θα απομακρυνόμουν αργότερα.

Ερευνητής: Δηλαδή πιστεύετε ότι οι παιδαγωγοί σας βοήθησαν σε αυτό το πρώτο χρονικό διάστημα;

Ερωτώμενος: Θεωρώ ότι είχα μια καλή συνεννόηση με τις παιδαγωγούς. Όπως σας είπα και πριν από λίγο ότι προέκυπται τοο.. συζητούσαμε. Βλέπαμε κάποια πράγματα που.. μπορούμε να αλλάξουμε.. οπότε ναι θεωρώ ότι ήταν αρκετά θετική ηη... συνεργασία των παιδαγωγών σε σχέση με το παιδί και εμένα.

Ερευνητής: Διορθώστε με αν κάνω λάθος, εάν κατάλαβα καλά από αυτά που προαναφέρατε, είχατε μία ενεργό συμμετοχή στη διαδικασία της μετάφρασης, δηλαδή παραμείνατε στον χώρο της τάξης για κάποιο χρονικό διάστημα.

Ερωτώμενος: Ναι βέβαια.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ. Θα ήθελα να μου πείτε, ο τρόπος που έγινε η μετάβαση θεωρείτε ότι βοήθησε το παιδί σας τελικά; Δηλαδή οι ενδοιασμοί σας για την παρουσία σας επαληθεύθηκαν ή ήταν καλύτερα που παραμείνατε;

Ερωτώμενος: Κοιτάξετε να δείτε, δεν μπορώ να σας το απαντήσω αυτό γιατί... εε.. όντως στην αρχή παρατηρήσαμε και εγώ και οι παιδαγωγοί ότι ήταν αρκετά προσκολλημένος επάνω μου.. εεε.. σίγουρα δεν μπορώ να ξέρω πώς θα εξελισσόταν η κατάσταση εάν εγώ δεν βρισκόμουν μέσα στο χώρο, με σιγουριά, αλλά θεωρώ ότι ήταν ένα.. περιττό κομμάτι, τουλάχιστον για εμάς, για το δικό μου παιδί.

Ερευνητής: Ολοκληρώνοντας τη συζήτησή μας, από την προσωπική σας λοιπόν εμπειρία, αν θα μπορούσατε κάτι να αλλάξετε στην όλη διαδικασία ή εάν θα μπορούσατε κάτι να βελτιώσετε τί θα ήταν αυτό;

Ερωτώμενος: Δεν νομίζω ότι θα άλλαζα κάτι. Σίγουρα ο καθένας έχει το δικό του τρόπο που δουλεύει στον χώρο του, εεε.. οπότε από τη στιγμή που.. αυτός ο τρόπος κύλησε καλά για το παιδί μου θεωρώ ότι ήταν καλός.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για το χρόνο που διαθέσατε.

Ερωτώμενος: Και εγώ σας ευχαριστώ.

Συνέντευξη 12

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 35

Μορφωτικό επίπεδο: Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Παιανία – Γλυκά Νερά

Ερευνητής: Καλησπέρα σας.

Ερωτώμενος: Καλησπέρα σας.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ που βρίσκεται σήμερα εδώ, όπως έχουμε ξαναπεί κάνω μία έρευνα που έχει θέμα την μετάβαση του παιδιού από το οικογενειακό περιβάλλον στον προσχολικό χώρο.

Ερωτώμενος: Ναι-ναι παρακαλώ.. Θεωρώ πολύ σημαντικό το κομμάτι της έρευνας σας και ελπίζω να βοηθήσει με κάποιο τρόπο στην εξέλιξη των Παιδικών Σταθμών.

Ερευνητής: Αρχικά θα ήθελα να μου πείτε την ηλικία του παιδιού το οποίο βρίσκεται εδώ και εάν υπάρχουν κάποια μεγαλύτερα ή μικρότερα παιδιά στην οικογένεια.

Ερωτώμενος: Το παιδί μου είναι τριών χρόνων, δεν έχουμε άλλα παιδάκια ακόμα.

Ερευνητής: Πριν έρθετε στο χώρο του Παιδικού Σταθμού, είχατε προετοιμάσει με κάποιο τρόπο το παιδί για αυτή την μεταβατική περίοδο, τη νέα αρχή θα λέγαμε, που θα έκανε στο προσχολικό κέντρο;

Ερωτώμενος: Τοο.. είχαμε συζητήσει για αρκετό χρονικό διάστημα γιατί... ο γιος μας όπως σας είπα είναι μοναχοπαίδι και όλο το διάστημα μέχρι τώρα δεν είχε αποχωριστεί ποτέ τους γονείς του, εγώω.. δεν εργάζομαι και η εργασία, η φύση της εργασίας του συζύγου μου είναι τέτοια που βρίσκεται αρκετές μέρες στο σπίτι και το παιδί δεν μας είχε αποχωριστεί σχεδόν ποτέ για πολλές ώρες.

Ερευνητής: Είχατε κάποιες ανησυχίες σε σχέση με αυτή τη μεταβατική περίοδο, το πώς θα το αντιμετώπιζε όλο αυτό το παιδί;

Ερωτώμενος: Ναι, όπως σας είπα το κύριο.. η κύρια μας ανησυχία ήταν αυτό ακριβώς... το πώς θα μας αποχωριστεί, γιατί... ήταν αποκλειστικά με εμάς όλα αυτά τα τρία χρόνια, όπου και να βρισκόμασταν ήμασταν πάντα μαζί. Βέβαια ηη.. αλήθεια είναι ότι... μπορεί να ανησυχούσαμε γι' αυτό και να είχαμε τους ενδοιασμούς μας αλλά.. γνωρίζαμε ότι ήτανε πια σε μία ηλικία που θα έπρεπε να συναστραφεί και να παίξει με παιδιά της ηλικίας του γιατί όπως και να το κάνουμε δεν είναι το ίδιο να πηγαίνει στην παιδική χαρά ή να είναι συνέχεια με εμάς με το να έρχεται κάθε μέρα στον Παιδικό Σταθμό, πιστεύαμε ότι... θα τον βοηθούσε και θα του έκανε καλό στοοο.. να γίνει πιο κοινωνικό, γιατί έχουμε μία δυσκολία με αυτό, να.. μάθει να μοιράζεται και.. γενικά.. να μάθει καινούργια πράγματα.

Ερευνητής: Σχετικά με το προσωπικό του Παιδικού Σταθμού, πώς περιμένετε ότι θα ενεργήσει εκείνη την περίοδο σε σχέση με το παιδί;

Ερωτώμενος: Περίμενα.. ότι θα έδινε περισσότερη προσοχή, γιατί... όπως σας είπα είναι ένα παιδί που έχει μεγαλώσει με τη μαμά και με τον μπαμπά μόνο και είναι ιδιαίτερα κλειστό με τους ξένους... και προστατευμένο θα έλεγα παιδί, περίμενα ότι θα.. θα δίνανε πιο ιδιαίτερη σημασία στις... στις ιδιαιτερότητες του και.. σε αυτό το κομμάτι.

Ερευνητής: Εκείνη τη αρχική περίοδο, παρατηρήσατε τυχόν δυσκολίες από την πλευρά του παιδιού;

Ερωτώμενος: Βέβαια, είχαμε πολλές... το παιδί αντιμετώπισε πολλές δυσκολίες... από τις.. πρώτες ημέρες έκλαιγε και για μεγάλο χρονικό διάστημα αρνιόταν τα πάντα... δεν.. πήγαινε στην τουαλέτα, έβλεπα ότι δεν είχε φάει, ότι δεν είχε πιεί νερό, όταν ερχόμασταν τον βρίσκαμε καθισμένο σε ένα καρεκλάκι, μόνο του και.. γενικά νομίζω ήταν.. σχεδόν αποστασιοποιημένος από ότι.. από ότι γινό-

ταν μέσα στην τάξη. Και στο σπίτι βέβαια ήθελε... ήθελε συνέχεια να είναι μαζί μας, ζητούσε να είναι στην αγκαλιά μας, δεν ήθελε καθόλου να μένει μόνος του στο δωμάτιο.

Ερευνητής: Ο ρόλος των παιδαγωγών, ποιος ήταν; Θα λέγατε ότι βοήθησαν στο να ξεπεραστούν με κάποιο τρόπο αυτές οι δυσκολίες;

Ερωτώμενος: Να σας πω.. οιοι.. παιδαγωγοί.... βοήθησαν, αλλά δεν μπορώ να πω ότι... βοήθησαν και ιδιαίτερα. Δεν ξέρω τώρα το θέμα αν ήταν των παιδαγωγών ή...της.. του όλου περιβάλλοντος. Γιατί.. το παιδί μου πήγε σε ένα τμήμα που δεν ήταν με συνομήλικα παιδιά. Εεε.. πιστεύω ότι αν ήταν σε ένα τμήμα με παιδάκια της ίδιας ηλικίας θα.. ανοιγόταν πιο εύκολα. Επίσης, τις δύο πρώτες ημέρες, ήμουν μαζί του στην τάξη και την τρίτη μου είπαν να τον αφήσω με αποτέλεσμα το παιδί να κλαίει ασταμάτητα για μία ώρα μέχρι να γυρίσω να το πάρω.

Ερευνητής: Οπότε αν καταλαβαίνω καλά, είχατε ενεργό συμμετοχή στη διαδικασία αυτή της μετάβασης;

Ερωτώμενος: Ναι, πιστεύω όμως ότι... θα ήταν καλύτερα αν μου είχαν δώσει τη δυνατότητα να παραμείνω περισσότερο... μέσα στην τάξη, ο γιος μας στην ουσία... άργησε να... πάρα πολύ να λειτουργήσει μαζί... να παίζει με τα άλλα παιδάκια. Ίσως θα έπρεπε να έχω... μείνει περισσότερο χρονικό διάστημα και να του δείξω ότι δεν τον εγκαταλείπω αλλά.. αλλά, δεν ξέρω πώς να το πω, ότι αυτό είναι για να περνάει ευχάριστα, να μπορεί να βρίσκεται και να παίζει μαζί με άλλα παιδάκια.

Ερευνητής: Έχοντας ολοκληρώσει τη διαδικασία της μετάβασης θα λέγατε ότι αυτός ο τρόπος με τον οποίο έγινε ήταν τελικά ευνοϊκός για την ομαλή ένταξη του παιδιού;

Ερωτώμενος: Όχι, αν σκεφτώ ότι σχεδόν δυσκολεύεται ακόμα, δεν θα το έλεγα...εεε.. ότι ήταν ευνοϊκός.

Ερευνητής: Εάν θα μπορούσατε να αλλάξετε κάτι στη διαδικασία της μετάβασης ή να προτείνετε κάτι επιπλέον τί θα ήταν αυτό για να είναι πιο ευχάριστη αυτή μετάβαση για το παιδί;

Ερωτώμενος: Κοίταξε να δεις.. πρώτο και κύριο πιστεύω ότι θα βοηθούσε αν είχα τη δυνατότητα...αν μας δίναν την ευκαιρία να παραμείνουμε περισσότερο μέσα στο χώρο γιατί νομίζω ότι μόνο δύο μέρες δεν φτάνουν. Επίσης εε... το ότι υπήρχαν πάρα πολλά παιδιά μέσα στην τάξη και μία παιδαγωγός εε.. εκ των πραγμάτων αυτή η παιδαγωγός δεν μπορούσε να.. δεν είχε τη δυνατότητα να ασχοληθεί ιδιαίτερα με ένα και μόνο παιδί. Έκανε ότι μπορούσε η κοπέλα, το καταλαβαίνω,

και με πολλή προσπάθεια και με μεγάλη ταλαιπωρία θα έλεγα κατάφερε να την εμπιστευθεί σιγά-σιγά ο... το παιδί και να προσαρμοστεί αλλά του πήρε αρκετό χρόνο. Δεν γνωρίζω ακριβώς ποιοι τρόποι θα... μπορούσαν να βοηθήσουν πιο πολύ. Σίγουρα πιστεύω ότι αυτό είναι δουλειά των παιδαγωγών που με.. τη συνεργασία των γονέων και τις ιδιαιτερότητες του καθενός παιδιού... σε συνδυασμό αυτά τα δύο θα μπορούσε... θα μπορούσαν να βρεθούν κάποιοι τρόποι.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, σας ευχαριστώ πολύ για τη βοήθειά σας και το χρόνο που διαθέσατε για να μοιραστείτε μαζί μου τις εμπειρίες σας.

Ερωτώμενος: Και εγώ σας ευχαριστώ.

Συνέντευξη 13

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 32

Μορφωτικό επίπεδο: Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Κρωπία

Ερωτώμενος: Καλημέρα σας.

Ερευνητής: Καλημέρα σας, είσαστε καλά;

Ερωτώμενος: Ναι πολύ καλά ευχαριστώ.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ που δεχτήκατε να με βοηθήσετε στην έρευνα την οποία διεξάγω. Η έρευνα αυτή σχετίζεται με τη μεταβατική περίοδο την οποία βιώσατε μαζί με το παιδί, από την οικογένειά σας στον Παιδικό Σταθμό. Θα θέλατε να ξεκινήσουμε;

Ερωτώμενος: Ευχαρίστως.

Ερευνητής: Πρώτα από όλα θα ήθελα να σας ρωτήσω πόσο χρονών είναι το παιδί που έρχεται στον Παιδικό Σταθμό και αν έχετε άλλα παιδιά;

Ερωτώμενος: Ναι, είναι τριών ετών, έχω μία μεγαλύτερη κόρη που είναι επτά ετών και ένα μικρότερο αγοράκι που είναι δεκατριών μηνών.

Ερευνητής: Όταν αποφασίσατε να έρθετε στον Παιδικό Σταθμό, είχατε προετοιμάσει το παιδί σας με κάποιο τρόπο;

Ερωτώμενος: Είχαμεε.. κάνει κάποιες συζητήσεις η αλήθεια. Προσπαθήσαμε να της εξηγήσουμε ότι όταν η μαμά και ο μπαμπάς πηγαίνουν στη δουλειά και.. εί-

χαμε περάσει και από τον Παιδικό Σταθμό είχαμε γνωρίσει τις παιδαγωγούς, είχαμε δει το χώρο... οπότε θεωρώ ότι ήταν προετοιμασμένη.

Ερευνητής: Είχατε κάποιες ανησυχίες για το παιδί σας σχετικά με αυτή τη μετάβαση που επρόκειτο να βιώσει;

Ερωτώμενος: Ναι κοίταξε... είχαμε αρκετούς ενδοιασμούς, γιατί από τότε που ήρθε ο μικρότερος αδερφός της παρατηρήσαμε κάποια.. σε κάποια πράγματα πισωγυρίσματα θα έλεγα που έχει κάνει και με ανησυχούσε ιδιαίτερα γιατί γνώριζε ότι για κάποιες ώρες θα βρίσκομαι στο σπίτι με το μωρό, επειδή την έχουμε βάλει στο ολόημερο και την παίρνουμε πιο αργά και... δεν ήξερα πώς θα το πάρει όλο αυτό. Δεν ήθελα να νομίζει ότι την αφήνω γιατί δεν την θέλω, δεν την αγαπάω, οπότε μας ανησυχούσε πάρα πολύ αυτό το κομμάτι και το είχαμε συζητήσει αρκετές φορές.

Ερευνητής: Τί προσδοκίες είχατε από το προσωπικό του Παιδικού Σταθμού; Πώς περιμένατε ότι θα συμπεριφερθεί και θα λειτουργήσει απέναντι στο παιδί σε αυτήν την μεταβατική περίοδο;

Ερωτώμενος: Ε.. κοιτάζτε η αλήθεια είναι ότι.. καταλαβαίνω ότι δεν βρίσκεται μόνο το δικό μας παιδί μέσα στην τάξη και ότι πρέπει.. να προσέχουν και τα υπόλοιπα παιδιά αλλά επειδή η κόρη μας έχει κάποιες.. έτσι, ιδιαιτερότητες θα έλεγα και όπως προείπα έχει προκύψει και ένα μικρότερο αδερφάκι και το είχα συζητήσει αυτό με τις κυρίες, νομίζω ότι χρειαζόταν λίγο παραπάνω προσοχή από ότι δόθηκε.

Ερευνητής: Δηλαδή υπήρξαν δυσκολίες από την μεριά του παιδιού σας εκείνη την περίοδο;

Ερωτώμενος: Το πρώτο διάστημα ήταν συνέχεια προσκολλημένη επάνω μου, δεεν.. ήταν καθόλου εύκολο να την... να την αφήσω στην τάξη και να φύγω ήταν συνέχεια κολλημένη, ανέβαινε πάνω μου, έκλαιγε, πράγμα που.. και εμένα με δυσκόλεψε πάρα πολύ, δεν με έκανε να νιώθω καλά, ανησυχούσα πάρα πολύ για εκείνη. Όταν γυρνούσα να την πάρω στην αρχή έβλεπα ότι δεν έτρωγε.. εγώ βέβαια... στο σπίτι είχαμε.... είχε ξεκινήσει να μιλάει και να τρώει μόνη της αλλά από τότε που ήρθε ο μπάμπης σταμάτησε να μιλάει και ξεκίνησε να δείχνει όπως κάνει και εκείνος και είναι πολλές φορές που.. χρειάζεται να την ταΐσω, γιατί.. ήταν πολλές οι ώρες που έμενε νηστική και ανησυχούσα πολύ. Δηλαδή σκεφτείτε ότι το μωρό, του.. κόψουμε πολύ γρήγορα τα αλεσμένα γιατί μας ζητούσε και εκείνη αλεσμένα. Αυτό.. είναι κάτι το οποίο το συζητήσα και με την προϊσταμένη και με

τις κυρίες, δηλαδή ότι υπάρχει αυτή η δυσκολία και οι τους ζήτησα, εάν μπορούν, να την ταΐσουν και εκείνες γιατί ήταν πολλές οι ώρες που έμενε στον Παιδικό Σταθμό και ήταν νηστική. Πέρα από αυτό όμως, και με τις κυρίες δεν ήτανε πολύ θετική το πρωί όταν ερχόμασταν. Σταδιακά όμως..... για κάποιο λόγο κατάλαβα ότι προτιμούσε την μία από τις δύο κυρίες, δεν ξέρω γιατί... την έβλεπα ότι της ήταν πιο εύκολο να πάει σε εκείνη όταν βρισκόταν μέσα στην τάξη ενώ στην άλλη κυρία... δυσκολευόταν περισσότερο.... και τώρα για τα παιδιάαα... σίγουρα δεν κατάφερε από την αρχή να κάνει.. φιλίες... με ενημέρωναν ότι λίγο-λίγο κάθε μέρα υπήρχε κάποια πρόοδος και ότι της ήταν πιο εύκολο σιγά-σιγά να παίζει με τα άλλα παιδιά και να μην παίζει μόνη της, πράγμα το οποίο και εμένα μεεε.. ευχαριστούσε.... με καθησύχαζε κατά κάποιο τρόπο.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι οι παιδαγωγοί σας βοήθησαν να ξεπεράσετε αυτές τις δυσκολίες που αντιμετωπίσατε κατά την μεταβατική περίοδο;

Ερωτώμενος: Σίγουρα ε... προσπάθησαν αρκετά. Βέβαια η αλήθεια είναι ότι το πρώτο διάστημα που συζητήσαμε για το θέμα του φαγητού εκείει... προσπάθησαν να μου εξηγήσουν κάποια πράγματα, να μην.. ότι να μην υιοθετώ συμπεριφορές που αντιστοιχούν σε μικρότερη ηλικία από αυτή που είναι τοο.. η κόρη μου, αλλά εμένα η ανησυχία μου για το φαγητό ήταν πολύ μεγαλύτερη και ακόμα δηλαδή γιατί και τώρα δυσκολεύεται κάποιες φορές. Ξέρω όμως... μου εξηγούσαν ότι σιγά-σιγά προσπαθούσαν και εκείνες να την κάνουν... κατά κάποιο τρόπο να ανοιχτεί και με τα άλλα παιδιά..... και στην ώρα του φαγητού, να τα βλέπει ναα.. που τρώγανε μόνα τους αλλά και για να παίζει, να μην κάθεται δηλαδή συνέχεια σε κάποιο καρεκλάκι όπως έκανε στην αρχή, αλλά να πηγαίνει σιγά-σιγά να παίζει και με τα άλλα παιδιά και... και ήταν δίπλα της και οι κυρίες. Οπότε.. ναι, με τις συζητήσεις που κάναμε.. πιστεύω ότι... σίγουρα έπαιξαν κάποιο ρόλο σε αυτό.

Ερευνητής: Θα λέγατε ότι είχατε μια ενεργό συμμετοχή στη διαδικασία της μετάβασης; Δηλαδή είχατε τη δυνατότητα να παραμείνετε μέσα στο χώρο της τάξης για κάποιο χρονικό διάστημα ή σας ζητήθηκε να απομακρυνθείτε;

Ερωτώμενος: Τις πρώτες μέρες καθόμουν και εγώ μέσα στην τάξη. Η αλήθεια είναι ότι.. όσο βρισκόμουν εγώ μέσα δεν της ήταν εύκολο να φύγει να πάει να παίξει με κάποια άλλα παιδάκια, οιοι... παιδαγωγοί την.. την καλούσαν να παίξει μαζί τους, κάναν διάφορα παιχνίδια... εκείνη δεν.. ήθελε να πάει, μου είπαν να πλησιάσω και εγώ να μπω μέσα στην ομάδα να παίξω με τα παιδιά για να με δει...αλλά δεν με άφηνε η μικρή. Ήταν αρκετά δύσκολο. Προσπάθησαν και εκείνες

πολύ να μπει στην ομάδα, δεν μπορώ να πω.. καταλαβαίνω ότι έπρεπε να είναι κοντά σε όλα τα παιδιά και εκείνες, αλλά... θεωρώ ότι ήθελε.. ήθελε λίγο παραπάνω προσοχή από τα άλλα παιδιά.

Ερευνητής: Ο τρόπος δηλαδή που έγινε η μετάβαση πιστεύεται ότι ήταν ευνοϊκός για την ένταξη του παιδιού σας στο νέο περιβάλλον;

Ερωτώμενος: Θεωρώ ότι θα χρειαζόταν παραπάνω εε... προσωπικός χρόνος θα έλεγα... χωρίς να θέλω να κατηγορήσω κάποιον.

Ερευνητής: Ολοκληρώνοντας τη συζήτησή μας, εάν μπορούσατε να προτείνετε ή να αλλάξετε κάτι για να γίνει πιο ευχάριστη η μετάβαση της κόρης σας, τί θα ήταν αυτό;

Ερωτώμενος: Ίσως τοο... να μην βρίσκονται όλα τα παιδιά στο χώρο εκείνη τη στιγμή, να είναι λιγότερος ο αριθμός των παιδιών, δεν γνωρίζω ακριβώς... Ίσως κάποια να βρίσκονται στον προαύλιο χώρο που έχουν ολοκληρώσει την προσαρμογή τους και τα καινούργια να είναι μέσα με τους γονείς για να είναι λίγο πιο... ήρεμα τα πράγματα και οι παιδαγωγοί να μπορούν να δώσουν παραπάνω σημασία σε αυτά τα... τα καινούργια παιδιά, γιατί εντάξει σίγουρα καταλαβαίνω ότι είναι υπεύθυνες για όλα αλλά όταν ένα παιδί είναι καινούργιο και έρχεται για πρώτη φορά στον Παιδικό Σταθμό σίγουρα χρειάζεται παραπάνω προσοχή και παραπάνω χρόνο για να προσαρμοστεί. Δεν ξέρω.... δεν ξέρω μήπως χρειαζόταν μια ακόμη κυρία στην τάξη για να βοηθήσει.... τί να σας πω.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, κάπου εδώ ολοκληρώσαμε την συζήτηση μας. Θέλετε να συμπληρώσετε κάτι ακόμα;

Ερωτώμενος: Ε... όχι, δεν έχω κάτι άλλο.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ πολύ για την κατάθεση των εμπειριών σας και των προτάσεων σας.

Ερωτώμενος: Εγώ σε ευχαριστώ.

Ερευνητής: Να είστε καλά, καλή συνέχεια.

Συνέντευξη 14

Φύλο: Άνδρας

Ηλικία: 39

Μορφωτικό επίπεδο: Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Μεγαρέων

Ερωτώμενος: Καλησπέρα σας.

Ερευνητής: Καλησπέρα σας, ευχαριστώ πολύ που ήρθατε. Είσαστε καλά;

Ερωτώμενος: Ναι, μια χαρά. Ίσως λίγο αγχωμένος.

Ερευνητής: Δεν υπάρχει λόγος, ότι σας προβληματίσει μπορούμε να το συζητήσουμε, απλώς μια κουβέντα θα κάνουμε. Θα θέλατε να ξεκινήσουμε;

Ερωτώμενος: Έτοιμος.

Ερευνητής: Όπως σας έχω ενημερώσει κάνω μία έρευνα σχετικά με τη μεταβατική περίοδο από το χώρο του οικογενειακού περιβάλλοντος στην προσχολική αγωγή;

Ερωτώμενος: Ναι-ναι το θυμάμαι.

Ερευνητής: Αρχικά θα ήθελα να μου πείτε πόσων ετών είναι το παιδί και εάν υπάρχουν και άλλα παιδιά στην οικογένεια.

Ερωτώμενος: Ο γιός μου είναι τρεισήμισι χρόνων και έχουμε και ένα παιδί ακόμα που είναι πιο μικρό.

Ερευνητής: Όταν πήρατε την απόφαση ότι ο γιός σας θα ερχόταν για πρώτη φορά στον Παιδικό Σταθμό, θελήσετε να το προετοιμάσετε, θα λέγαμε, με κάποιο τρόπο για τη μετάβαση του σε αυτόν τον καινούργιο χώρο;

Ερωτώμενος: Ναι, το προετοιμάσαμε... όπως μπορούσαμε βέβαια, κυρίως δώσαμε έμφαση στο ότι είναι το μεγαλύτερο παιδί εεε... και του τονίζαμε ότι μεγάλωσε για να... τονώσουμε λίγο την αυτοπεποίθησή του και να του απαλείψουμε κατά κάποιο τρόπο το θέμα αυτό για το μικρότερο αδερφάκι του. Εε... διαβάζαμε και κάποια βιβλία, με την μητέρα του κυρίως, που μιλάγανε για τον Παιδικό Σταθμό και γενικά το είχαμε συζητήσει πολύ πριν ξεκινήσουμε.

Ερευνητής: Εσείς είχατε κάποιες ανησυχίες σχετικά με το παιδί αυτή την αρχική περίοδο; Το πώς θα βίωνε αυτή την περίοδο της μετάβασης;

Ερωτώμενος: Ναι, είχα και εγώ αλλά κυρίως είχε και η γυναίκα μου, σαν μαμά... . Ανησυχούσαμε να μην... το παιδί το εκλάβει ότι τον αφήνουμε εδώ γιατί... μπορεί να μην τον θέλουμε, γιατί έχουμε τώρα το αδερφάκι του, αυτή ήταν εμένα η μεγάλη μου ανησυχία. Τώρα εντάξει η μάνα του είχε και άλλες... το πώς... θα του συμπεριφερθούν εδώ και τί θα γίνει με τις ιώσεις γιατί έχουμε και το μωρό. Μεε... το φαγητό του, εντάξει όλα αυτά τα καθημερινά πάντα μας ανησυχούν γιατί το παιδί δεν είχε μείνει και πολλές φορές μόνο του. Κάποιες φορές είχε μείνει και λόγω... της εγκυμοσύνης και της γέννας κυρίως, είχε μείνει με τις θείες του.. αλλά

και πάλι ήταν συγγενικό του περιβάλλον. Τα είχαμε συζητήσει και μεταξύ μας πριν το πάρουμε απόφαση και ξέραμε ότι έπρεπε να έρθει...και για δικό του καλό.

Ερευνητής: Κατά τη μεταβατική περίοδο, πώς περιμένατε να λειτουργήσει, δηλαδή να συμπεριφερθεί το προσωπικό του Παιδικού Σταθμού, σε σχέση με τον γιό σας;

Ερωτώμενος: Περίμενα να το δεχθούν με.. καλοσύνη... και σίγουρα να έχουν υπομονή όσον αφορά τις... αταξίες του και τις ιδιαιτερότητές του.

Ερευνητής: Παρατηρήσατε κάποιες δυσκολίες που μπορεί να αντιμετώπιζε το παιδί εκείνη την περίοδο;

Ερωτώμενος: Στην αρχή.. ήρθε ευχάριστα γιατί του είχαμε πει ότι θα έρθει και θα είναι και άλλα παιδάκια μαζί και θα παίζουν και θα περνάνε.. ευχάριστα και ναι ήρθε ευχάριστα. Μετά.. μας παρουσίασε κάποια προβλήματα, γιατί παρόλο που οι παιδαγωγοί ήτανε πολύ καλές, ήτανε πάρα πολλά παιδιά και... διαφορετικές αντιδράσεις ξέρετε... είναι δύσκολο. Ενώ.. ήρθε στην αρχή καλά και με θετικές... κατά κάποιο τρόπο εντυπώσεις, όταν έβλεπε τα άλλα παιδιά τριγύρω να... κλαίνε και να φωνάζουν εεε... είτε ακολουθούσε και έκανε και εκείνο τα ίδια, ή... ναι επηρεαζόταν.

Ερευνητής: Αυτές τις δυσκολίες που αναφέρετε, πιστεύετε ότι οι παιδαγωγοί βοήθησαν με κάποιο τρόπο να τις ξεπεράσει το παιδί;

Ερωτώμενος: Ναι σίγουρα, βέβαια βοήθησαν και βοήθησαν και εμάς στο.. θέμα πώς...πώς θαα.. κατευνάσουμε το συναίσθημα του παιδιού ότι.. δεν το εγκαταλείπουμε ενώ έχουμε το άλλο παιδί στο σπίτι. Ναι κάναμε πολλές συζητήσεις και μαζί προσπαθούσαμε να βρούμε λύσεις για να τον βοηθήσουμε να ανταπεξέλθει στην όλη κατάσταση και βέβαια με τον τρόπο τους ηρέμισαν και τις δικιές μας ανασφάλειες.

Ερευνητής: Πιστεύετε ότι ο ρόλος σας ήταν ενεργός στην όλη διαδικασία της μετάβασης;

Ερωτώμενος: Κοιτάξτε νομίζω ότι και εμείς και οι παιδαγωγοί κάναμε ότι καλύτερο μπορούσαμε. Γεγονός είναι ότι δεν μας επέτρεψαν να παραμείνουμε μέσα στο χώρο του σχολείου για.. για πολύ χρονικό διάστημα. Μόνο την πρώτη μέρα μας επέτρεψαν να παραμείνουμε περίπου στο ένα τέταρτο. Κατά κάποιον τρόπο.. ένωσα ότι αυτό που.. ήταν σαν να τον αφήσαμε πολύ γρήγορα αλλά βλέποντάς

τον θεώρησα ότι αυτό ήταν μια δική μου σκέψη, έτσι, γιατί ήτααν... όπως σας είπα θετικός... και πήγε να παίξει αμέσως με τα άλλα παιδάκια.

Ερευνητής: Τώρα που έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία της μετάβασης, θα λέγατε ότι ο τρόπος με τον οποίο έγινε, ήταν ευνοϊκός για να ενταχθεί ομαλά το παιδί στο χώρο του Παιδικού Σταθμού;

Ερωτώμενος: Όπως σου είπα, στην αρχή ήταν θετικός μετά από λίγες μέρες πουου... αναπτύχθηκε έτσι ένας αρνητικός..... ένας αρνητισμός γιατί κατάλαβε ότι θα έρχεται κάθε μέρα μπορώ να πω οτιίι.. βοηθήσαν οι παιδαγωγοί με τον τρόπο τους, ήδη βέβαια... είχαν προηγηθεί κάποιες ημέρες και με.... και τον είχαν γνωρίσει... εμ... βοήθησαν πολύ στο ναα.. να σταματήσει... να-να βελτιωθούν οι αντιδράσεις του. Του δίνανε περισσότερο χρόνο και περισσότερη προσοχή και προσπαθούσαν συνέχεια να τον έχουν απασχολημένο και να του δίνουν παιχνίδια που του προκαλούσαν το ενδιαφέρον. Γενικότερα είχαμε συζητήσει πολύ με τις κυρίες εκείνες τις ημέρες και μας ενημέρωναν για όλη την ημέρα, τις βλέπαμε και εμείς δηλαδή το πρωί πουου.. τον φέρναμε. Πάντα του χαμογελούσαν και τον πλησίαζαν μόλις μπαίναμε. Είχαμε συζητήσει από την αρχή τα παιχνίδια που προτιμάει και... μας είπαν ότι μπορεί ναα.. φέρει και εκείνος κάτι από το σπίτι για να το δείξει στην τάξη του...και πιστεύω ότι και... με την ευγένειά τους και με την καλή τους διάθεση κατάφεραν σιγά-σιγά ναα.. το παιδί να έρχεται όντως ευχάριστα, οπότε ο τρόπος.... μπορεί να μη χρειάστηκε και ιδιαίτερο τρόπο τις πρώτες μέρες ας πούμε αλλά... μετά ο τρόπος που το χειρίστηκαν μετά βοήθησε.

Ερευνητής: Πολύ ωραία, τώρα που έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία εάν θα μπορούσατε να αλλάξετε ή να προτείνετε κάτι για να είναι πιο ευχάριστη η μετάβαση για το παιδί, τί θα ήταν αυτό που θα λέγατε;

Ερωτώμενος: Αυτό που θαα.. πρότεινα θα ήταν επειδή όπως σας είπα το δικό μου το παιδί επηρεάστηκε πολύ από το περιβάλλον όταν ήρθαμε, αν.. ήτανε δυνατόν.. σίγουρα υπάρχουν και παιδιά τα οποία έχουν έρθει ξανά στον Παιδικό Σταθμό και είναι εξοικειωμένα εμ.... και παιδιά τα οποία έρχονται για πρώτη φορά, εε..βέβαια καλό είναι που έχουν τα παιδιά που είναι εξοικειωμένα μαζί με τα καινούργια παιδιά αλλά.. τα καινούργια παιδιά θα έλεγα ότι θα ήταν καλύτερα να έρχονται εε.. κατά κάποιο τρόπο πιο.. τμηματικά και πιο ιδιαίτερα. Δηλαδή να δίνεται περισσότερη... περισσότερος χρόνος.. προσωπικός χρόνος στην παιδαγωγό με το παιδί, δηλαδή κάθε παιδαγωγός να μπορεί να αφιερώσει παραπάνω χρόνο στο κάθε ένα παιδί γιαα.. μέχρι να το ησυχάσει και να το ηρεμήσει. Και βέβαια να

υπήρχε και μία μεγαλύτερη ποικιλία παιχνιδιών ή πιο ενδιαφέροντα παιχνίδια που να τραβάνε τα παιδιά να ασχοληθούν με αυτά.

Ερευνητής: Θα θέλατε να συμπληρώσετε κάτι ακόμα;

Ερωτώμενος: Ίσως να ήταν καλό να.. υπήρχε.. ένας.. τρόπος για να ενημερωνόμαστε και εμείς οι γονείς για να προετοιμάζουμε καλύτερα τα παιδιά.

Ερευνητής: Κάπου εδώ ολοκληρώσαμε τη συζήτηση μας. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ που μοιραστήκατε μαζί μου τις εμπειρίες σας.

Ερωτώμενος: Δεν κάνει τίποτα, εγώ σας ευχαριστώ.

Συνέντευξη 15

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 39

Μορφωτικό επίπεδο: Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Δήμος: Παιανία – Γλυκά Νερά

Ερευνητής: Καλημέρα σας.

Ερωτώμενος: Καλημέρα σας.

Ερευνητής: Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για τη βοήθειά σας και για τη συμμετοχή σας στην έρευνα την οποία διεξάγω. Αντικείμενο της έρευνας είναι η μεταβατική περίοδος από την οικογένεια σας στον Παιδικό Σταθμό και πώς εσείς και το παιδί βιώνετε αυτή τη διαδικασία. Θα θέλατε να ξεκινήσουμε;

Ερωτώμενος: Πολύ ευχαρίστως.

Ερευνητής: Αρχικά θα ήθελα να μου πείτε πόσο χρονών είναι το παιδί το οποίο βρίσκεται στον Παιδικό Σταθμό και αν υπάρχουν άλλα παιδιά στην οικογένεια.

Ερωτώμενος: Είναι τριών χρονών, είναι το πρώτο μου παιδί και έρχεται στον Παιδικό Σταθμό για πρώτη φορά.

Ερευνητής: Είχατε προετοιμάσει το παιδί σας με κάποιο τρόπο για την μετάβαση του στο προσχολικό κέντρο;

Ερωτώμενος: Είχαμε συζητήσει, είχαμε πει ότι θα έρθει σε ένα μέρος που θα έχει και άλλα παιδάκια για να παίζει. Του είχα εξηγήσει ότι η μαμά θα πηγαίνει στη δουλειά και αυτός εκείνη την ώρα θα παίζει με τα άλλα παιδιά μέχρι να γυρίσω πάλι πίσω για να το πάρω. Ότι το αγαπάω πολύ και ότι θα πήγαινε στον Παιδικό

Σταθμό για να περνάει ωραία τις ώρες που θα λείπω. Για να έχει παρέα και να μην είναι μόνος του.

Ερευνητής: Εσείς είχατε κάποιες ανησυχίες σχετικά με τον γιο σας εκείνη τη μεταβατική περίοδο;

Ερωτώμενος: Ναι είναι γεγονός ότι είχα πολλές ανησυχίες κυρίως γιατί το παιδί είναι το μοναδικό παιδί στην οικογένεια και δεν υπήρχαν άλλα παιδιά για να παίζει, για να... αναπτύξει κοινωνικές σχέσεις, εκτός όταν πηγαίναμε στην παιδική χαρά. Είναι το κέντρο της προσοχής όλων μέσα στην οικογένεια και δεν έχει μείνει ποτέ του μόνος. Επίσης είχα μία μικρή ανησυχία γιατί... είμαστε μονογονεϊκή οικογένεια και ανησυχούσα μήπως... που θα έβλεπε τα άλλα παιδάκια μήπως... τον επηρέαζε κάπως αυτό.

Ερευνητής: Πώς περιμένατε να λειτουργήσει το προσωπικό του Παιδικού Σταθμού κατά την περίοδο αυτή σε σχέση με το παιδί σας;

Ερωτώμενος: Θεωρώ ότι το προσωπικό.. έχει τις εμπειρίες και τις γνώσεις που χρειάζονται για να φροντίσει και να αγκαλιάσει το παιδί με τον σωστό τρόπο. Ήθελα να δω ενδιαφέρον... νοιάξιμο για το παιδί... και μπορώ να πω ότι αυτό είδα. Από την αρχή... που ήρθαμε οι παιδαγωγοί.. ήταν χαρούμενες, χαμογελαστές... εεε... πολύ συνεργάσιμες. Με έκαναν αμέσως να νιώσω και εμένα και το παιδί εεε... πολύ μεγάλη άνεση. Μας ρωτούσαν και εμένα και εκείνον διάφορες πληροφορίες για να τον γνωρίσουν καλύτερα και έδειξαν αρκετό ενδιαφέρον.

Ερευνητής: Υπήρξαν τυχόν δυσκολίες που αντιμετωπίσατε απ' τη πλευρά του παιδιού κατά τη διάρκεια της μετάβασης;

Ερωτώμενος: Ναι... είναι γεγονός ότι.. αντιμετωπίσαμε κάποιες δυσκολίες τις πρώτες ημέρες. Το παιδί έκλαιγε και δεν ήθελε να με αποχωριστεί. Πέρασε ένα διάστημα πάνω από... δέκα ημέρες για να σταματήσει να κλαίει όταν τον άφηνα στην τάξη... και κάποιες φορές έκλαιγε και κατά τη διαδρομή. Επιπλέον εκεί που είχαμε βγάλει την πάνα μέσα στο καλοκαίρι γύρισε πάλι πίσω και επέστρεψε στη φάση εκείνη που έκανε την ανάγκη του επάνω του.

Ερευνητής: Θεωρείτε ότι οι παιδαγωγοί έπαιξαν κάποιο ρόλο στο να ξεπεραστούν αυτές οι δυσκολίες;

Ερωτώμενος: Ναι, οι παιδαγωγοί βοήθησαν σε πολύ μεγάλο βαθμό. Έδειξαν υπομονή και κατανόηση στα προβλήματα που παρουσίαζε το παιδί. Πάντα ήταν γελαστές κι ευχάριστες και προσπαθούσαν με τον καλύτερο τρόπο να του προκαλέσουν το ενδιαφέρον ώστε να παραμείνει και να περάσει ευχάριστα...το έβλεπα

την ώρα που ερχόμασταν και μετά συζητούσαμε και μου εξηγούσαν πώς είχε κυλήσει η μέρα. Ηη... παιδαγωγός της τάξης πάντα το αγκάλιαζε μόλις ερχόμασταν.... του μιλούσε και πάντα έβρισκε κάτι θετικό να πει ώστε να το κάνει να νιώσει ξεχωριστό, για τα ρούχα τουου... τα μαλλιά τουου.... τα παιχνίδια τουου... κάτι έβρισκε κάθε φορά. Ήταν πολύ υπομονετική... και οι δύο δασκάλες δηλαδή.. Είναι γεγονός, ότι... ακόμη δεν έχει προσαρμοστεί τελείως. Εξακολουθεί να μη τρώει και να κλαίει κάποιες φορές, αλλά όχι όπως στην αρχή. Νομίζω ότι τώρα το κάνει για να με κάνει να νοιώσω... ενοχές, να το πω έτσι, που τον αφήνω γιατί μαθαίνω ότι περνάει καλά και ότι σταματάει να κλαίει πολύ γρήγορα και περνάει ευχάριστα, παίζει με τα άλλα παιδιά.

Ερευνητής: Υπήρξε ενεργός συμμετοχή από μέρους σας κατά τη διάρκεια της μετάβασης;

Ερωτώμενος: Ναι τις πρώτες ημέρες... κυρίως κατά την πρώτη εβδομάδα, εφόσον το παιδί είχε πρόβλημα, η παιδαγωγός, μου.. ζήτησε αν είχα τη δυνατότητα να παραμείνω στο χώρο και να βρίσκομαι εκεί υποστηρικτικά. Στη διάρκεια των πρώτων ημερών βρισκόμασταν μαζί με το παιδί στον ίδιο χώρο αλλά όχι... πολύ κοντά, προφανώς για να μην έχουν πρόβλημα και τα άλλα παιδάκια. Στη συνέχεια.... έφευγα.... έφευγα κάποιες στιγμές από την τάξη να μη με βλέπει αλλά βρισκόμουν στο χώρο του Παιδικού Σταθμού ώστε όταν και ασαν.. κάποια στιγμή με χρειαζόταν να παρουσιάσουμε. Σιγά-σιγά αυξήθηκε ο χρόνος.

Ερευνητής: Ο τρόπος που έγινε η μετάβαση θα λέγατε ότι ήταν ευνοϊκός για την ομαλή ένταξη του παιδιού;

Ερωτώμενος: Ναι νομίζω ότι... έγινε ότι καλύτερο μπορούσε. Οι παιδαγωγοί με έκαναν να νιώσω... με τη δική τους εε... στάση και συμπεριφορά, με έκαναν να νιώσω πολύ σιγουριά και... ασφάλεια.... ασφάλεια ότι θα είναι κοντά του. Έβλεπα ότι υπάρχει αποδοχή και κατανόηση από μέρους των παιδαγωγών.

Ερευνητής: Αν θα μπορούσατε να αλλάξετε ή να προτείνετε κάτι για να είναι πιο ευχάριστη μετάβαση για το παιδί σας, τί θα ήταν αυτό;

Ερωτώμενος: Κοιτάξτε... όπως καταλαβαίνετε δεν έχω να πω κάτι αρνητικό... ούτε για το προσωπικό ούτε για τον Παιδικό Σταθμό, είμαι πολύ ικανοποιημένη από τον τρόπο που έγινε. Θα σας πω όμως τη δυσκολία που αντιμετώπισα εγώ. Δυσκολεύτηκα πάρα πολύ να... μπορέσω να πάρω κάποια άδεια από τον εργασιακό μου χώρο και φαντάζομαι τοο.. ίδιο πρόβλημα θα υπήρχε και στους άλλους γονείς. Νομίζω ότι είναι αρκετά.. σημαντικό να βρισκόμαστε κοντά τους τις πρώτες

τους ημέρες στον Παιδικό Σταθμό και αντιμετώπισα τη δυσκολία... ότι δεν είναι «σχολείο». Πιστεύω όμως, ότι είναι πολύ πιο σημαντικό να είμαστε τώρα κοντά τους..... που είναι ακόμα τόσο μικρά σε ηλικία και.. να μας δοθεί ο χρόνος να μείνουμε μαζί τους λίγο παραπάνω χωρίς άγχος για το αν θα αργήσουμε, να μην τα αφήσουμε δηλαδή τόσο γρήγορα ή και να μη χρειαστεί να χάσουμε και εμείς τη δουλειά μας. Δεν ξέρω αν με καταλαβαίνετε;

Ερευνητής: Βέβαια σας καταλαβαίνω και είναι πολύ ενδιαφέρον αυτό που μόλις είπατε. Θα θέλατε να συμπληρώσετε κάτι άλλο;

Ερωτώμενος: Εε.. όχι, ευχαριστώ.

Ερευνητής: Σας ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία σας και το χρόνο σας. Ήταν πολύ κατατοπιστική και ενδιαφέρουσα η συζήτηση μας. Εύχομαι τα καλύτερα για τη παραμονή του παιδιού σας στον Παιδικό Σταθμό.

Ερωτώμενος: Κι εγώ σας ευχαριστώ πολύ. Ελπίζω να σας βοήθησα.

Συνέντευξη 16

Φύλο: Άνδρας

Ηλικία: 33

Μορφωτικό επίπεδο: Υποχρεωτική Εκπαίδευση

Δήμος: Κρωπία

Ερευνητής: Καλημέρα σας, καλώς ήρθατε.

Ερωτώμενος: Καλημέρα, τί κάνεις;

Ερευνητής: Πολύ καλά σας ευχαριστώ, εσείς;

Ερωτώμενος: Και εγώ καλά. Όλα καλά.

Ερευνητής: Θέλω να σας ευχαριστήσω που δεχθήκατε να μιλήσουμε.

Ερωτώμενος: Ναι-ναι και εγώ ευχαριστώ.

Ερευνητής: Όπως σας έχω πει, κάνω μία έρευνα σχετικά με το πώς βιώσετε εσείς και το παιδί τη διαδικασία μετάβασης, δηλαδή το να το φέρετε από το σπίτι στον Παιδικό Σταθμό.

Ερωτώμενος: Ναι το κατάλαβα.

Ερευνητής: Αν κάτι από αυτά που θα σας ρωτήσω σας μπερδεύουν, μπορείτε να μου ζητάτε να το επαναλάβω.

Ερωτώμενος: Ναι, ευχαριστώ.

Ερευνητής: Πόσο χρονών είναι το παιδί που φέρατε στον Παιδικό Σταθμό;

Ερωτώμενος: Είναι δύο και μισό.

Ερευνητής: Έχετε άλλα παιδιά πιο μεγάλα ή είναι πιο μικρά;

Ερωτώμενος: Ναι έχω άλλα δύο παιδιά. Το ένα είναι δέκα χρονών και το άλλο επτά.

Ερευνητής: Αυτά τα παιδιά έχουν πάει στον Παιδικό Σταθμό;

Ερωτώμενος: Όχι δεν έχουν πάει. Όταν ήρθαμε μετά πήγαν κατευθείαν σχολείο.

Ερευνητής: Από ποιο μέρος ήρθατε;

Ερωτώμενος: Από Τυνησία.

Ερευνητής: Το μικρότερο παιδί σας πριν να το φέρετε στον Παιδικό Σταθμό του το είχατε πει, το είχατε συζητήσει;

Ερωτώμενος: Του το είπαμε ότι θα το φέρουμε για να ξέρει. Εμείς δουλεύουμε όλη μέρα και λείπουμε και τα αδέρφια του είναι σχολείο.

Ερευνητής: Δηλαδή το φέρατε επειδή εσείς δουλεύετε και δεν είχατε κάποιον για να το φροντίσει;

Ερωτώμενος: Ναι. Πρέπει όμως να μάθει και να μιλάει γιατί τα άλλα παιδιά έχουν πρόβλημα στο σχολείο και οι κυρίες μας είπαν να τον φέρουμε εδώ μήπως μιλήσει.

Ερευνητής: Επίσης πρέπει να παρατηρήσω μιλάτε αρκετά καλά. Είσαστε πολλά χρόνια στην Ελλάδα;

Ερωτώμενος: Περίπου δύο χρόνια. Αλλά και εγώ μαθαίνω, πάω και σχολείο.

Ερευνητής: Συγχαρητήρια για την προσπάθειά σας.

Ερωτώμενος: Ευχαριστώ, ε κάνω ότι μπορώ.

Ερευνητής: Όταν αποφασίσατε να φέρετε το παιδί είχατε κάτι που σας ανησυχούσε;

Ερωτώμενος: Δηλαδή;

Ερευνητής: Να μήπως χτυπήσει ή μήπως αρρωστήσει; Μήπως δεν τρώει το φαγητό του; Μήπως κλαίει που θα το αφήσετε;

Ερωτώμενος: Μπα, όλα τα παιδιά πάντα χτυπάνε και αρρωσταίνουν και στο σπίτι. Τώρα και καμιά φορά τσακώνονται. Ε, και άμα πεινάνε, τρώνε.

Ερευνητής: Για το θέμα της γλώσσας ανησυχούσατε;

Ερωτώμενος: Ναι γι' αυτό λίγο.... γιατί δεν μιλάμε πολύ ελληνικά ούτε και το παιδί. Δεν ήξερα... μπορεί να μου έλεγαν ότι δεν μπορεί να έρθει εδώ, επειδή δεν μιλάει ελληνικά.

Ερευνητής: Όταν φέρατε το παιδί στον Παιδικό Σταθμό τί σας ενδιέφερε περισσότερο να κάνουν οι παιδαγωγοί για το παιδί σας;

Ερωτώμενος: Να το μάθουν να μιλάει και με τα άλλα παιδιά.... και να καταλαβαίνει. Να μη νιώθει άσχημα επειδή δε μιλάει την ίδια γλώσσα ακόμα καλά. Μετά να.. παίζει μετά άλλα παιδιά καλά. Να μην τσακώνεται... να μη χτυπάει τα άλλα παιδιά και να μην ενοχλεί τις κυρίες.

Ερευνητής: Τις πρώτες μέρες που ήρθατε, είχατε κάποιο πρόβλημα με το παιδί;

Ερωτώμενος: Στην αρχή ήταν λίγο μαζεμένος γιατί δεν ήξερε τις κυρίες, αλλά ήταν χαρούμενος γιατί νόμιζε ότι όλη την ώρα θα παίζουν έξω στην αυλή. Μετά όταν κατάλαβε ότι θα ήταν στην τάξη ήθελε να φύγει.

Ερευνητής: Δηλαδή ήθελε να φύγει όχι γιατί ήθελε να έρθει μαζί σας αλλά επειδή δεν ήθελε να βρίσκεται στην τάξη.. στα τραπέζια;

Ερωτώμενος: Ναι, νόμιζε ότι θα ήταν σαν τις κούνιες μωρέ.

Ερευνητής: Οι παιδαγωγοί σας βοήθησαν για να προσαρμοστεί το παιδί; Δηλαδή να του είναι πιο ευχάριστο να βρίσκεται στην τάξη;

Ερωτώμενος: Στην αρχή δεν μας άφησαν να μείνουμε πολύ ώρα ούτε εμείς ούτε το παιδί. Καθίσαμε λίγο μαζί και μόλις άρχισε να κλαίει και να φωνάζει πολύ μας είπαν να φύγουμε και να γυρίσουμε την άλλη μέρα. Την άλλη μέρα πήγαμε πάλι. Στην αρχή εκείνος δεν ήθελε να πάει αλλά πήγαμε και καθίσαμε πάλι μαζί μέσα. Λίγο πιο πολύ.

Ερευνητής: Όση ώρα ήσασταν στην τάξη, έκανε κάτι η παιδαγωγός για να βοηθήσει το παιδί σας;

Ερωτώμενος: Τουμίλαγε ήσυχα, του γέλαγε και το πήρε από το χέρι να πάει να παίξει τα παιχνίδια που έπαιζαν και τα άλλα παιδιά εκεί που κάθονταν. Ε, μετά κάνουν κάτι ζωγραφιές, αλλά ο δικός μου δεν ήθελε και πολύ. Λίγο έκανε.

Ερευνητής: Οπότε πείτε μου σας παρακαλώ πάλι, εσείς εκείνη την περίοδο νομίζετε ότι βοηθήσατε κάπως το παιδί να μείνει στον Παιδικό Σταθμό;

Ερωτώμενος: Ναι, του το έλεγα και έμεινα και τρεις μέρες μαζί του. Έπρεπε να πάω στη δουλειά μετά.

Ερευνητής: Νομίζετε ότι οι παιδαγωγοί έκαναν ό,τι χρειαζόταν για να έρθει το παιδί σας ευχάριστα στον Παιδικό Σταθμό;

Ερωτώμενος: Ναι νομίζω ότι βοήθησαν. Ήταν καλές μαζί του και κάθε μέρα μας λέγανε τί έκανε και ότι έπαιζε και έτρωγε.

Ερωτώμενος: Πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να κάνουν κάτι περισσότερο ή κάτι άλλο διαφορετικό;

Ερευνητής: Μπα, ο μικρός έμαθε γρήγορα. Τώρα είναι εντάξει. Αμα δεν καταλαβαίνει του εξηγούν πιο πολύ και παίζει με τα παιδιά και είναι χαρούμενο. Πάνε και στην αυλή και του αρέσει.

Ερευνητής: Πολύ ωραία. Σας ευχαριστώ πολύ και εύχομαι όλα να πάνε καλά.

Ερωτώμενος: Ευχαριστώ και εγώ.